

2012 m. rugsėjis 9

Artuma

Lietuvos Krikštui – 625 metai

Kai Lietuva prieš 25 metus minėjo Krikšto 600 metų sukaktį, sovietinė valdžia, Religijų reikalų tarybos ir KGB pareigūnų padedama, darė viską, kad šis jubiliejus nepaskatintų aktyvesnio religinio gyvenimo. Pasirengimas jubiliejui ir jo šventimas iki smulkmenų buvo kontroliuojamas ir ribojamas. Iškilingiausiai Krikšto jubiliejus buvo atšvęstas tik Romoje ir jo metu palaimintuoju paskelbtas arkivyskupas Jurgis Matulaitis.

Lietuvos Krikšto 625 metų jubiliejų švenčiame jau laisvoje Lietuvoje. Tai proga apmąstyti istorinį jau krikščioniškos Lietuvos kelią, jos pasiekimus bei netektis ir paieškoti atsakymų į gyvybinius nūdienos klausimus.

Istorijos verpetų blaškoma Lietuva paskutinė Europoje priėmė krikštą. Galėjome būti pakrikštyti prieš tūkstantį metų, kai katalikų misionieriai šv. vyskupo Brunono

asmenyje taikiai nešė Evangeliją į mūsų šalį. Tačiau mūsų protėviams atrodė būsią geriau, jei liksią pagonimis, ir misionieriai buvo nužudyti.

Karalius Mindaugas prieš 760 metų pasikrikštijo, vildamasis sustabdyti kryžiuočių ekspansiją į Lietuvą. Deja, Mindaugo noras suvienyti ir pakrikštyti Lietuvą taip pat buvo nesėkmingas, nes saviškai jį nužudė.

Reikėjo laukti dar 130 metų, kol Jogaila pasikrikštys pats ir krikštys Lietuvą. Dar po 26 metų Jogaila su pusbroliu Vytautu pradės Žemaičių Krikštą. Su Žemaičių Krikštu bus užbaigtas Lietuvos Krikštas.

Ką Krikštas davė Lietuvai? Kad ir kaip bandytume idealizuoti savo tautos praeitį, aišku, kad iki krikščionybės atėjimo Lietuva skendėjo didelėje tamsoje. Tuo metu, kai Europoje jau klestėjo universitetai, mes, lietuviai, neturėjome nei rašto, nei knygų, nei mokyklų, juo labiau universitetų. Buvo daug susipriešinimo, susiskaldymo, karų ir brolių kovų ir, kaip visada, labiausiai kentėjo paprasti žmonės, visai nematę išeities, kad gyvenimas galėtų pasikeisti į gera. Kaip tai panašu į šiandieną, kur Evangelija nustumiamą į užribį.

Krikštas įjungė Lietuvą į krikščioniškąją Europą. Pal. popiežius Jonas Paulius II Lietuvos Krikšto 600 m. jubiliejaus proga rašė: „Lietuva įėjo į kultūros srovę, kuri buvo persunkta krikščioniškos dvasios ir atsivėrusi naujojo humanizmo poreikiams, kurie iš tikėjimo sėmėsi įkvėpimo ir paskatinimo ugdyti tas didžiąsias vertybes, kurios išaukštino Europos istoriją ir per Europos žmones nešė pažangą kitiems kontinentams.“ Iš tikrųjų Lietuvos Krikštas buvo nepalyginti didesnis ir svarbesnis įvykis, nei dabartinis Lietuvos įsijungimas į Europos Sąjungą.

Lietuvoje augo bažnyčios ir vienuolynai, kurie buvo ne tik tikėjimo, bet ir kultūros židiniai. Pirmieji į Lietuvą atkeliavo pranciškonai ir dominikonai, kiek vėliau – jėzuitai, įkūrę Vilniaus kolegiją, po devynerių metų tapusią pirmuoju Lietuvos universitetu, ugdžiusiu ne tik kunigus, bet ir kultūros veikėjus. Evangelija tada buvo skelbiama drauge su mokymo ir auklėjimo iniciatyvomis. Krikščioniškas gyvenimas buvo neatsiejamas nuo meilės darbų ir socialinės pagalbos. Apaštalavimas ir švietimo darbas ypač vyko tarp vargingiausių, dideliame skurde gyvenusių žmonių.

Krikščionybė mūsų tautai tapo Evangelijos raugu, giliai persmelkusi kasdienį žmonių gyvenimą. Todėl net sunkiausiais laikotarpiais tauta ištikimai laikėsi Evangelijos. O tų sunkių laikotarpių būta daug. Neatsitiktinai Lietuvoje atsirado Kryžių kalnas, o pakelės buvo nusėtos kryžiais ir koplytėlėmis. Pamaldumas Kristaus kančiai lietuvių sąmonėje giliai įsitvirtino. Pakelių Rūpintojėlis tapo ne tik kenčiančio Kristaus, bet ir su Kristumi kenčiančio lietuvių paveikslu.

Turinys

Kronika	
<i>In memoriam</i> Marijai Bagdonienei	2
<i>Kun. Artūras KAZLAUSKAS</i> Kurgi tavo brolis?	3
Evangelija mažiesiems	4
<i>Jonas MALINAUSKAS,</i> <i>Dalė GUDŽINSKIENĖ</i> Bažnyčios pulsas	6
Lietuva – jauniausioji Bažnyčios dukra Europoje	8
Bažnyčios vienijasi už ŠEIMĄ	10
<i>Algimantas RAMONAS</i> Šeimos nematomos?	11
Didelės ir mažos kryžkelės	
Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas paveikslėliuose: noviciatas Fribūre	12
<i>Ses. Daiva KUZMICKAITĖ MVS</i> Išėjęs iš zakristijos	13
<i>Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC</i> Teisė į savo darbo vaisius	15
<i>Antanas GAILIUS</i> Laisvė, lygybė... brolybė?	16
<i>Antanas SAULAITIS SJ</i> Po Kristaus teisingumo saule	17
<i>Kun. Danielius DIKEVIČIUS</i> Teisingas kerštas?	19
<i>Zita VASILIAUSKAITĖ</i> Gerumo psichologija	20
Dešimtinė ir... socialinis teisingumas	22
Manau, kad daugiau teisių turi suaugę žmonės	24
Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos	
Darbas: iššūkis šeimai	25
Jaunimo iššūkis	
<i>Daiva KARKOCKIENĖ</i> Vertybių pasirinkimas	27
Veidu į vaiką	
<i>Paul LEMOINE</i> Pykčio prieuoliai – ką daryti?!	29
Akiračiai	
Juodoji motina – šventoji Bachita	31
Atokvėpio valandai	
<i>Dovilė ZELČIŪTĖ</i> Kūrybos drąsa	33
Sveikata	
Tulžies pūslės akmenligė ir baimė	34
Gyvenimas kaip senas vynas	
<i>Vanda IBLANSKA</i> Šampano pūslės ir drumzlės	35
Šypsenos be raukšlių	36

Sveiki, mieli „Artumos“ skaitytojai,

tikiuosi, esate sveiki ir gyvi, be titaniškų pastangų perlipę vasaros slenkstį rudenio link... Kartais jis atrodo toks aukštas ir neįveikiamas, kad, regis, sektum paskui gandrų! O visgi, nors kontrastas didžiulis – tarp meto, skirto kūnui pailsinti, stiprintis, akims džiaugtis žydėjimu, ir grįžimo prie darbų, – kiekvienas mėnuo mums yra paruošęs skirtingų dovanų. Be abejo, rugsė-jį visos šeimos išgyvena didį rūpestį, – nauji mokslo metai! O kieno at-žalos į mokyklinį ar studentišką suolą sės pirmą kartą, tam pasiruošimo darbų ir jaudulio, – kiekis nenusipėjamas!..

Tačiau kol jaunoji karta mokysis atidumo, draugystės ir kitų vertybių *ateičiai*, mums teks prisiimti *dabarties* rūpesčius ir atsakomybę. Taigi, ar esate išsiilgę „Artumos“ skaitymų? Gal šįkart nustebinsime ne tiek tema (atspindinčia ir politines aktualijas), kiek troškimu matyti konkretų *žodį tampant kūnu*. Mat rugsėjo numerį paskyrėme *socialinio teisingumo* te-mai, – puikiai suprasdami, kiek ji plati, sudėtinga ir... reikalinga. O įkvė-pė mus ją vėl „aikštėn iškelti“ – tas pats palaimintasis Jurgis Matulaitis, kuriam jau ir prieš šimtą metų tai buvo viena svarbiausiųjų aktualijų: kaip ir tų laikų popiežiams, kaip ir šiandienos Bažnyčiai. Tėvas Anta-nas SJ dar prisimena senobišką „Titaniko“ keleivių gelbėjimo dėsni bei primena šiandienos akivaizdybę: „Kai miestą, valstybę, įstaigą spaudžia lėšų stoka, visų pirma mažinamos pensijos, nutraukiamos gydymo gali-mybės, paskolos labiau vargstantiems, socialinės paslaugos, tačiau bankai, verslai, valdiškos įstaigos, karo pramonė išgelbstimos. Tenka pamąstyti ir pilietiška veikla savo nuomonę pareikšti, balsą kelti.“

Rudenėjantis peizažas ir pirmieji aplink kojas besisukantys lapai vis nugena mintis prie vynuogių šakelių, kurios buvo sumestos į ugnį, nes nedavė vaisių. Artėjantys rinkimai ir visoks politikų bandymas pasiro-dyti – fasadiškas, spalvingas ar tiesiog nervingas – stimulus konkrečiau iškelti politinio derliaus skurdumo problemą. Pirmasis klausimas būtų, ar tą derlių apskritai sėjome. O antrasis, – ką šįkart galėtume padaryti geriau, drąsiau, teisingiau. Nes labai patogu, kai doram žmogui sugėdinti, moraliai izoliuoti pakanka trumpučių frazių: „Bando patekti prie *lovio*“; „Lipa ant *bačkos*“. Subtiliai perfrazavus, tai reikštų: *Kas valdo kalbą, valdo valstybę*. Ar valdantieji tiek sukompromitavo paprastų, bet gabių piliečių galimybę kurti bendrąjį gerį, jog mes, apatiškieji rinkėjai, nė nebeginsime tiesioškos? Tad nebūkime cinikais patys ir nerinkime cinikų; kurkime tokią Lietuvą, kurioje žodis *politikas, mokytojas, kunigas* ištiriamas su vienoda pagarba, o ne baime, padlaižūniškumu, panieka.

Belieka tikėtis, jog „Artumos“ tekstai sustiprins Jus, mielieji, dar tei-singiau veikti. O „Gerasis Samarietis“ nuo viršelio teprimena mums apie pagalbos be išskaičiavimo praktiką.

Prašykime užtarimo Lietuvos Globėjos, Trakų Dievo Motinos; Ligo-nių sveikatos, – Šiluvos Mergelės. Ir Labanoro atstatytosios šventovės Ma-rijos, ir laukiančios mūsų kiekvienoje miesto bei kaimo bažnytelėje!

*Rudeniškai susimąsčiusi, –
nuoširdžiai Jūsų,
„Artumos“ korektorė Rūta Lazauskaitė*

Viršelyje – Gerasis Samarietis (pagal E. Delacrua darbą).
Vincentas van Gogas, 1890 m.

„Dirbkite, kol tik pajėgiate“

In memoriam Marijai BAGDONIENEI

Ankstų rugpjūčio penktosios rytą, apsupta mylinčios šeimos ir bičiulių, į Dangiškojo Tėvo namus iškeliavo Marija BAGDONIENĖ, žinoma Kaišiadorių gydytoja, buvusi šios vyskupijos *Caritas* organizatorė ir pirmoji reikalų vedėja bei ilgametė vyskupijos Šeimos centro vadovė.

Marijos vaikystė prabėgo Sibire, kur buvo ištremta su mama ir broliu-kais vos trijų dienų amžiaus. Tačiau tremtyje patyrė didelį savo artimųjų rūpestį ir meilę ir sukaupė tokias jos atsargas kūdikystėje bei vaikystėje, kad jomis galėjo dosniai visą gyvenimą dalytis su kitais, ypač stokojančiais meilės ir užuojautos. Giliai tikintys tėveliai įdiegė jos sieloje tikėjimą ir krikščioniškas vertybes.

Prasidėjus Atgimimui, Marija itin džiaugėsi permainingomis, aktyviai įsitraukė į atsikuriančio *Caritas* veiklą. Bagdonienė pirmoji vyskupijoje pradėjo rūpintis neįgalųjų reikalais, štai kaip ji pati pasakojo apie tai: „Pastebėjau, kad vaikai su cerebriniu paralyžiumi labai išblyškę, nes juos tėvai bijodavo išsinešti į lauką, bijodavo aplinkinių reakcijos. Nors patys tiesiog ilgėjosi žmonių meilės. Prieš Vėlykas sugalvojome akciją, paruošėme dovanėlių ir pradėjome lankyti – atvėrėme tų šeimų duris. Reakcijų buvo visokių – vieni labai džiaugėsi, nes pirmą kartą kokia nors organizacija parodė jiems dėmesį, kiti buvo pritrenkti, nustebę, kiti sakė, kad jiems skaudu, nes „jūs nežinote, ką reiškia turėti tokį vaiką“. Jautėms tarsi atplėšę seną žaizdą, <...> sakėme, kad jie nebijotų su jais pasirodyti, kad pradėtų su jais išeiti. Po to kelerius metus iš eilės organizuodavome šventes neįgaliesiems su Mišiomis bažnyčioje. <...> Pradėjome organizuoti piligrimines keliones kartu su neįgaliaisiais ir jų tėvais po Lietuvos šventoves.“

Neįgalųjų interesus Marija aktyviai gynė ir išrinkta į miesto tarybą. Jos pasiūlymu pradėti įrengti privažiavimai neįgaliesiems. „Dar norėjome įsteigti viename darželyje grupę vaikams su negalia, kad jie galėtų dieną pabūti kartu su kitais vaikais. Apsvarstė ir nusprendė, kad nėra pinigų ir tos grupės nesteigs, tada paklausė, kas nori pasisakyti. Pasakiau, kad noriu. Tada paprašiau Dievą minčių, kad įtikinčiau. <...> Paskui dauguma

keturių vaikų mama, puikiai suprato šeimų sunkumus, tad dirbdama Šeimos centre uoliai įgyvendino programas paaugliams, sužadėtiniams, pati sukūrė ir įgyvendino pozityvios tėvystės programą savo vyskupijoje. O kur dar daugybė jos rengtų konferencijų jaunimui, šeimoms, medicinos darbuotojams. Ji nuosekliai gynė ir globojo gyvybę nuo prasidėjimo iki natūralios mirties, spręsdama vertybines dilemas visad vadovavosi Bažnyčios mokymu. Kartu buvo labai jautri patekusiems į skausmingas situacijas, atjautė, stengėsi kiekvieną suprasti ir priimti su meile.

Dievo dovanota iškalba, organizuotumu, kūrybiškumu dalijosi su kitais. Gebėjo suburti savanorius, mokėjo atpažinti ir atskleisti kitų vidinius deimantus. Kuklumas, nuoširdumas ir ištikimybė tiesai – Marijai itin būdingos savybės. Ji svarstydavo savo veiklos sėkmes ir nesėkmes, dažniau pastebėdavo savo nei kitų netobulumus. Bagdonienės tarnystė Bažnyčioje buvo aukštai įvertinta Apaštalo Sosto Kryžiaus ženklu „Pro Ecclesia et Pontifice“. Šį apdovanojimą ji priėmė kaip įpareigojimą ir visos organizacijos įvertinimą, o ne savo asmeninius nuopelnus, liko kukli ir tyli darbininkė.

Marija džiaugėsi gyvenimu ir dvasiniais atradimais. Labai mylėjo Šventąjį Raštą, jį studijavo, paniro į ignaciškąjį dvasingumą ir Dievo Gailestingumą. Skausmingus išgyvenimus stengėsi įprasminti malda ir auka už tuos, kuriuos mylėjo, kuriems reikėjo dvasinės pagalbos. Sunkioje ligoje, kai vos kalbėjo, prašė vienintelio: „Melskitės.“

Atsisveikinti visada skaudu. Tačiau džiaugiamės, jog Dievas leido pažinti ir pabendrauti su Maryte, dalytis to paties kelio džiaugsmiais ir vargais, mokytis iš patirties. Kaip testamentą dirbantiems šeimų gerovei ji paliko linkėjimą: „Dirbkite, kol tik pajėgiate, Dievo garbei ir žmonių labui“, o jai pačiai tinka apaštalo Pauliaus žodžiai: „Iškovojau gerą kovą, baigiau bėgimą, išlaikiau tikėjimą“ (2 Tim 4, 7).

Nijolė LIOBIKIENĖ

nubalsavo, kad jį reikia steigti. Po posėdžio juokavo: „Bagdonienė mus užhipnotizavo ir nubalsavome, o kai atsi-peikėjome – buvo vėlu pakeisti.“

Pati būdama vaikų gydytoja ir

Rugsėjo kalendorius

Kurgi tavo brolis?

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

„Pažeidžiamos tavo teisės? Kenti? Esi alkanas? Neturi minimalių sąlygų, kad galėtumei oriai gyventi? Jautiesi vienišas ir apleistas? Būk kantrus, nes tai Dievo valia, būsi laimingas amžinybėje!“ Šitokių klausimų ir atsakymą į juos girdėjau daugybę kartų. „Argi aš esu savo brolio sargas!“ (Pr 4, 9) – Kaino atsakymas Dievui dar ir šiandien skamba pasaulyje. Jis pasigirsta

kaskart, kai Dievo sūnūs ir dukterys nepasirūpina tuo, kuo gali. O visada privalo pasirūpinti. Kažkas sakė, kad tai ir yra vienintelis Dievui patinkantis tarnavimas. Jo mokomės, jam stiprinamės priimdami liturginį Dievo tarnavimą mums.

Priekaištą fariziejams – „Ši tauta šlovina mane lūpomis, bet jos širdis toli nuo manęs“ (Mk 7, 6) – prisitaikykime ir sau. Jo kontekstas – vidinė ir išorinė švara. Kaip čia neprisiminsi kitos Evangelijos vietos – apie teisumą (plg. Mt 25). Būsime klausiami vien to, kiek ir ko padarėme mažiausiems (XXII eilinis sekmadienis).

Rugsėjį mūsų Šiluva ir Trakai išgyvens ypatingas atleidų dienas su miniomis piligrimų, norinčių pasveikinti Dievo Motiną jos *Gimtadienio* (09 08) proga. Lietuvos Karalienė, Ligonų Sveikata, Nusidėjėlių Gynėja, Nuliūdusiųjų Paguoda kviečiama Marija savo paprastu žemės gyvenimu ir išaukštintu dangaus triumfu moko visus, kaip taisyklė Kanoje: „Darykite, ką tik Jėzus jums liepė“ (plg. Jn 2, 5). Jėzus nepraeina pro šalį, matydamas vargo spaudžiamą žmogų. Vienas tokių pavyzdžių – kurčias nebylys. Jėzus skelbia, jog Dievui nepatin-ka, kai kenčia jo žmogus. Kad mes, jo sūnūs ir dukterys, turime palengvinti vargą, kaip tada jis (XXIII eilinis sekmadienis).

Visa kančios kaip blogio tikrovė negalės būti mūsų pašalinta. *Šventojo Kryžiaus išaukštinimo* šventė (09 14) primena ne vien tą imperatoriui Konstantinui duotą žinią: „Šituo ženklu nugalėsi.“ Kaip ir *Marijos Sopulingosios* minėjimas (09 15) primena, kad turime išmokyti patys ir išmokyti kitus kentėti ne keikdami, o laimindami. Jėzus nežada lengvo kelio. Priešingai, savo sekėjus kviečia išsižadėti savęs,

pasimti kryžių ir sekti juo, ir prarasti gyvybę, kad gyventų (XXIV eilinis sekmadienis). Jėzus padarė didžiausią perversmą. Šito perversmo šaltinio, kaip ir daugelį kitų kartų, net nepastebime. Tarnavimas tapo aukščiausia vertybe ir svarbos ženklu. Didžiausias yra tas, kuris moka geriausiai tarnauti. Ir pirmiausia – mažiesiems (XXV eilinis sekmadienis). Didžiųjų *arkangelų Mykolo, Gabrieliaus ir Rapolo* šventė (09 29) juk irgi moko ištikimam tarnauti Dievui tarnaujant žmonėms. O paskutinis rugsėjo sekmadienis (XXVI eilinis sekmadienis) primins būtinybę kaip šiukšlių atsikratyti visko, kas veda į nuodėmę, ir pastebėti, kad darantys gera dėl Kristaus nebūna pamiršti.

Turiu malonę šį tekstą rašyti Kalifornijoje. Šiandien aplankėme parapiją ligoninėje. Švaru, mandagu, malonu, kvepia. Amerika, pasakysit. Taip, tačiau visa tai palaiko ne pasamdyti ir gerus atlyginimus gaunantys darbuotojai, bet savanoriai, savo laiką aukojantys dėl kitų. Kažin, ar neatėjo laikas ir Lietuvoje pradėti savanorystės revoliuciją? Jau nuo mokyklos (kaip JAV) skiepyti savanorystės vertybes. Kiekvieną pensininką pakviesti iš namų nuobodulio pasitikrinti gyvenimo pulso. Kad visi ir ypač Dievas pamirštų siaubingąjį sakinį: „Argi aš esu savo brolio sargas!“

- 1 Š 1 Kor 1, 26–31; Ps 33; Mt 25, 14–30
2 S XXII EILINIS SEKMADIENIS (II sav.)
 Įst 4, 1–2. 6–8; Ps 15; Jok 1, 17–18.
 21b–22. 27; Mk 7, 1–8. 14–15. 21–23
 3 P Šv. Grigalius Didysis, popiežius, Bažnyčios mokytojas
 1 Kor 2, 1–5; Ps 119; Lk 4, 16–30
 4 A 1 Kor 2, 10b–16; Ps 145; Lk 4, 31–37
 5 T 1 Kor 3, 1–9; Ps 33; Lk 4, 38–44
 6 K 1 Kor 3, 18–23; Ps 24; Lk 5, 1–11
 7 P 1 Kor 4, 1–5; Ps 37; Lk 5, 33–39
 8 Š **ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS GIMIMAS**
 Mch 5, 1–4a arba Rom 8, 28–30; Ps 13; Mt 1, 1–16. 18–23
9 S XXIII EILINIS SEKMADIENIS (III sav.)
 Iz 35, 4–7a; Ps 146; Jok 2, 1–5; Mk 7, 31–37
 10 P 1 Kor 5, 1–8; Ps 5; Lk 6, 6–11
 11 A 1 Kor 6, 1–11; Ps 149; Lk 6, 12–19
 12 T *Švč. Mergelės Marijos Vardas*
 1 Kor 7, 25–31; Ps 45; Lk 6, 20–26
 13 K Šv. Jonas Auksaburnis, vyskupas, Bažnyčios mokytojas
 1 Kor 8, 1b–7. 11–13; Ps 139; Lk 6, 27–38
 14 P **Šv. Kryžiaus Išaukštinimas**
 Sk 21, 4b–9 arba Fil 2, 6–11; Ps 78; Jn 3, 13–17
 15 Š Švč. Mergelė Marija Sopulingoji
 Žyd 5, 7–9; Ps 31; Jn 19, 25–27 arba Lk 2, 33–35
16 S XXIV EILINIS SEKMADIENIS (IV sav.)
 Iz 50, 5–9a; Ps 116; Jok 2, 14–18; Mk 8, 27–35
 17 P *Šv. Robertas Belarminas, vyskupas, Bažnyčios mokytojas*
 1 Kor 11, 17–26; Ps 40; Lk 7, 1–10
 18 A 1 Kor 12, 12–14. 27–31a; Ps 100; Lk 7, 11–17
 19 T *Šv. Januarijus, vyskupas, kankinys*
 1 Kor 12, 31 – 13, 13; Ps 33; Lk 7, 31–35
 20 K Šv. Andriejus Kim Taegonas, kunigas, ir kiti Korėjos kankiniai
 1 Kor 15, 1–11; Ps 118; Lk 7, 36–50
 21 P **Šv. Matas, apaštalas, evangelistas**
 Ef 4, 1–7. 11–13; Ps 19; Mt 9, 9–13
 22 Š 1 Kor 15, 35–37. 42–49; Ps 56; Lk 8, 4–15
23 S XXV EILINIS SEKMADIENIS (I sav.)
 Išm 2, 12. 17–20; Ps 54; Jok 3, 16 – 4, 3; Mk 9, 30–37
 24 P Pat 3, 27–34; Ps 15; Lk 8, 16–18
 25 A Pat 21, 1–6. 10–13; Ps 119; Lk 8, 19–21
 26 T *Šv. Kozmas ir Damijonas, kankiniai*
 Pat 30, 5–9; Ps 119; Lk 9, 1–6
 27 K Šv. Vincentas Paulietis, kunigas
 Koh 1, 2–11; Ps 90; Lk 9, 7–9
 28 P *Šv. Vaclovas, kankinys; šv. Laurynas Ruisas ir jo draugai kankiniai*
 Koh 3, 1–11; Ps 144; Lk 9, 18–22
 29 Š **Šv. Mykolas, Gabrielius ir Rapolas, arkangelai**
 Dan 7, 9–10. 13–14 arba Apr 12, 7–12a; Ps 138; Jn 1, 47–51
30 S XXVI EILINIS SEKMADIENIS (II sav.)
 Sk 11, 25–29; Ps 19; Jok 5, 1–6; Mk 9, 38–43. 45. 47–48

Rugsėjį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad politikai visados veikėtų vadovaudamiesi sąžine, skaidrumu ir tiesos meile;

misijų – kad krikščionių bendruomenės būtų labiau pasirėmusios, turėtų daugiau noro ir ištiklių siųsti misionierius, kunigus bei pasauliečius į pačias vargingiausias Bažnyčios bendruomenes.

Evangelija mažiesiems

Plauti rankas ar širdį? (XXII eilinis sekmadienis, rugsėjo 2 d.)

- Prieš valgį visais laikais reikėdavo plautis rankas, – sako Benedikta.
- Jėzus patarė nusiplauti ir savo širdis, – patikslina tėtis.
- Bet juk muilu širdies nenutrinsi? – nerimauja Dominykas.
- Galima atsiprašyti už piktus darbus, pasiryžti padaryti ką nors gero, gražiai padėkoti ar mandagiai paprašyti. Tada visų širdys ir veidai nušvinta, – nuramina mama.

Kurtieji girdi (XXIII eilinis sekmadienis, rugsėjo 9 d.)

- Gal žmogus neplovė ausų, kad negirdėjo, ką Jėzus žmonėms pasakojo? – klausia Benedikta.
- Atsiverti – tai ne tik ausis išsiplauti ir gerai girdėti. Atvirumas – tai tikėjimas, Jėzaus darbų priėmimas ir kantri draugystė su juo. Kas priima Dievą – jau nebus kurčias, – moko mama.

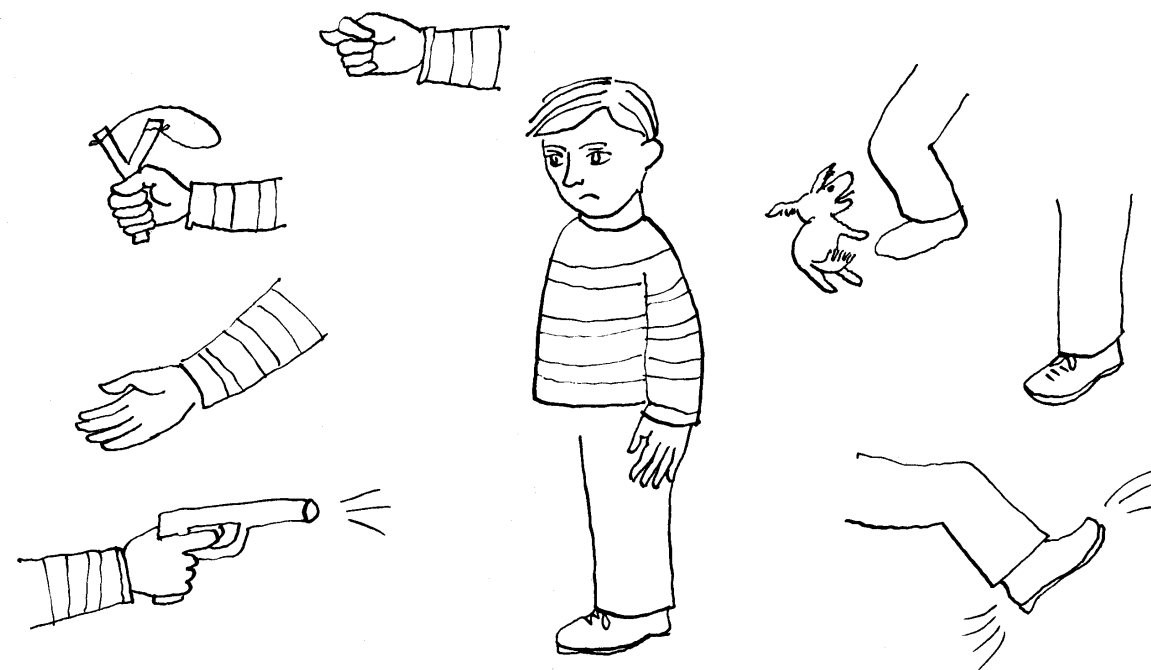
Sekti Kristų ne tuščiomis... (XXIV eilinis sekmadienis, rugsėjo 16 d.)

- Tikras krikščionis visada kai ką neša, – taria Dominykas.
- Gal vaišių ar kokį siurprizą? – spėja Benedikta.
- Kristaus sekėjas stengiasi neniurnėti. Jis drąsiai pakelia visus sunkumus, rūpesčius ir nesėkmes, taip padeda nešti didįjį Jėzaus kryžių. Tikros draugystės ir meilės nebūna be sunkumų ir pasiaukojimo, – tvirtina tėtis.

Jei kitiems padedi – esi tikrai didis! (XXV eilinis sekmadienis, rugsėjo 23 d.)

- Ar girdėjot, kad ir vaikus Jėzus pastebi, o tai vis suaugusiems kalba, – nudžiunga Benedikta.
- Mažas vaikas visiems primena, kad reikia jam padėti, patarti, paguosti, negalima jo visai vieno palikti, – pasakoja mama.
- O jei mažas vaikas mamai padeda – tai jau visai tikras milžinas? – teiraujasi Dominykas.
- Mažas ar didelis, jei tik giriasi ar puikuoja, dar labiau sumažėja ir vis tolsta nuo Jėzaus, – primena tėtis.

Kas su Jėzumi – kitų neskriaudžia... (XXVI eilinis sekmadienis, rugsėjo 30 d.)

- Kai tiki į Jėzų, meldiesi – stengiesi daryti gera, būsi paslaugus ir stropus žmogus, – tikina Benedikta.
- Bet kartais nusibosta ir norisi kažką kitiems iškrėsti, – nenustygsta broliukas.
- Kai ranka, akis ar koja traukia nusikalsti ar išdaigas krėsti, reikia kuo skubiau mesti šalin tokius užmojus ir griebtis ko nors kito, nes kitaip gali labai smarkiai nudegti, – paaiškina jam sesuo.

Benediktui kažkas nutiko.
Kuri ranka ir koja jam labiausiai tiktų?
Nupieškite...

Liepos–rugpjūčio galvosūkių
atsakymas – *tikėjimas*.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ, nuspalvino

Visuotinės Bažnyčios pulsas

Tarnavimas – nuoširdus, skaidrus ir evangeliškas

✿ Liepos pradžioje iš Vatikano persikėlęs į Kastel Gandolfo vasaros rezidenciją, beveik mėnesį popiežius atostogavo, buvo sustabdyti įprastiniai jo užsiėmimai, išskyrus šventadieniais su piligrimais kalbamą vidudienio maldą. Ką jis veikė? Jau rugpjūčio 2 d. pranešta, kad per tas kelias savaites baigė rašyti knygos apie Jėzų iš Nazareto trečiąją dalį. Knyga pasirodys iškart keliomis pagrindinėmis kalbomis. Spėjama, kad jos pristatymas sutaps su Tikėjimo metų pradžia.

„Jėzaus iš Nazareto“ trečiosios dalies paskelbimu bus įgyvendinta sena Josepha Ratzingerio svajonė išėjus į pensiją parašyti knygą apie Jėzų – istorinį asmenį ir Dievo Sūnų, kuri vainikuotų jo kaip teologo karjerą. Apvaizdos valia vietoj užsitarnautos pensijos kardinolui Ratzingeriui teko imti į rankas Bažnyčios vairą. Tačiau tai nesutrukdė įgyvendinti svajonės. Knyga rašyta trumpomis akimirkomis įtemptoje Šventojo Tėvo darbotvarkėje arba per atostogas.

Trečioji knygos dalis kalba apie Jėzų iki viešosios veiklos pradžios. Ji turėtų būti labai įdomi dar ir dėl to, kad tema – Jėzaus vaikystė – rimtas iššūkis teologui, priverstam remtis ne tik itin kukliais kanoniniais šaltiniais, bet ir apokrifais bei negausių kitų istorinių liudijimų interpretacijomis. Dar įdomiau – šio darbo imasi ne šiaip teologas, bet pats popiežius.

✿ Vasarą sulaukta ir konkretesnio posūkio Šventojo Sosto konfidencialių dokumentų vagystės byloje. Rugpjūčio 13 d. pranešta, jog baigtas ikiteisminis tyrimas ir byla perduodama teismui. Bus teisiami du asmenys: buvęs popiežiaus kamerheras Paolo Gabriele, kaltinamas vagyste sunkinančiomis aplinkybėmis, ir dar vienas bendrininkavimu kaltinamas asmuo.

Atrodytų, kam šito reikia? Ar ne geriau nusižengusį darbuotoją paprasčiausiai pašalinti iš darbo ir nesileisti į šitą klampynę? Žinoma, ko gero, buvo galima ir neatkreipti nereikalingo dėmesio. Bet toks sprendimas, net jei ir būtų padėjęs išvengti piktavalo smalsumo, vis dėlto būtų reiškęs, kad elgiamasi neskaidriai, kad ginti gerą vardą svarbiau už įstatymus.

Vatikanas – teisinė valstybė, turinti savo įstatymus, įskaitant baudžiamąjį kodeksą, policiją, prokuratūrą ir teismą. Pasirodžius Italijos spaudoje neteisėtai publikuotiems dokumentams, popiežius padarė viską ištirti pagal įstatymus ir pabrėžė, kad Vatikano prokuratūra turi garantuotą veikimo autonomiją ir privalo dirbti skaidriai.

Dar Jonas Paulius II įstatymų leidimo, teismų ir vykdomosios valdžios galias delegavo naujai sukurtooms autonomiškoms struktūroms. Prie Benedikto XVI imta derinti finansus ir bankininkystę su tarptautiniais standartais.

To reikia, kad į Vatikaną nebūtų žiūrima kaip į anklavą, kur negalioja jokios taisyklės, ir kad, skaidriai administruojant Katalikų Bažnyčios nepriklausomybę garantuojančią mažąją valstybę, nebūtų pagrindo kurpti nesąmones apie milžiniškus turtus ar plaunamus pinigus.

Lig šiol pagal Vatikano įstatymus buvo baudžiami tik muziejuose sugaunami vagiškai. Ši byla – ženklas ir žmonėms, dirbantiems Šventojo Sosto institucijose, kad jų tarnavimas Bažnyčiai turi būti nuoširdus ir evangeliškas.

✿ Benediktas XVI pasveikino rugpjūčio 16–19 d. Lenkijoje viešėjusį Maskvos patriarchą Kirilą, iškilmingai sutiktą ne tik Lenkijos Stačiatikių Bažnyčios bendruomenės, bet ir Katalikų Bažnyčios vadovų bei šalies valdžios. Svarbiausias vizito įvykis – Patriarcho ir Lenkijos Vyskupų Konferencijos Pirmininko pasirašytas bendras kreipimasis į lenkus ir rusus, raginantis abi puses krikščioniškai susitaikinti. Iškilminga pasirašymo ceremonija vyko Varšuvos Karališkuosiuose rūmuose, kviestinių svečių ir diplomatinio korpuso akivaizdoje, prieš televizijos kameras. Patriarchas Kirilas prieš atvykdamas sakė, kad nereikėtų vizito ir pasirašyto dokumento rikiuoti į bendrą gretą su abiejų valstybių plėtojama dvišaliais politiniais santykiais, nors ir neslėpė, kad įvairiose srityse stiprėjant Lenkijos ir Rusijos valstybių ryšiams, būtina griauti ir abi tautos priešinančius stereotipus. Lenkai vyskupai po vizito džiaugėsi, jog galbūt pasiekė, kad per juos eitų būsimojo Maskvos ir Romos suartėjimo kelias. Blaiviau vizitą vertino liberalioji lenkų spauda, pirma cituodama pareiškimo teiginį, kad „atleisti – nereiškia užmiršti“. Santūrus ir Popiežiaus sveikinimo Patriarchui tekstas. Jame džiaugiamasi noru „siekti broliškos vienybės ir Bažnyčių bendradarbiavimo, idant šiuolaikiniame pasaulyje būtų ugdomos evangelinės vertybės“.

Maskvos patriarcho vizitas Lenkijoje – labai svarbus įvykis, pirmiausia – kaip katalikų ir stačiatikių ekumeninio dialogo dalis. Turbūt tai turėdamas galvoje ir Popiežius sveikinime pridūrė: „Tai svarbus įvykis, teikiantis vilčių ateičiai.“

Jonas MALINAUSKAS

Bažnyčios Lietuvoje pulsas

Kai daugiau gėrio – ir blogis mažta

✿ Šeimų Karalienės šventovėje Žemaičių Kalvarijos didžiuosiuose atlaiduose ne tik žemaičiai piligrimai galingai užtarė Lietuvos ir Bažnyčios ateitį – šeimas. Jaunų šeimų dieną kardinolas A. J. Bačkis apgailestavo, kaip stipriai šiandien modernioji kultūra yra apipilėšusi šeimą ir paragino tikinčius sutuoktinius evangelizuoti kitas šeimas, liudyti joms santuokos didingumą. Išskirtinai politikams skirtą žodį atlaiduose tarė apaštališkasis nuncijus arkivyskupas L. Bonazzi, priminęs, kad ir politikams reikia būti dangiškojo Tėvo reikaluose, rūpintis vykdyti Dievo valią. Istorijos ir maldos bendrystę palidijo Brolių latvių diena, į kurią atvyko ir Jelgavos bei Liepojos vyskupai.

✿ Pirmąjį liepos sekmadienį Lietuvos Krikšto 625 metų sukakties paminėjimas Kaune ragino iš naujo, Krikšto malonėje, atrasti savo tautos ir asmenišką krikščionišką gyvenimo pamatą. Vyskupo J. Borutos SJ pranešime paneigti sovietiniu tvaiku dar ir šiandien padvelkiantys mitai apie neva prievartinę lietuvių ir žemaičių krikštą. Šia proga ne ką menkesnį pal. J. Matulaičio palikimą, nei didis šio ganytojo darbas – Lietuvos bažnytinės provincijos projektas – konferencijoje priminė ses. V. Plečkaitytė MVS, skleisdama palaimintojo įkvėptą mintį: *agere contra* – atpažink blogį, veik priešingai jam, siek gėrio.

✿ Pal. J. Matulaičio metų kulminacija – liepos 7–15 d. Marijampolėje švenčiami jubiliejiniai, jo beatifikacijos 25-metį minintys atlaidai, kurių leitmotyvu tapo malda, kad „ištikimasis Bažnyčios sūnus“ išmokyti taip ją mylėti, kaip pats mylėjo, ir troškimas, kad jis kuo greičiau būtų paskelbtas šventuoju; be to, homilijoje kard. A. J. Bačkis ragino susimąstyti, ar išties leidžiamės perkeičiami pal. Jurgio minties daugiau laimėti gerumu. Juk kuo daugiau gėrio, tuo blogis mažta, o krikščionis nieko geresnio negali duoti kitam, kaip tik Kristaus liudijimą savo gyvenimu. Atlaiduose galutinį J. Matulaičio šventumo triumfą artino liudijimai susibūrus

prie palaimintojo altoriaus bei jame iškilmingai pakabinti nauji votai. Eucharistiją Lietuvos vyskupai tądien šventė su beveik dešimties pasaulio kraštų tėvais marijonais bei jų generaliniu vyresniuojau.

Palaimintasis Jurgis, jo bebaimis žvilgsnis į Kristaus kančios gelmę minėtas ir švenčiant Kryžiaus kalno atlaidus. Į juos dalis maldininkų karštą vasaros vidudienį vadovaujami vyskupo E. Bartulio atkeliaavo pėsčiomis nuo Šiaulių katedros.

✿ Vasaros atlaidus užbaigė Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų iškilmių – Žolinių aštuondieniai, ypač iškilmingai švęsti Krekenavoje bei Pivašiūnuose. Į vyskupų pakvietimą gausiai atsiliepę piligrimai savo dalyvavimu paliudijo, jog Dievo Motina yra tikra mūsų Bažnyčios gyvenimo bendrakeleivė ir tikėjimo kelrodė. Krekenavoje sykiu buvo švenčiamos šiai šventovei suteikto bazilikos titulo pirmosios metinės ir minėtas šiame krašte 1915–1918 m. gyvenęs prel. J. Mačiulis-Maironis (apie jį rašė 2007 m. „Artumos“ Nr. 10, p. 30).

Pivašiūnų atlaiduose, be kitų intencijų, karštai melsta, jog į altorių garbę būtų

iškeltas Kaišiadorių vyskupas Dievo tarnas Teofilus Matulionis. Šio nepaprastai tvirto Bažnyčios ir tikėjimo gynėjo, kalinio ir tremtinio, po KGB kratos netrukus mirusio Šeduvoje, 50-osios mirties metinės rugpjūčio 20 d. paminėtos iškilminga Lietuvos vyskupų švęsta Eucharistija Kaišiadorių katedroje; T. Matulionio gyvenimas primintas parodoje bei istoriko dr. A. Streikaus pranešime „Bažnyčios karys ir kankinys“. Užbaigiant iškilmes apaštališkasis nuncijus pakino Bažnyčią Lietuvoje drąsiau remtis bendryste su Dievo draugais – šventaisiais, tarp kurių neabejotinai yra ir šiandien gyvai liudijantis arkiv. T. Matulionis (išsamiai su juo supažindinome 2008 m. „Artumos“ Nr. 7/8, p. 37).

✿ Rugpjūčio 10–12 d. Kaune vyko Ateitininkų federacijos suvažiavimas, kurio metu ateitininkai apžvelgė savo veiklą ir rinko vadovus. Šv. Mišiomis arkikatedroje suvažiavimą pradėjusiems daugiau nei 200 ateitininkų arkivyskupas S. Tamkevičius priminė ateitininkijos šviesulius ir paragino dabartinę jų kartą pirmiems pamatyti gyvenimo aktualijas, solidžiai į jas atsileipti patiems augant ir padedant augti kitiems, o vieni svarbiausių jų laukiančių uždavinių – mokėti ginti Bažnyčią ir tikėjimą.

✿ Katalikų ir stačiatikių bendrai rengiamo pasaulinio žygio gyvybės ir meilės civilizacijai apginti dangiškoji užtarėja ir piligrimė Čenstakavos Dievo Motina (šią akciją pristatė š. m. vasaros numeryje) savo kelionę Lietuvoje pradėjo rugpjūčio 5 d. pasienyje su Latvija, Germaniškyje, o užbaigė Marijampolėje, rugpjūčio 12 d. iškeliavusi į Lenkiją. Ikoną sutiko kaip pačią dangaus Motiną, sveikino, prie jos glaudėsi rankomis ir širdimis, su ašaromis lydėjo tūkstančiai žmonių visose Lietuvos vyskupijose, miestų ir miestelių bažnyčiose, nuolankiai priimdami dangaus pagalbą, be kurios neįmanoma kautis šių dienų mūšiuose gyvybės ir mirties fronte. Vilniuje ikona, apgaubta ypatingo brolių ortodoksų rūpesčio, lankė ir stačiatikių šventoves (išsamiau apie kelionę žr. www.nuovandenynoikivandenyno.lt).

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Lietuva – jauniausioji Bažnyčios dukra Europoje

Kaip prieš 25-erius metus minėjome
Lietuvos Krikšto 600 metų jubiliejų

Šiometinė Lietuvos Krikšto 625 metų sukaktis bei artėjantis Žemaičių Krikšto 600 metų jubiliejus sugrąžina ir į ypač skaudų sovietmečio išgyvenimą, kai 1987 m. negalėjome laisvai minėti savo tautos Krikšto 600 jubiliejaus. Kaip rašė „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ (Nr. 74), tada „ruošiantis pagrindinėms iškilmėms, Ordinariai ir Jubiliejaus iškilmų komisija buvo nuolat verčiami konsultuotis visais organizaciniais klausimais (net ir grynai bažnytiniais – kiek sakyti pamokslų ir pan.) su atitinkamais valdžios pareigūnais, konkrečiai su RRT įgaliotinio Petro Anilionio kontora, ir gauti iš jos leidimus net ir mažiausiam krustelėjimui“. Be to, Jubiliejaus iškilmės nevyko Vilniaus arkikatedroje, nors ją, tuomet paverstą Paveikslų galeriją, taip pat ir uždarytas Šv. Kazimiero bažnyčią Vilniuje bei Taikos Karalienės bažnyčią Klaipėdoje ir buvo prašoma šiai sukakčiai sugrąžinti (beje, tik 1990 m. prie arkikatedros buvo pritvirtintas Lietuvos Krikšto 600 jubiliejaus medalis). Pagal LKP CK kontrapropagandinių priemonių dėl Lietuvos Krikšto 600 metų planą, KGB gnaužtuose, griežtai prižiūrint netgi jubiliejinės atributikos leidimą, Jubiliejus tuomet minėtas atskirose Lietuvos bažnyčiose.

Tik kukli Lietuvos dvasininkų delegacija buvo išleista už geležinės uždangos į Romą, kur 1987 m. birželio 24–30 d. Lietuvos Krikšto 600 m. jubiliejus minėtas itin iškilmingai. Prie šių iškilmų prieš 25 metus, nepaprastai jaudinančiai sujungusių Lietuvos Bažnyčią su Visuotine Bažnyčia, nuo kurios buvo plėšte plėšiama bemaž 50 metų, mus nukėlė *Vatikano radijo* lietuvių redakcija, parengusi reportažus iš savo archyvų. Dėkodami jai ir pasiremdami jos paskelbta medžiaga, dalijamės santrauka su „Artumos“ skaitytojais.

Romoje iškilmų renginiuose, sulaukusiuose tarptautinės žiniasklaidos dėmesio (jų programą paskelbė visos, tuomet bemaž 30, *Vatikano radijo* kalbinės redakcijos), dalyvavo pal. popiežius Jonas Paulius II, Romos kurijos kardinolai ir arkivyskupas, Europos kraštų vyskupų konferencijų atstovai, kelios dešimtys ambasadorių prie Šv. Sosto, įvairių tautybių istorikai, per du tūkstančius pasaulio lietuvių, daugiausia iš JAV, užsienyje rezidavę jų vyskupai ir mažutė delegacija iš Lietuvos. Jubiliejui ypatingą dėmesį skyręs pal. Jonas Paulius II tų pačių metų birželio 5 d. paskelbtame apaštališkajame laiške *Sescentesima anniversaria* („Šešių šimtų metų jubiliejus“) paliudijo, kaip jam svarbu su visa Bažnyčia dėkoti Dievui „už neįkainojamą (Lietuvos) Krikšto malonę, už lietuvių tautos atsivėrimą šios malonės veikimui ir už tuos laimėjimus, kuriuos ji pasiekė... šešių šimtų metų istorijos sukuriuose“.

Vatikano radijas išsamiai informavo apie 2 į iškilmės atvykusias delegacijas: vieną iš sovietų okupuotos Lietuvos, kuriai vadovavo Telšių apaštališkasis administratorius vysk. Antanas Vaičius ir su juo 8 kunigai, atstovavę Lietuvos vyskupijoms; kitą – į Romą atvykusius per 2 tūkst. pasaulio lietuvių, dauguma iš Šiaurės Amerikos,

ir vysk. Pauliaus Baltakio vadovaujamą Lietuvos krikščionybės jubiliejaus Centrinio komiteto delegaciją. Ją trumpai prieš kelionę Baltuosiuose rūmuose Vašingtone priėmė JAV prezidentas Ronaldas Reaganas ir atskirai jo patarėjai. Prezidentas delegacijai pasakiojo kalboje užtikrino, kad atkreips sovietų kompartijos generalinio sekretoriaus dėmesį į tikinčiųjų persekiojimą Lietuvoje prašydamas jį sustabdyti.

Lietuvos Krikšto 600 metų jubiliejaus komitetas Romoje birželio 26 d. surengė spaudos konferenciją.

Joje religijos situaciją Lietuvoje ir Jubiliejaus programą pristatė užsienio lietuvių vysk. Paulius Baltakis, lietuvių katalikų religinės šalpos direktorius kun. Kazimieras Pugevičius iš Niujorko ir Stasys Lozoraitis jaunesnysis, Lietuvos atstovybės prie Šv. Sosto patarėjas. Jie prašė krikščioniškojo pasaulio paliudyti solidarumą katalikiškai Lietuvai ypač jos Krikšto jubiliejaus proga, apgailestavo, jog sovietinis režimas sukliudė Lietuvoje iškilmingai paminėti krikščionybės jubiliejų, neleido maldininkams iš užsienio ta proga nuvykti į Lietuvą.

Tos dienos vakarą Romos lietuvių jaunimas Šv. Petro aikštėje surengė Kryžiaus kelio procesiją už Bažnyčią Lietuvoje. Procesijoje buvo nešami trys dideli lietuviški kryžiai, maldininkai rankose laikė liepsnojančius deglus ir žvakes. Prel. Stasio Žilio Krikšto jubiliejui pritaikyti stočių tekstai buvo skaitomi lietuviškai, itališkai ir angliškai.

Tomis dienomis Popiežiškajame Grigaliaus universitete Popiežiškasis istorijos mokslų komitetas surengė 3 dienų tarptautinį kiliokviumą tema „Lietuvos krikščioninimas“, kuriame dalyvavo apie 200 mokslininkų iš viso pasaulio.

Birželio 27 d. Vatikane vyko speciali popiežiaus audiencija į iškilmę atvykusiems pasaulio lietuviams. Audiencijų salėje dvelkė lietuviška atmosfera, jaunimas buvo pasipuošęs tautiškai, salėje mirgėjo lietuviškos Trispalvės. Šventąjį Tėvą pasveikino du vyskupai – P. Baltakis ir A. Vaičius, iš didžiulės pagarbos Šventojo Tėvo asmeniui po sveikinimo kalbos puolęs kniūbsčias prie popiežiaus kojų. Vysk. A. Vaičius įteikė Jonui Pauliui II Lietuvos Bažnyčios dovaną – gintarinę Lietuvos Krikšto jubiliejaus emblemą.

Jubiliejaus kulminacija tapo šv. Mišios, kurias pal. Jonas Paulius II celebravo su Europos vyskupų konferencijų atstovais Šv. Petro bazilikoje birželio 28 d. (beje, kaip Vokietijos atstovas tąsyk meldėsi ir kardinolas J. Ratzingeris, dabartinis popiežius Benediktas XVI) ir jose vykusio Dievo tarno arkivyskupo Jurgio Matulaičio beatifikacija. Popiežius homiliją sakė itališkai, atskirai į dalyvius kreipėsi lietuviškai, angliškai, lenkiškai ir prancūziškai. Po Mišių vidudienio maldos proga popiežius į Šv. Petro aikštę susirinkusiems viso pasaulio maldininkams papasakojo apie ką tik įvykusią beatifikaciją, pal. J. Matulaitį, Lietuvos Krikšto 600 metų jubiliejų ir garsiąsias Marijos šventoves Lietuvoje, paminėdamas Auš-

ros Vartus, Šiluvą, Žemaičių Kalvariją, Krekenavą ir Pivašiūnus. Vatikane jautėsi ypatingai šventinė nuotaika. Lietuviai popiežiui daug plojo, o Šventasis Tėvas ilgai klausėsi jų dainavimo ir stebėjo minią Šv. Petro aikštėje.

Jubiliejaus proga pasakiojose kalbose ir maldose popiežius ragino šventės dalyvius liudyti dvasinę vienybę su Bažnyčia Lietuvoje, jo paties pavadintą „jauniausia Romos Bažnyčios dukra Europoje“. „Šia proga iš visos širdies gyvai ir broliškai su jumis vienijasi visa Bažnyčia“, – rašė ganytojams Lietuvoje, o jos žmones taip „laimindamas, tarytum pats šiandien būčiau su jumis“.

Parengė
Dėlė GUDŽINSKIENĖ

2 vir. p. > Arkivyskupo S. Tamkevičiaus homilijos tęsinys

Lietuvos Krikštui – 625 metai

XVI a. antroje pusėje nušvito Žemaičių vyskupo Merkelio Giedraičio asmenybė. Jis buvo tikras apaštalas, visomis jėgomis gynęs Bažnyčią nuo klaidų, rūpinęsis, kad Žemaitija turėtų gerų kunigų, mokančių vietinę kalbą. Jis taip pat buvo uolus Lietuvos švietėjas, atkakliai skleidęs lietuvišką žodį. Vysk. Merkelis Giedraitis laikomas antruoju Žemaičių krikštytoju.

Vyskupas Motiejus Valančius gyveno labai sunkiu Bažnyčiai laikotarpiu, kai caro pavergtą Lietuvą buvo bandoma paskandinti alkoholyje, nutautinti ir atitraukti nuo Katalikų Bažnyčios. Vyskupas steigė parapines mokyklas, organizavo blaivybės sąjūdį ir knygnešius, gabenusius iš Prūsijos į Lietuvą lietuviškas knygas. Jis parengė kelią ne tik religiniam, bet ir tautiniam Lietuvos atgimimui.

Palaimintasis Jurgis Matulaitis yra ryškiausia žvaigždė XX a. Lietuvos padangėje. Jo nuopelnai ryškūs ne tik socialinėje srityje ar sutvarkant Lietuvos bažnytinę provinciją, bet ypač dvasinėje srityje. Pal. Jurgis gerai suprato, kad tik tuomet daug padaroma, kai žmogus siekia šventumo, nes be jo visas evangelizavimo darbas yra tik dulkių kėlimas. Pal. popiežius Jonas Paulius II arkivyskupą Jurgį Matulaitį taip apibūdina: „Jis buvo tikras Jėzaus Kristaus tarnas ir apaštalas, drąsus ir iniciatyvos kupinas, sumanus ir pasiaukojęs, pajėgus atsilaisyti ir veikti sunkiomis Bažnyčiai gyvenimo sąlygomis, visiškai atsidavęs jam patikėtų sielų išganymui.“

XX a. Lietuva turėjo ypač daug šventų vyrų ir moterų. Daugelis jų kaip kankiniai įrašyti į Bažnyčios martirologą. Istorija mena tik pačius ryškiausius Bažnyčios ir tautos vaikus, bet šalia jų yra šimtai tūkstančių jokiose kronikose neužrašytų žmonių, kurių gyvenimas buvo paženklintas Kristaus Krikšto ženklų, o jų ištikimybė Evangelijai amžininkai galėjo tik žavėtis.

Per Krikštą esame tapę Prisikėlimo vaikais, pašauktais į šventumą. Kristaus Evangelija yra tapusi mūsų krikščioniškojo gyvenimo konstitucija, kurią turime nuolat studijuoti ir budėti, ar esame jai ištikimi.

Mūsų laikai yra didelės moralinės sumaišties laikai. Žmonės sumišę, susipriešinę, linkę savo bėdas skandinti alkoholyje, nes dažnai jaučiasi neturį po kojomis pamato. O tas pamatas – tai Krikštas, per kurį esame pasinėję Kristaus mirtyje ir drauge su juo prisikėlę naujam gyvenimui. Mūsų dienomis mažiausiai dvasinių nuostolių patiria tik tie žmonės, kurie yra giliai įsišakniję Jėzuje Kristuje.

Vienas iš pačių didžiausių dabarties iššūkių yra išsaugoti krikščionišką šeimą. Jei turėsime daug gerų šeimų, turėsime pakankamai pašaukimų į dvasinį gyvenimą, gerų kunigų, vienuolių. Geros šeimos saugiai augs vaikai ir taps gerais tautos piliečiais ir Bažnyčios nariais. Tačiau be gilaus tikėjimo, vien įstatymais šeimos institucijos neapnginsime.

Šeimos politikos aktualijos Bažnyčios vienijasi už ŠEIMĄ

Jungtinės Amerikos Valstijos yra labai toli, tad šios šalies vidaus socialinis, religinis, teisinis gyvenimas lyg ir neturėtų veikti mūsų šalies gyvenimo. Atrodytų, nereikėtų kreipti esminio dėmesio į JAV vykstančias reformas bei valstybės vadovų pareiškimus. Tai būtų klaidingas požiūris. Ir JAV, ir kitos stipriosios valstybės yra linkusios daryti įtaką pasaulyje, skleisti savo idėjas ir dalytis patirtimi. Valstybių vadovų pareiškimai įgauna politinius svetus tarptautinėse organizacijose, o šių šalių ambasados aktyviai veikia įvairiose šalyse. Deja, mes dažnai nesigilindami, veikiami jų autoriteto, imame viską, ką siūlo, lyg nediskuotintą gėrį.

Ne paslaptis, kad JAV demokratai yra liberalieji politikai, kurie šalies viduje bei pasaulyje skleidžia šeimai ir gyvybei nepalankias idėjas. Per pasaulį nuvilnijo JAV prezidento Baracko Obamos 2012 m. gegužės 9 d. ABC televizijai duotame interviu pasakyta frazė, jog jis mano, kad tos pačios lyties poros turėtų galėti susituokti. Tai asmeninė prezidento nuomonė, o atskiros valstijos yra laisvos apsispręsti šiuo klausimu. Tačiau tokia žinia iš šio prezidento lūpų ne pirma. 2011 m. pradžioje B. Obamos administracija pareiškė, kad nebegins teisės aktų, kurie santuoką apibrėžia tik kaip vyro ir moters sąjungą, bei nebereikalaus ginti 1996-ųjų santuokos gynimo akto teisme.

Prezidento ir jo administracijos pareiškimai neliko be atsako – JAV Vyskupų Konferencijos pirmininkas kardinolas Timothy Dolanas paskelbė komunikatą, kuriame rašo, jog prezidento B. Obamos pastabos yra giliai liūdinančios. Kardinolas priminė, jog 2011 m. rugsėjį paskelbtame viešame laiške prezidentui tvirtino, jog JAV katalikų ganytojai remia visas prezidento ir jo administracijos pastangas pagerinti šeimų būvį, tačiau negali tylėti akivaizdoje žodžių ar veiksmų, kurie blunkina santuokos institutą, visuomenės kerstinį akmenį. Kardinolas paragino saugoti santuoką kaip vyro ir moters sąjungą.

Š. m. sausio 12 d. JAV įvairių religinių bendruomenių vadovai paskelbė bendrą atvirą laišką šeimos ir religijos laisvės klausimais „Santuoka ir religijos laisvė: pagrindinės vertybės, kurios egzistuoja arba žlunga kartu“. Šį laišką pasirašė anglikonai, baptistai, evangelikai,

liuteronai, mormonai, sekmininkai, žydai ir katalikai. Laiške išreikštas rūpestis dėl grėsmės, kylančios religijos laisvei, jei valdžios institucijos privers Bažnyčias laiminti tos pačios lyties asmenų „santuokas“. Taip pat atkreiptas dėmesys į didelį pavienių asmenų ir organizacijų spaudimą, kad jie seksualinį vienos lyties asmenų elgesį prilygintų moraliam sutuoktinių elgesiui. Jei toks spaudimas stiprės ir net taps įstatymine norma, tai gali sukelti didelį valstybės ir Bažnyčios konfliktą. Prisiminkim, kad JAV vienos lyties asmenų santuokos įteisintos 6 valstijose, o 31 valstijoje vyro ir moters santuoką saugo valstijų konstitucijos! Jei būtų nuspręsta federaliniu lygiu (t. y. visoje valstybėje) įteisinti vienos lyties asmenų santuoką, didesnė dalis valstijų būtų priverstos tai pripažinti.

Po ilgų ir nesėkmingų derybų su prezidento administracija ginant religijos laisvę, šią gegužę kardinolas Timothy Dolanas paskelbė, kad 43 šalies katalikiškos institucijos – vyskupijos, sveikatos institucijos, mokyklos ir Bažnyčios – skundžia JAV Sveikatos ir žmoniškųjų paslaugų departamentą už JAV Konstitucijos saugomos religijos laisvės pažeidimus. Departamentas išaiškino, kad išimtis institucijoms netaikyti jo sprendimų, prieštaraujančių katalikų religiniams įsitikinimams ir moralei (pvz., sterilizacija, kontracepcija, įskaitant abortuojančias priemones), tai-

koma tik tada, kai institucija teikia paslaugas asmenims, kurie taip pat išpažįsta jos religines nuostatas, t. y. katalikams! Taip katalikiškos švietimo ir sveikatos institucijos verčiamos priimti joms priešingas nuostatas ir praktikas, kad galėtų teikti paslaugas kiekvienam, neatsižvelgiant į jo kilmę ar pažiūras.

Organizacijos pateikė 12 skirtingų ieškinių įvairių valstijų federaliniams teismams, o motyvus aiškina ir naujienas pateikia savo interneto svetainėse. Tai beprecedentė kova, skirta apsaugoti vienai iš brangiausių Amerikos vertybių – laisvei praktikuoti savo religiją be valstybės kišimosi. Ta proga JAV Vyskupų Konferencija paskelbė nuo birželio 21 d. iki liepos 4 (JAV Nepriklausomybės dienos!) maldos laiką už religijos laisvę.

Jessica Able nuotrauka

Džiugu, kad ir Lietuvoje Bažnyčios vienijasi siekdamas apginti šeimą ir santuoką: 2011 m. Kaune vyko net dvi ekumeninės konferencijos, Vilniuje birželio 1-ąją jau tradicija tampa stačiatikių rengiamas žygis *Už gyvybę*, kuriame dalyvauja ir kitų konfesijų krikščionys; rugpjūtį katalikai bendrai su stačiatikiais rengė Čenstakavos Dievo Motinos ikonos piligrimystę per Lietuvą. Visa tai rodo, kad Lietuvoje vykstantys procesai – pasaulio tendencijų atspindys.

Parengta pagal Vatikano radijo, www.katalikai.lt, www.usccb.org informaciją

ŠEIMOS NEMATOMOS? Paklauskime kandidatų į Seimą!

Nuosekliai domiuosi politine Lietuvos atmosfera ir pasauliniu kontekstu, ypač šeimos politikos srityje. Pastebėjau ilgametį dėsnį – retai kuris Lietuvos politikas pozuoja, puikuojasi šeimų fone ar pristato save rinkiminėje kampanijoje kaip šeimų draugas. Artėjant rinkimams specialiai peržvelgiau daugelio partijų ir pavienių politikų interneto svetaines, socialinius tinklus, viešai pasiekiamus partinius leidinius. Deja, mano pastebėjimas pasitvirtino.

Rinkėjus lankantys politikai dažniausiai matomi besipuikuojantys emigrantų, jaunimo, mokinių, verslininkų, o bene labiausiai – pagyvenusiųjų žmonių fone. Pagyvenusiuosius mes, šeimos, mylime ir esame jiems dėkingi, nes jie yra mūsų valstybingumo patirtis ir tęstinumas. Bet kartu jiems ir pavydime, jaučiamės nevertai užmiršti tiek prieš rinkimus, tiek ir po jų. Tikime, jog kuriame dabartį ir augindami vaikus garantuojame ateitį. Dirbam ir kuriam čia ir dabar. Rašau ne tik apie jaunas šeimas, bet apie šeimas, kuriose yra ir pagyvenusiųjų, ir verslininkų, ir valdininkų, ir vaikų. Be to, šeima yra ir vertybių lopšys: bendrystės, užuojautos, pasiaukojimo, tradicijų...

Kodėl politikai puikuoja *kitame* fone? Tai jų aktyviausi rinkėjai? Ar šeimos nėra pakankamai aktyvios? Gal jos nėra svarbūs ir įtakingi rinkėjai, kad dėl jų būtų varžomasi? Kyla klausimas, ar tik ne per mažai konkurencijos tarp politikų dėl šeimų kaip rinkėjų?

Per pastarąjį dešimtmetį teprisime nu vos kelis politikus, kurie atėjo pas šeimą arba kvietėsi jų organizacijas į dialogą. O kiti? Deja, tenka pas juos belstis, belstis, belstis... Jautiesi lyg eidamas su ištiesta ranka. O kai kurie sugeba tik pasakyti: „Prašykite bet ko, tik ne pinigų.“ Suprask: „Neinvestuosim į jus.“

Kai kas sako, kad dėl šeimos politikoje jau nemažai nuveikta. Tačiau pasakyme daugoka deklaratyvumo. Baigiantis dar vienai Seimo kadencijai, vėl liko labai daug neįgyvendintų pažadų ir dauguma jų – dėl konkrečių šeimoms reikalingų dalykų. Galbūt politikų užsi-

mota per plačiai ar duotos jiems sunkiai įveikiamos užduotys? Galbūt per daug ir per plačius klausimus uždavėme? O kai klausimai nekonkretūs ir jų daug – dažnai įsiveliama į nekonkrečius pažadus, į abstrakčias diskusijas, o ir mes patys jų vykdymo nesugebame sužiūrėti. Kai nėra konkrečių įsipareigojimų, tuomet prasideda išlygos ir išsisukinėjimai, kaltų ieškojimai.

Tad gal jau atėjo laikas aiškesniems ir konkretesniems klausimams ir politikų tvirties pažadams bei viešam atsiskaitymui už juos? Gal ne viską stenkimės pasiekti iš karto, o eiti po konkretų žingsnelį? Todėl šiems rinkimams ir ateinančiai Seimo kadencijai politikams skirčiau šiuos klausimus, kurie galėtų būti tam tikras rodiklis:

- ▶ ar, būdamas LR Seimo nariu, aktyviai sieksite teisės aktuose įtvirtinti šeimos ir vaikų apsaugai reikalingus principus? (pvz., ar sieksite suvienodinti sutuoktinių ir sugyventinių teisinį statusą? Ar pasisakysite už tos pačios lyties asmenų partnerystės įteisinimą? Ar sutiksite, kad švietimo ir ugdymo įstaigose vaikams būtų diegiamos *genderizmo* nuostatos?);
- ▶ ar dalyvaudami priimant sprendimus nuolat atsižvelgsite, kad jie nepažeistų šeimos teisių, autonomiškumo, veiklos ir raiškos galimybių, ekonominės gerovės, gyvybės apsaugos principų;
- ▶ ar ginsite žmogaus gyvybę nuo jos pradėjimo iki natūralios mirties?

Taip pat iš politikų norėčiau sužinoti, ar jie savo deklaruojamą šeimos ir gyvybės apsaugos principų laikysis

Algimantas RAMONAS

visais atvejais, nepaisydami susiklosčiusios politinės padėties Seime po rinkimų – keičiantis politinei aritmetikai, koalicijoms, aktualijoms, pasaulinėms ir europinėms madoms – ar neieškos pasiteisinimų ne-parankiose koalicinėse kombinacijose, ar nesiteisins mistiniais nurodymais „iš viršaus“, negretins ir nedės ant svarstyklių šių klausimų greta energetinių ar kitų vadinamųjų „svarbesnių“ sprendimų?

Neigiami politiko atsakymai į šiuos klausimus vestų į diskusiją, siekiant išsiaiškinti, kodėl jis taip mano. Todėl būtina užduoti klausimą *kodėl*. Tokioje diskusijoje būtų suformuluoti tvirtesni abipusiai argumentai, o tai laiduotų gesnį tarpusavio supratimą.

Teigiamo atsakymo taip pat nepakanka. Sulaukus politiko „taip“, būtina jo paklausti, *kaip* jis ketina to siekti, kokius mato konkrečius žingsnius, ką ketina pasitelkti į pagalbą ir kokios pagalbos reikia iš mūsų – šeimų. Tokiose diskusijose labai gerai atsiskleidžia, kiek politiko teiginiai yra deklaratyvūs, o kiek pagrįsti, apmąstyti ar net išgyventi.

Mielieji, iki rinkimų (spalio 14 d.)

dar yra laiko, tad kiekvienas dar gali apmąstyti savo nuostatas ir, susitikus su kandidatais į Seimą, užduoti jiems esminius klausimus. Užduokite šiuos ar panašius klausimus, priminkite, kad Lietuvoje yra šeimų.

Gerbiamieji politikai, kviečiame ir Jus atsakyti į čia iškeltus klausimus. Jei atsakymus iki rugsėjo 15 d. atsiųsite „Artumos“ redakcijai – tai gal ir pavyks Jūsų minčių apžvalgą spalio numeriui. 📧

Parašė ses. Ona VITKAUSKAITĖ MVS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ

Išėjęs iš zakristijos,

arba Gyvosios krikščionybės apaštalas

Ses. Daiva M. K. KUZMICKAITĖ MVS

Ne tik žodžiais

Švietėjiška Matulaičio veikla reiškėsi politinės ekonomijos ir socialinių kursų organizavimu, paskaitų skaitymu Lenkijoje, JAV ir Lietuvoje bei profesoriaus darbu sociologijos srityje. Jo rūpesčiu darbininkai organizavosi ir steigėsi į net ke-

liasešimt tūkstančių narių apėmusias darbininkų sąjungas Varšuvoje, Petrapilyje ir Vilniuje; pats redagavo laikraštį „Darbininko draugas“; išlaikė našlaičių prieglaudą Belianuose bei Vilniuje; telkė studentus ir inteligentiją; kūrė ir atgaivino vienuolijas – tėvų marijonų, Marijos vargdienių seserų ir Eucharistinio Jėzaus tarnaičių (beje, visų šių vienuolinių bendruomenių išskirtinis bruožas – tarnystės vargstantiems dvasia).

Pasigilinus į J. Matulaičio raštus ir veiklos sritis, aiškiai matosi, kad jis buvo vientisa asmenybė, labiausiai atsiskeidusi nuosekloje visuomeninėje veikloje, nes kalbėjo tai, ką mąstė, o praktinėje veikloje siekė įgyvendinti idėjas, kuriomis su kitais dalijosi, kitus uždegdavo. Jo veiklą, tiesiogiai susijusią su socialiniais klausimais, sociologo kun. V. Bagdonavičiaus MIC siūlymu tikėtų skirstyti į tris grupes: Lietuvos Bažnyčios provincijos organizavimo, Vilniaus vyskupo tarnystės ir marijonų vienuolijos reorganizavimo, praplečiant paskutiniąją sritį moterų vienuolių kūrimo bei pertvarkymo klausimais.

Pirmojoje, Lietuvos Bažnyčios provincijos formavimo srityje atsiskleidžia, jog socialinius klausimus Matulaitis radikalai suvokia kaip Katalikų Bažnyčios charizmą. Naujosios provincijos vyskupijoms kandidatus į vyskopus jis parinko tik iš visuomenininkų (K. Paltarokas – sociologijos profesorius, J. Kukta – Vilniaus lietuvių visuomeninis vadas, M. Reiny – telkęs, organizavęs ateitininkus ir pavasarininkus).

Antroji ir trečioji Matulaičio veiklos sritys susipina ir viena kitą papildo. Būdamas Vilniaus vyskupu, jis ypač rūpinosi tautinių mažumų reikalais. Atgaivintos marijonų vienuolijos misija laikė atpažinimą laiko ženklų ir atsiliepmą į juos tarnaujant Bažnyčiai ir visuomenei. Pvz., marijonų kūrimosi Belianuose pradžia karo sąlygomis buvo itin sunki ir varginanti. Kai miesto valdžia marijonams skyrė kamaldulius namelius su „gyvu inventoriumi“ –

„Išleikite iš zakristijų“ – šiais žodžiais popiežius Leonas XIII enciklikoje *Rerum novarum* („Nauji dalykai“, 1891 m.) ragino kunigus pradėti veiklą su darbininkais ir spręsti to meto visuomenei svarbius socialinius klausimus. Šis paraginimas tapo aktualus Jurgiui Matulaičiui, kuriam itin rūpėjo socialiniai klausimai. Jis padėjo pagrindus Bažnyčios socialinės doktrinos sampratai Lietuvoje, šia sritimi sudomino jaunąją kunigų, seserų bei pasauliečių visuomenininkų kartą, telkdamasis draugėn su kitais bendraminčiais Kaune organizavo pirmuosius socialinius kursus, savo žodžiu ir pavyzdžiu paskatindamas veikti.

Kam turi rūpėti socialiniai klausimai?

Pal. J. Matulaitis straipsnyje „Trumpas išaiškinimas šių dienų socialinio klausimo“ nurodo tris pagrindinius visuomeninius darinius, galinčius ir privalančius rūpintis socialinių klausimų „išrišimu“: *visuomenę* (pačius žmones), *valstybę* ir *Bažnyčią*. Socialinius klausimus spręsti jos gali tik vadovaudamosi subsidiarumo principu, t. y. pirmiausia šie klausimai turi rūpėti individualiems žmonėms ir pačiai visuomenei: „Kaip pavienio žmogaus, taip ir visuomenės gyvenime asmeniškos pastangos ir sąveikavimas dėsnių yra neapsakomai svarbus daiktas, į kurį iki šiol per mažai atkreipiama dėmesio, norint socialines ligas prašalinti ir socialinius santykius pataisyti: per daug laukiama nuo viešpatijos, nuo įstatų ir tvarkos atmainymo, o per mažai pasitikima savim, per mažai patį žmonės, plati visuomenė prisideda prie socialinio klausimo išrišimo.“

Jis tiki, kad visuomenė tobulės tik tada, jei tobulės pats asmuo. Pokyčių versmė ir pradžia – žmogaus širdis, teigia jis. Krikščionybė tą širdies polinkį į gėrį ir geresnį gyvenimą sukilnina. Panašiai Benediktas XVI enciklikoje *Deus caritas est* („Dievas yra meilė“) įvardija visuomeninę programą krikščioniui piliečiui ir politikui – ugdytis „reginčią širdį“ ir būti atsakingus vieniems už kitus.

Valstybės vaidmenį socialinėje srityje J. Matulaitis mato kaip tiesioginį tarnavimą visuomenės labui per išmintingą viešosios politikos organizavimą, sukuriant tokias gyvenimo sąlygas, kad piliečiai patys galėtų pasiekti gerovę.

Bažnyčią jis vertina kaip gausią socialinių jėgų versmę, kuri skelbia tikėjimo bei doros tiesas ir jų moko bei nesišalina nuo praktinio darbo visuomenės labui, steigdama mokslo, kultūros, labdaros ir kitokias įstaigas bei organizacijas ir jose dirbdama. Tik tokiomis priemonėmis ir būdais sprendžiant socialinius klausimus, anot Matulaičio, gyja visuomenės ligos, silpsta socializmas ir kitokių *-izmy* apraiškos, kylančios iš visuomenės negalavimų.

200 našlaičių, Matulaitis įtikino vienuolijos brolius su-tikti „gautus“ vaikus globoti, nors vienuolija buvo tik pradėjusi kurtis ir bendruomenės nariams teko sunki našta. A. Kučas knygoje „Arkivyskupas Jurgis Matulai-tis-Matulevičius“ rašo, kad vienuoliai marjonai iš nuo-vargio užmigdavę prie stalo. Pats Matulaitis – kunigas ir profesorius – stovėjo ilgose eilėse, *rovėsi* su jį konevei-kusiais ir įžeidinėjusiais vokiečių valdininkais dėl maisto našlaičiams. Kartą po tokio valdininko pykčio protrūkio kunigas Jurgis ramiai paklausė: „Visa tai man, o kas ma-no dviem šimtams našlaičių?“ Baigėsi tyliu orderio išra-

Susitikimas Kaune su jaunimu, 1926 m. gruodžio 8 d.

šymu net su padidintais priedais. Panašiai, tapęs Vilniaus vyskupu, rūpinosi labiausiai pagalbos reikalingais, nebi-jodamas daryti radikalių sprendimų: vyskupo rūmus Tri-napolyje užleido kun. N. Raštučio iš Uralo parsigabentai pabėgėlių nuo I Pasaulinio karo lietuvių vaikų prieglau-dai ir pats juos dažnai lankydavo.

Gydyti visuomenės ligas

XX a. pradžioje, aiškindamasi ir sprendama tuo metu išskylančius socialinius klausimus, Bažnyčia Lietuvoje už-ėmė aktyvią poziciją. 1909 m. Kaune pirmą kartą organi-zuoti socialiniai kursai, atviri plačiai visuomenei. Juose nagrinėti žemės ūkio, švietimo ir kooperacijos klausimai, remiantis *Rerum novarum* principais. Anot prel. A. Dam-brausko-Jakšto, šie svarstymai pirmiausia buvo naudingi kunigams, nes padėjo suprasti, kaip žmonių gyvenimo są-lygos susijusios su jų moraliniu gyvenimu, ir suvokti, kad nepagerinus žmonių buities net uoliausi kunigų morali-zavimai ir pamokslai tikslo nepasieks. Todėl tarpukario Katalikų Bažnyčios sielovada Lietuvoje siekė įgyvendinti praktinę katalikybę, grindžiamą būtiniausių žmonių po-reikių supratimu bei tenkinimu. Be to, šie kursai kvietė kunigus į atvirumą ir dialogą.

J. Matulaitis teigia, jog kiekvienas turi pažinti ir su-prasti, kas yra socialiniai klausimai, ir atitinkamai veikti, siekdamas juos spręsti, nes taip gydomos visuomenės li-

gos. Jis aptaria pagrindines iš esmės taisytnas visuome-nės sritis: darbininkų bei išlavinto proletariato padėtį, vi-duriniojo luomo arba smulkiųjų verslininkų švietimą ir palaikymą, ūkininkų bėdas, moterų padėtį, emigracijos ir prostitucijos klausimus. J. Matulaitis tvirtina, kad opiau-sias yra darbininkų klausimas, todėl negali būti siaurai suprantamas ir svarstomas. Jis išvalgiai suvokia smulkių-jų amatininkų bei pirklių, kuriuos priskiria viduriniajam luomui, padėtį („neužtektinai pamokytas, neturįs atsa-kančių darbo įrankių, ne visur gali susilyginti su didžiuo-ju pramoninku; negali dažnai nei taip gerai, nei taip pi-giai, nei taip greitai atlikti darbo“), todėl nėra vienodai pajėgus konkuruoti su stambiaisiais kapitalistais. J. Matulaitis nesiūlo tiesmuko sprendimo, kaip taisyti šią padėtį, tik klausia: kaip pašalinti tą reikalų priešingumą tarp vi-dutiniųjų luomų ir kapitalistų?

Tebėra aktuali ir Matulaičio aptarta anuo-metinio išlavinto proletariato padėtis. Ją gali-ma palyginti su šiandieną plačiai paplitusiu, ypač besivystančiose valstybėse, vadinamuo-ju „protų nutekėjimo ir praradimo“ reiškiniu. Štai kaip jis apibūdina to meto išsimoksl-iusiųjų padėtį: „Dažnai atsitinka <...>, kad žmogus ilgus metus vargęs, dirbęs, baigęs mokslus – neturi kur dėtis. Jis jaučia, kad savo mokslą galėtų sunaudoti visuomenės labui, kad galėtų naudingai darbuotis, bet negaudamas atsakančios vietos, turi žiūrėti, kaip įgytas mokslas, ilgų metų darbo vaisius – perniek eina.“ Savame krašte nerealizuotos darbo jėgos ir intelekto migraciją, kuri ypač aktuali ir šiandienos visuomenei, Matulaitis lai-kė svarbiu ir būtinu spręsti visuomeniniu klausimu.

Jis rašė, kad aktyviai darbo rinkoje dalyvaujančioms moterims būtina sudaryti darbo valandų grafiką, idant nereikėtų apleisti savo šeimos. Beje, J. Matulaitis, kaip retas sociologas, analizuodamas moterų padėtį ir vietą visuomenėje, demonstruoja jautrumą visuomenės grupių įvairovei bei nurodo jų vaidmenų visuomenėje skirtin-gumą – išsilavinusios, viduriniojo ir aukštesniojo luomo moterys galėtų „savo mokslą, jėgas ir gerus norus kaip reikiant suvartoti“, jei joms būtų sudaromos sąlygos pil-nutinai dalyvauti viešajame gyvenime.

Matulaičio idėjos leidžia naujai pažvelgti į praktinį krikščionybės įgyvendinimą kasdienybėje. Įsiklausymas į silpnųjų visuomenės narių reikmes ir jų *įbalsinimas* yra vienas esminių praktinės katalikybės stimulų, susiejančių katalikiškosios veiklos socialinę ir eschatologinę sritis. Šis prisilietimas prie Palaimintojo Jurgio puoselėto Bažnyčios socialinio mokymo atskleidžia, kad jo paties veikloje būta ryškių pranašiško požymių, pralenkusių laiką ir valstybines sienas, tautines ribas.

Teisė į savo darbo vaisius

Šventasis Raštas šeimoms

Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu įsakome jums, broliai, vengti kiekvieno brolio, kuris netvarkingai gyvena ar nesilaiko mokslo, gauto iš mūsų. Jūs patys žinote, kaip reikia sekti mumis. Mes gi pas jus netinginiavome ir nevalgėme veltui kieno nors duonos, bet su triūsu ir prakaitu darbavomės dieną naktį, kad tik neapsunkintume nė vieno iš jūsų; ir ne todėl, kad neturėtume teisės taip daryti, bet norėdami duoti jums pavyzdį, kad galėtumėte mumis sekti. Dar būdami pas jus skelbėme: „Kas nenori dirbti, tenevalgo!“ Mat mes girdime, jog kai kurie jūsiškiai tinginiauja, nieko neveikia, tik smalsauja. Tokiems žmonėms mes įsakome ir juos raginame Viešpatyje Jėzuje Kristuje ramiai dirbti ir valgyti pačių pelnytą duoną (2 Tes 3, 6–12).

Žmogui dėl jo protingos prigimties priklauso teisė į savo darbo vaisius kaip atlygis už jį. Žemdirbio darbo vaisiai gali patys tapti atlygiu ir jį pamaitinti, ama-tininkui jie atitenka tik mainais. Dar-bo vaisių ar paties darbo mainai kuria visuomeninius santykius šeimoje, pa-siekiančius ir toliausiai esančius visuo-menės narius. Mes su daugeliu esame susiję *duonos ryšiu*. Todėl nekeista, kad ir perspektyviausioje bendruomenė-jė – Kristaus Bažnyčioje – mus vienija šis *duonos ryšys*.

Pagrindinėje Kristaus išmokyto-je maldoje taip pat meldžiame duoti mums kasdienės duonos. Uždirbamos duonos, kaip visokios rūšies darbo vaisių alegorija, čia pasitelkta dėl jos būtinos sąsajos su darbu.

Anot Patarlių knygos, socialinio tei-singumo mokymas prasideda tėvų na-muose, nuo žmonos pareigos kurti tinkamą darbo ir jo vaisių santykį: „Ji atidžiai prižiūri savo šeimos elgesį, niekad ne-valgo dykaduonio duonos“ (*Pat 31, 27*). Apaštalas Paulius duonos, kaip išgyven-ti būtinos sąlygos, vertę taip pat sieja su darbu (plg. *Rom 14, 3*). Tačiau dar glaudžiau su darbu siejasi ne tiek duo-na, kiek pats principas – teisingas atly-gis už darbą. Dabartinė daugelio kraš-tų ekonomika, politika sukūrė keistą šio santykio išvartą: mielai priimamas, skatinamas technologijų tobulėjimas ir sveikinamas pats produktas, tačiau dar-bininkas, sukūręs jį, laikomas priešu. Visa tai – dėl atlygio už darbą. Keistai

skambantis „pigios darbo jėgos“ ieškoji-mas virsta bedarbių miniomis, o darbo vaisių ar atlygio nusavinimas ir telkimas saujelės įstatymais apsidraudusių turčių sukelia visuotines neramumų, neteisėto skurdo, žeminančio išnaudojimo lavinas pasaulyje.

Ne tik ekonomikoje, bet ir pedago-gikoje būtina auklėti ir mokyti rezultatą sieti ne su mygtuku ar loterija, lengvu, gerai apmokamu darbu, o su teisingu atlygiu už darbą ir pastangas.

Vartotojo egoizmas, formuojantis laukines ekonomikos sistemas uždar-bio ir darbo vaisių atžvilgiu, įteisina-mas daugumoje išsivysčiusių kraštų. Jo aplinkoje su savo „ginančiomis“ revo-liucijomis vystosi įvairaus marksistinio materializmo ideologijos, iš esmės prie-šingos katalikiškiems meilės, dosnumo, savitarpio pagalbos, šelpimo principams, pagrįstiems žmogiškojo asmens orumo ugdymu.

Nužmogėjusios ekonomikos ir pa-saulinio masto vagysčių, spekuliacijų sistemoms prireikia globaliai vykdo-mų eutanazijos, abortų, kontracepcijos, sterilizacijos programų. Tame pačiame fone plėtojama daugybė socialinio rė-mimo, pagalbos programų su jų esmėje tūnančia pažeminto bedarbio, elgetos „globa“, užuot ugdžius garbingą, už sa-vo darbą, šeimą, visuomenę atsakingą darbininką.

Katalikų Bažnyčia pateikia giliai iš-mintimi pamatuotą, krikščioniška mei-le, atsakingumu, teisingumu pagrįstą

oraus žmogaus, garbingos visuomenės principų vystymo doktriną. Pradžioje vertėtų paskaityti enciklikas *Rerum no-varum* („Nauji dalykai“), *Laborem exer-cens* („Apie žmogaus darbą“) bei daugelį kitų pastaraisiais metais jau ir lietuviškai paskelbtų dokumentų krikščioniškojo socialinio mokymo tema.

Pal. Jurgis Matulaitis, žymus savo socialiniu aktyvumu, krikščioniškų socia-linio teisingumo principų skleidėjas, rašo: „Jaučiu gerai, kad tik tada žmogus tikrą Dievo sūnų liuosybę įgyji, kada išsinėręs iš savimeilės kailio apsisiauti Kristaus dva-sios ir malonės rūbu, kada savęs ir šio pasaulio, ir piktos dvasios tikrai išsižadėjęs, pradedi įeiti, įsigilinti į Viešpatį Dievą, kada savo sugedusį kūną ir šio pasaulio ankš-tutėlę gūžtelę dvasia apleidęs, apsigyveni Aukščiausiojo būstuose: kaip tada pasida-ro protas aiškus, laisva dvasia, širdis plati ir atvira. Tada tik iš tikrųjų pradedi jausti, kad visi žmonės broliai, o žmonija – tai tik viena šeimyna; ir pradedi savo karšta šir-dimi visus apglobti, visus prie savo širdies imi maloniai glaudinti. Įmanytum visą kraują po šlakelį atiduoti, – kad tik tuos savo brolius, tą Dievo šeimynėlę prie Dievo atvedus, prie Bažnyčios, kad su Kristumi juos suvienijus. Kada Dievo meilė į mūsų širdį įžengusi ją praplečia, tada joje taip erdviu pasidaro, kad visi žmonės, be jokių skirtumų ar tai luomų, ar tautos į ją sutel-pa“ (*Užrašai*, 1910 11 17).

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Laisvė, lygybė... brolybė?

Antanas GAILIUS

Teisingumas yra tas žodis, kurį įsirašęs savo vėliavoje ir nepatingėjęs ta vėliava bent šiek tiek pamosuoti, gana greit gali susiburti didesnį ar mažesnį sekėjų ir gerbėjų pulkelių ir taikytis tiesiai į Seimą. Juolab kad ir rinkimai artėja. Vienas toks teisingumo ir tvarkos skelbėjas su savo ereliais ir deglais buvo net užkopęs ir Prezidentūros laipteliais. Tiesa, tie laipteliai pasirodė pernelyg slidūs, tad mūsų herojui teko jais čiuožtelėti žemyn. Bet juk nieko, nenusisuko sprando, tik truputį apsidaužė, o šiandien štai jau ir vėl bebaigiąs atsigauti. Ir šaunioji erelių partija, žiūrėk, vėl visai gerai pasirodys per rinkimus, nors niekas negalėtų pasakyti, ką gi ji tokio kad ir per besibaigiančią parlamento kadenciją nuveikė didžiojoje kovoje už teisingumą.

Teisingumo reikalaus ir vienintelė pasaulyje nepartinė partija, ir tie, kurie ryžosi žengti drąsos keliais. Beveik neabejoju, kad apie teisingumą garsiau ar tyliau prieš rinkimus prašneks ir vadinamos „senosios“ partijos.

Dar labiau garantuoto mūsų palaikymo sulaukia, be abejo, tie, kurie kalba ne vien šiaip apie teisingumą, bet apie *socialinį* teisingumą. Čia tai jau tikras švietalas, niekaip neatremiamas ir nuolatos traukiamas iš rankovės ir politikų, ir mūsų pačių.

Taip šaipydamasis, visai neketinu tvirtinti, kad apskritai teisingumo ar/ir socialinio teisingumo klausimai ir bėdos yra prasimanyti. Tų bėdų turime ir turėsime visados, jos yra dažnai net labai skaudžios, bet kaip tik tais atvejais mes mažiausiai apie jas kalbame. Didžioji mūsų kalbų apie teisingumą dalis yra arba populistinis politikų pliurpimas, arba egoistinis mūsų, piliečių ir rinkėjų, mėginimas išsisunkti lašą kitą naudoti sau patiems.

Juk jeigu kone du trečdaliai mūsų manome, kad kontrabanda yra visai ne blogis, bet gėris, tai jokios rimtos kalbos apie kokią nors teisingumą nėra būti negali. Jeigu mes, dirbdami nelegaliai, dar įsiregistruojame darbo biržoje kaip bedarbiai ir gauname socialinę paramą, apie jokią socialinį teisingumą kalbėti irgi negalėtume. Kartą, pamenu, rūpindamasis gauti verslo liudijimą, sulaukiau net pačios mokesčių inspekcijos darbuotojos patarimo užsiregistruoti darbo biržoje – atseit, tada verslo liudijimas bus išperpus pigesnis. Geroji moteris net nustebo, kai pasakiau, kad nesu bedarbis. Ji to nė nemaniusi, tiesiog norėjusi man gero. Ir negalėjau juk ant tos moters supyksti – aplink mane buvo gausybė tokių fiktyvių bedarbių.

Kol manysime, kad tokie dalykėliai, kaip mėginimas išvengti mokesčių, pardavinėti ir pirkti kontrabandines prekes, susirasti įstatymų lاندą, leidžiančią mums pretenduoti į socialines išmokas, kurios mums iš tikrųjų nepriklauso, yra ne paprasčiausias nusikaltimas, o tiesiog girtinas apsukrumas, tol visos mūsų dejonės, aimanos ir klyksmai apie tie-

singumo stoką bus verti vien paniekos ir pajuokos. Mat visi mano suminėti nusikaltimai yra paprasčiausia vagystė. Ir vagiame mes ne iš kažkokios mums priešiškos valstybės, o iš savęs ir savo kaimynų. Tik mes patys ir sukrauname tą turtą, kurį valstybė gali dalyti. Jokių kitų išteklių valstybė neturi.

Tai tokios tiesos, kad jas bemaž net drovu kartoti. Tačiau kartoti tenka, nes juk kasdien gauname patvir-

tinimų, kad šių pamokų ne tik nesame išmokę, bet net nemėginame mokytis.

Nors galime ir pasiguosti. Šiuo požiūriu nesame nei vieniši, nei gal net ne čempionai. Pažvelkime į Graikiją, pažvelkime į kitas pietines Europos valstybes, pažvelkime kad ir į Prancūziją. Visur ten bankrotų grėsmė kyla dėl tos pačios priežasties: rinkėjai pageidavo, o politikai, jiems pataikaudami, rūpinosi, kad valstybė būtų kuo dosnesnė. Anksčiau ar vėliau už tą dosnumą tenka mokėti – ir valstybei, ir jos piliečiams.

Kai mums nuolatos giriamai kalbama apie Apšvietą, atnešusių tris didžiulias dovanas – laisvę, lygybę, brolybę, – pravartu būtų prisiminti štai ką: šiandien laisvės turime tiek daug, jog jau ir pamiršome, kad neatsakinga laisvė yra pragaistinga. Lygybė, be abejo, tikrai paika utopija. O brolybė, kuri ir turėtų būti visokio teisingumo pamatas, dažniausiai išvis pamirštama. Keliaudamas per Prancūziją, kur šie trys žodžiai įrašyti kiekvienos merijos fasade, aptikau viename miestelyje meriją, kurios sienoje paskutinis žodis kažkada išsityrė ir taip ir nebebuvo atnaujintas. Jei mes jo neatnaujinsime savo valstybėje, teisingumą irgi turėsime pamiršti.

Po Kristaus teisingumo saule

Antanas SAULAITIS SJ

Viena giesmelė prasideda žodžiais: „Iškokite Dievo karalystės ir teisybės jo.“ Šventajame Rašte „tiesa“, „teisybė“ dažniausiai reiškia šiandieną vartojamą sąvoką „teisingumas“. Kai kur parapijos, vyskupijos turi *Taikos ir teisingumo* komisijas. Suprantama, kad „tiesa, teisybė“ apima ne duomenis, teiginius, tikėjimo „tiesas“, o santykius tarp žmonių ir visuomenės sąrangą, vyksmą, kiek ir kaip atspindi Dievo svajonę, jog kiekvienas ir visi gyventų pagarbiai, oriai, kaip to paties Tėvo vaikai, broliai ir seserys, lygiaverčiai žemės bendrakeiviai.

Jėzus nesivaržė...

Jėzaus teisingumas aukštyn kojom apverčia anų ir šių laikų nuostatą ir iš jos kylančią elgseną. Leisdamas vaikams prieiti ir juos apkabindamas, jis priešinasį dėsniui, kad prie garsių ir svarbių asmenų tegali prisiartinti vertingi bei didingi žmonės. Dangaus (Dievo) karalystę priimti kaip vaikui reikėtų savo privalumais nesiremti, kad Dievą paveiktum ar žmones valdytum.

Išgydydamas 38 metus kraujoplūdžiu sergančią moterį, Jėzus nesivaržė jos paliečiamas, kuo pagal ano meto supratimą taptų nešvarus apeigine prasme, negalėtų šventykloje aukos aukoti ar apeigose dalyvauti. Gerojo samariečio palyginimas tą patį liudija – kunigas ir levitas nenorėjo tapti nešvarūs, o samarietis puolė dosniai ir nuoširdžiai kaip artimas prie sumušto žmogaus. Jėzaus teisingumas reiškia, kiekvieną žiūrėti ir elgtis kaip su žmogumi, asmeniu.

Ne veltui Dievas žmogaus prigimtį bei Krikštą įkvėpia teisingumo nuojautą. Mažas vaikas artinasi prie kiekvieno, kol iš suaugusiųjų išmoka, kad anie kitos spalvos, kito luomo, žemesni, kažkokiu būdu nešvarūs, tai yra ne tokie kaip mes. Labai graži pamokėlė vyko žaidimų aikštelėje, kai baltų žmonių vaikutis žaidė su tamsios spalvos šeimos sūneliu – abu išsitėpė žaliu dumbliu ar gelsvu molu.

Kai buvau vienuolikmetis, motina prikrovė didoką dėžę drabužių, prašydama nunešti čigonų šeimoms už kelių gatvelių. Namie niekad nebuvo kalbama neigiamai apie žmones. Būdamas gerai apsišvietęs mokykloje ir gatvėje, žinojau tautosaką, – kad čigonai vagia arklius (tuomet mes ne automobilio neturėjome), kažką su kitų žmonių vaikais daro, visi tamsiais plaukais, vyrai ūsuoti, moterys ilgais sijonais. Siaubo apimtas padėjau dėžę prie prieangio durų ir skubėdamas

namo gelbėjau savo gyvybę. Kas iš bežodės pamokėlės liko: neturtinga moteris dalijasi drabužiais su lygiai tokiais pat varguoliais. Brolybė ar seseriškumas tarp neturtingųjų religinėje spaudoje gerbiama kaip iš vargdienių sklindanti pajėgesnių žmonių evangelizacija. Jėzus gi ne drabužiais, gal viena kita bandele ar žuvyte – ir tai paskolinta, o savimi dalijasi.

Visi bendrakeiviai

JAV užimantys europiečiai tikėjo ir Nepriklausomybės akte išpažino, kad visi žmonės turi tas pačias esmines teises, tačiau žemyno čia buviai neturi tų teisių, jų žemes tenka užimti, jų maitinimosi šaltinį (bizonus) ir juos pačius naikinti. Tai reiškia, jie ne žmonės, kaip ir beteisiai afrikiečiai vergai, ponų nuosavybė. Daug kur Amerikoje (ar ir kitur) perimdami valdžią iš kolonistų europiečių, vietiniai įlipo į kolonistų batus, į savo tautiečius, ypač vargdienius, žiūrėdami kaip į menkaverčius. Teisingumas, kaip ir taika, yra ne tik santykis tarp atskirų asmenų, bet visuomenės sąrangos dalykas, įveikiamas tik bendromis pastangomis bendro labo kuo tobuliau siekiant.

Bažnyčios prieigose įrengti ratukais užvažiuojamą takelį – jau yra teisingumo, visuomenės sąrangos dalykas. Palikti tarp kai kurių suolų platesnę vietą šeimoms su mažų vaikučių vežimėliais, pakloti ropojantiems kilimėlius – tai žvelgti į juos kaip brolius ir seseris Kristuje. Į išlikusį „Dievo stalą“ (tvorėlę tarp bažnyčios ir presbiterijos) žvilgsnis kaip į kvietimą, ne luomus atskiriančią tvorą, jau liudija, kad visi esame bendrakeiviai Dievop, nors ir pašaukti į tarnysčių įvairovę.

Taikos ir teisingumo komisijos ištraukia ir kitus įtraukia į pastangas iškovoti teisingesnius įstatymus, saugią aplinką šeimoms ir vaikams, teisingą atlyginimą darbe, mandagų patarnavimą įstaigoje, švarią gamtos aplinką, sveiką geriamąjį vandenį ir visa kita, kad galėtume žmoniškai gyventi ir sugyventi. Šiems uždaviniams priklauso ir suartinti, sutaisyti priešiška nusiteikusius ar nuteiktus, kaip tas berniukas prie čigonų namo.

Meškerė, kabliukas ir ...

Anksčiau artimo meile pagrįstą teisingumą vaizdžiau apibūdindavo tiesiogine šalpa, pvz.: dalytis pagauta ar pirкта žuvimi. Vėliau aiškinta, kad geriau parūpinti meškerę, įgalinti žmogų pačiam aprūpinti savo šeimą. Dabar nebeužtenka žuvies ar meškerės. Tenka užtikrinti, kad upės ar ežero vanduo būtų švarus, o iš žvejų kaimo vestų keliukas sugautoms žuvims į turgų nugabenti. Tokių valdiškų, įstatyminių, ekonominių, politinių darbų pavienis asmuo neįveiks. Todėl ugdoma sąmonė ir puoselėjamas platesne apimtimi žmogaus teisės atliepiantis struktūrinis teisingumas.

Žvejų kaime moterys labai senoviškai pina nėrių juostas. Kas kurį laiką verslininkas iš miesto atvažiuoja, už vieną pinigą superka metrą moterų kruopštaus darbo. Mieste už 125 km už tą patį nėrių kaspinį iš miestiečio ar turist

gauna dešimteriopai. Naujai atvykęs klebonas ugdė bendruomeninę sąmonę, kol kaimiečiai prisiminė didmiestyje turį giminių ir gimnazijų lankančių savo vaikų. Žvejų žmonos ar uošvės, jaunos mergaitės už metrą jau gaudavo devynis, o vienas pinigas likdavo mieste gyvenantiems artimiesiems.

Toliau nuo pakrantės kopų – didelis pirmos rūšies molio telkinys. Gyventojai žabais išpintas namelio sienas apdrėbia pilkuoju molio. Toje pa-

pijoje ketvirtadienio vakarais vyksta Mišios, kurių skaitinius aptaria visi susirinkę, kartais iki 200 asmenų. Išgyvendami bendrystę, pasitardami, pasisakydami, kitus išklaUSDami, vieną gražią dieną be klebono užuominos sumanė iš molio gaminti plytas ir pardavimui, ir savo reikmėm. Kaimelio verslas klesti, klesti ir sveikata, švietimas, bičiulystė.

Didmiestyje visada yra benamių, gyvenimo pakraščiuose esančių, bedarbių, sunkumus išgyvenančių. Labai pavyzdinčiai Bažnyčia šoka parūpinti maisto, kaip Vilniaus Caritas labdaros valgykla „Betanija“, Motinos Teresės seserų valgykla, Kaune, Panevėžy ir kitur Caritas globojamos virtuvės. Panašiai veikia drabužėlių, apavo, žaislų, baldų, namų apyvokos, mokymosi reikmenų sandėliukai. Tai laikina ir tiesioginė šalpa.

Valgykloje sustoja eilėje dar prieš atidarant duris, patikrinus dokumentus pasiima be žodžių paduodamą lėkštę, susėda ir valgo. Kartais prikrauta lėkštė atvirkščia ranka padedama prieš varguolį, valgiui įrankiai pastumiami. Vienas kitas padavėjas ar tarnautoja sugeba ir kartesniu žodžiu ar patyčiomis atėjusį pasveikinti. Visi pamaitinti, teisingumo nė kvapo tarp kopūstų ar kruopų. O panašioje

valgyklėlėje linksmos staltiesės, tikra ar netikra gėlytė, įrankiai dailiai padėti, keli ar keliolika savanorių, kalbinančių svečius, išklausančių kad ir tų pačių pasakojimų, žmogus su žmogumi... Ilgainiui tarp lankytojų ir patarnaujančių užsimezga asmenišką ryšį, giedra šypsena ar nuoširdi atjauta, dalijimasis gyvenimo išmintimi, linksmybėmis, rūpesčiais. Meškerės, švaraus vandens, kabliuko vaidmenį atlieka tarnautojų bei savanorių pagarba sau ir šiuo metu prislėgtam, atmetam, paklydusiam, vargstančiam. Šie laikosi dėsnių: „Svečias atėjo – Kristus atėjo“, nepridedami anksčiau pavyzdžio elgsenos: „Tad ant kryžiaus jį.“

„Titaniko“ dėsnių vakar ir šiandien

Žinoma, krikščionys neturėtų per daug linksminis, šypotis ar kuo nors per anksti džiaugtis. Todėl laikraščiuose, tinklalapiuose, žurnaluose juokelius skaito viena akimi. Bet ir tai lašas po lašo ir nuoširdžiai krikščioniškai nusiteikusių gali paveikti aibės juokelių, kuriais pasityčiojama iš čiukčių, blondinių, alkoholikų ar daug geriančių, vyrų, žmonos, uošvės, žydo ar ruso, kunigo ar bobutės, musulmono ar kurios tautybės, būdo savybės. Jėzus tikriausiai nusišypsotų, kai mama vaikėlį zuikučiu ar kitokiu žvėriuku vadina, o rauktųsi, girdėdamas tėvą, savo sūnų kvailių, žioplų apšaukiantį.

Mūsų laikais galiojo „Titaniko“ keleivių gelbėjimo dėsnių – pirma moteris ir vaikus, tada vyrus. Dabar gelbėjimo gairė kitokia – pirmenybė skiriama tiems, kurie turi daugiausia galimybės nelaimėje išlikti gyvi – ar lediniame vandenyje, dūmuose, ar kitomis sąlygomis. Kai miestą, valstybę, įstaigą spaudžia lėšų stoka, visų pirma mažinamos pensijos, nutraukiamos gydymo galimybės, paskolos labiau vargstantiems, socialinės paslaugos, programos vaikams, papildomi dalykai mokyklose, mokymosi sąlygų gerinimas, tačiau bankai, verslai, valdiškos įstaigos, karo pramonė išgelbstimos. Tenka pamąstyti ir pilietiška veikla savo nuomonę pareikšti, balsą kelti.

Geriausias pavyzdys – dvylikamečio kanadiečio, laikraštyje užtikusio nežymią žinutę apie 12 metų berniuką pietryčių Azijoje, kurio dar nedideli pirščiukai tinka kamoliams siūti – keliolika valandų kasdien gumos ar chemikalų rūke be tinkamo vėdinimo, be tinkamos šviesos centus savo šeimai uždirba. Kanadietis mokinukas tėvams sakė – reikia padėti. Šie pritarė. Berniukas pradėjo savo mokykloje, tėvai kreipėsi į savo tinklą. Vieno paauglio ir tūkstančių sporto priemonių bei apavo pirkėjų dėka didžiulės bendrovės kaip Nike ar Adidas buvo priverstos sumažinti darbo valandas, įrengti pakankamai šviesos, vėdintuvų, pastatyti mokyklėlių, ambulatorijų.

Būdami krikščionys, pavieniui, šeimomis, bendruomenėmis (parapijomis, draugijomis) paprastai apsvairstome, kur mūsų aplinkoje bei sąlygomis reikėtų žuvies, meškerės, švaraus vandens ir keliuko teisingumo link. Ausyse skamba – „ir teisybės jo“. Kiek dar liko darbo mums visiems ištiesti ranką ir ištiestą ranką lygiomis priimti.

Teisingas kerštas?

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Tarp įvairių gimtosios nuodėmės padarinių yra ir neteisingumas (plg. Pr 3). Štai biblinis pavyzdys. Pradžios knygoje pasakojama apie Lamechą (4, 17–24). Jis buvo Kaino, pirmojo žmogžudžio, palikuonis (4, 17–18) ir būtent jam priklauso poligamijos mintis: „Lamechas vedė dvi žmonas. Vienos vardas buvo Ada, o kitos vardas Zila“ (4, 19). Kartą Lamechas, sukviėęs savo žmonas, prabilo: „Ada ir Zila, klausykite mano balso; jūs, Lamecho žmonos, išgirsite mano žodžius: užmušiau žmogų už žaizdą, bernioką už įdrėskimą“ (4, 23).

Tai vienas seniausių Senojo Testamento tekstų, kai kurių biblistų datuojamas netgi XII a. pr. Kr. Lamechas, kaip matome, giriasi žmogžudyste, o gal netgi dviem žmogžudystėmis – suaugusiojo ir vaiko. Bet ne tik tai. Lamechas atskleidžia ir jų priežastis: pirmasis buvo nužudytas dėl padarytos žaizdos, o antrasis – dėl įdrėskimo. Deja, tekstas neatskleidžia šių žaizdų pobūdžio: nežinome nei jų vietos, nei pavojingumo Lamecho gyvybei. Aišku tik viena – Lamechas liko gyvas. Netgi daugiau – ši neigiama patirtis paskatino jį kurybai. Lamechas pradėjo kurti eiles ir jas deklamuoti savo žmonoms. Kitaip tariant, minėti sužalojimai greičiausiai nebuvo labai rimti. Taigi jos neturėjo paskatinti žmogžudystei. Bet taip nebuvo. Kaltininkai mirė, o Lamechas tapo pirmuoju, pažeidusiu teisingumo principą: „Jei už Kainą atkeršijama septyngubai, tai už Lamechą septyniasdešimt kartų septyngubai“ (4, 24). Jo pavyzdžiu pradėjo sekti kiti, o jų „dėka“ tai paplito įvairiose žmonijos tautose. Viena jų – babiloniečiai.

Iš ko tai žinome? Labai paprasta! Garsiajame *Hamurabio kodekse* (XVIII a. pr. Kr.) skaitome: „Jeigu pilietis piliečiui akį išmušė, akį jam išmuš“ (§ 196); „Jeigu pilietis sau lygiam piliečiui dantį išmušė, dantį jam išmuš“ (§ 200). Tai tik du maži pavyzdžiai, iliustruojantys tai, ką paprastai vadiname *lex talionis* vardu, tik jis, deja, dažnokai vėrčiamas kaip *keršto įstatymas* ir suprantamas grynai negatyviai. „Senajame Testamente galiojo žiaurus atsikeršiniavimo įstatymas – *lex talionis* (Iš 21, 23–25; Kun 24, 19–21;

Iš 19, 18–19)“ (L. Tula-ba, *Šventasis Raštas Naujojo Testamento. Keturios Evangelijos ir Apaštalų darbai*, Roma, 1979, I, p. 51). Tačiau iš tikrųjų šio įstatymo mintis yra visiškai kita, nes lotyniškas žodis *talio* reiškia ne *žiaurų kerštą*, kaip tai rašo komentare prelatas Tula-ba, bet *teisingą*, t. y. proporcingą nusikaltimui, kerštą (plg. Дворецкий И Х., *Латинско-русский словарь*, Москва, 2000, p. 759). Kitaip tariant, *Hamurabio kodeksas*, paskelbdamas proporcingo keršto principą, bandė įvesti tam tikrą tvarką laukinio keršto atžvilgiu. Anų laikų fone tai reiškė netgi akivaizdžią moralinę/etinę pažangą.

Vis dėlto, kaip žinome, Jėzus Kristus šiuo klausimu buvo kitokios nuomonės: „Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Akis už akį ir dantis už dantį*. O aš jums sakau: nespriešink piktam [žmogui], bet jei kas tave užgautų per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą“ (Mt 5, 38–39). Dėl objektyvumo reikėtų taip pat priminti, kad *lex talionis* nebuvo patenkinti ir Jėzaus laikų rabinai, vietoj proporcingo keršto siūlydavo įvesti pinigines įmokos prievolę. Aišku, Jėzaus ir jo laikų rabinų nuomonės akivaizdžiai skyrėsi. Pirmasis, siūlydamas už blogą atsilyginti gerumu, norėjo laimėti skriaudiko atsivertimą, o pastarieji, šiaudien pasakytume, ketino tikrai humanizuoti patį proporcingo keršto principą.

Savaime suprantama, esame Naujojo Testamento žmonės ir turėtume gyventi pagal jo principus. Tačiau siekiant teisingumo pilnatvės visiškai ne pro šalį būtų pradėti nuo pagrindų, t. y. nuo *Hamurabio kodekso* proporcingo keršto principo...

Kaino nužudymas. Reljefas Modenos katedroje, Italija, XI a. pab. – XII a. pr.

Marcelino Iragui Redín, OCD
NAUJOJI AUŠRA. Sąmonės nubudimas

Iš ispanų kalbos vertė Marija Bogušytė

Šia knyga siekiama padėti žmogui gyventi savo gyvenimą, kuris, žvelgiant iš amžinojo Dievo perspektyvos, yra laikinas. Padėti žmogui suvokti save patį, žvelgti į save ne kaip į nieko vertą kaulinį, bet kaip į turintį privilegiją į begalinius Dievo turtus. Taip žmogui suteikiama galimybė pasijusti Dievo palaimintu kūrėju.

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Gerumo psichologija

Zita VASILIAUSKAITĖ

Esu iš tų žmonių, kuriuos kitų gerumas sujaudina iki širdies gelmių. Tai ypač pasakytina apie situacijas, kai susiduriu su visai svetimų žmonių gerumu. Nepasakyčiau, kad tokio gerumo yra labai daug mūsų aplinkoje, bet jo yra! Kartais jis pasireiškia kaip visai netikėta materiali parama, kartais – kaip profesinės paslaugos, o kartais tai būna tiesiog geras žodis ar palaikymas sunkesnėmis gyvenimo aplinkybėmis. Ir tada, slapčiomis nubraukusi ašarą, dažnai klausiu savęs, kas gi skatina žmogų taip elgtis? Taigi, kas?

Psichologijoje prigijęs žodis *altruizmas* (lot. *alter* – „kitas“) yra pasiskolintas iš filosofijos. Jis žymi žmogaus gebėjimą nesavanaudiškai pagelbėti kitam ar kitiems nepaisant savo asmeninių interesų. Terminu autorius filosofas A. Comte'as altruizmo esmę nusakė trumpai: „Gyvenk dėl kitų.“ Tuo tarpu priešingas žmogaus tipas – egoistas – gyvena tik dėl savęs, savo interesus laikydamas svarbiausiais ir bet kokiomis aplinkybėmis juos gindamas. Šiuolaikinėje psichologijoje yra sukaupta nemažai tyrimo duomenų apie altruistinį žmogaus elgesį: jį atskiros teorijos aiškina skirtingai, atlikti tyrimai rodo, kad jis būdingas jau ir vaikams. Tačiau daugiausia dėmesio skiriama tam, kad būtų atsakyta į klausimą, kas gi skatina žmones nesavanaudiškai rūpintis kitais, kartais atsisakant net ir savo interesų?

Gerumas yra naudingas?

Kai kurie mokslininkai gerą elgesį su kitu asmeniu aiškina paprasčiausiu naudingumu. Jie teigia, kad žmogus visada yra linkęs elgesį vertinti pagal „naudos“ ir „nuostolio“ kriterijus. Tarkime, nesavanaudiškai pagelbėjau sunkioje situacijoje kitam žmogui – tiesiog jį išklausiau, parodyčiau supratimą, palaikiau jo poziciją, paguodžiau ir sustiprinau jo viltį, kad situacija tikrai gali pasitaisyti, jei negailės pastangų jai pakeisti. Tam skyrčiau savo laiko (kartais tikrai labai brangaus, ypač tuo metu, kai pati jo stokojau įvairiems įsipareigojimams atlikti), savo energijos ir dvasinių jėgų, be kurių kito žmogaus palaikyti neįmanoma. Tačiau, teigia šio požiūrio šalininkai, tai dariau ne už dyką, nes gavau daugiau, nei daviau. Viena vertus, tokiu savo elgesiu įpareigojau žmogų man atsilyginti tuo pačiu, jei atsidurčiau panašioje situacijoje. Vadinas, lyg iš anksto užsitikrinau kito asmens pagalbą ir palaikymą, jei man jų prireiks. Be to, paguosdama kitą, užsitikrinau draugystę ir būsimus gerus santykius. Beje, toks elgesys labai sustiprina mano savigarbą ir žmogiškąjį orumą, nes leido praktiškai parodyti meilę artimui. Tokios pagalbos rezultatas – gilus

vidinis pasitenkinimas, kad gali save suvokti kaip žmogų, kuris gyvenime laikosi tų pačių vertybių, kurias viešai skelbia. Be to, geras elgesys labai patarnauja ir gerai reputacijai palaikyti, nes, aplinkinių nuomone, esi supratintas ir geras žmogus ir t. t.

Tačiau nebūtinai žmogus pagelbsi kitam dėl šių priežasčių. Nors visi

savo aplinkoje rasime geradarių, padedančių iš išskaičiavimo, yra ir tokių, kurie tai daro nuoširdžiai. Tai jaučiame širdimi, nors išoriškai toji pagalba lyg ir niekuo nesiskiria. Todėl visus geradarius priskirti vienai grupei žmonių, kurie yra geri iš išskaičiavimo, tikrai nebūtų teisinga.

Gerumas iš įsijautimo į kito žmogaus padėtį

Kai kuriems žmonėms pagelbėti kitam yra savaime suprantama ir natūralu. Štai JAV atlikus tyrimus paaiškėjo, kad daugiausia nukentėjusiems nuo potvynio padėjo tie žmonės, kuriuos vaizdai iš įvykio vietos per televiziją labiausiai sujaudino. Maža to, pervedant finansinę paramą nukentėjusiems į specialų fondą, šiuos geradarius dažniausiai tenkino paramos anonimiškumas. Taigi, net nesant jokio išskaičiavimo ar jau minėtos moralinės naudos, kai kurie žmonės vis tiek siekia pagelbėti kitiems. Štai, pvz., apie 50 000 ne žydų tautybės žmonių išgelbėjo apie 200 000 žydų nuo nacių per Antrąjį pasaulinį karą. Paprastai tokie žmonės, turėdami jautrią širdį ir lakią vaizduotę, lengvai gali save ar savo artimuosius įsivaizduoti skriaudžiamųjų padėtyje ir tai juos įkvepia pagelbėti, kartais net rizikuojant savo gyvybe. Tolesni tyrimai parodė, kad nesavanaudiška pagalba greičiausiai teikiama tiems žmonėms, kurie sunkioje padėtyje atsidūrė dėl nenumatytų ir nuo jų nepriklausomų aplinkybių, pvz., stichinių nelaimių gamtoje ar rasinio genocido. Tuo tarpu tiems, kurių sunkumai atsirado dėl pačių kaltės, pvz., tingėjimo, apsileidimo, lengvabūdiškumo ir pan., net tyri geradariai neskuba padėti. Taip yra todėl, kad dažniausiai jau auklėjimo procese žmogus perpranta svarbiausią socialinio gyvenimo tiesą – žmogaus elgesys visada turi padarinius, teigiamus arba neigiamus. Socialinis teisingumas, daugumos žmonių nuomone, reikalauja, kad tinginystė ir nederamas elgesys atsilytų neigiamai, o uolumas ir pastangos – teigiamai.

Kita vertus, geradarių elgesį lemia ir kitos aplinkybės. Štai nustatyta, kad nesavanaudiška pagalba kitiems yra

glaudžiai susijusi su nuotaika – kur kas dažniau esame linkę pagelbėti tuomet, kai patys esame gerai nusiteikę, t. y. laimingi žmonės gerumu dalijasi gerokai dažniau, nei nelaimingi. Viena studentė pasakojo netikėtą nuotyki. Ankstyvą saulėtą rytą ji skubėjo į paskaitas, kai staiga gatvėje prie jos priėjusi nepažįstama senyva moteris ją

apkabino ir pro ašaras ištare: „Aš tokia laiminga, tokia laiminga... ir jums linkiu didžiulės laimės gyvenime!“ Paskui paleido ją iš glėbio ir nuėjo savais keliais, o studentė dar kelias sekundes stovėjo lyg amo netekusi. Kai ji psichologo kabinete pasakojo šį nuotyki, buvo aiškiai matyti, kad tai ją labai nudžiugino.

Be to, žmonės yra linkę nesavanaudiškai pagelbėti „saviems“ žmonėms, kuriais laiko toli gražu ne visada artimus gimines, bet dažniausiai panašius į save vertybėmis, turtine padėtimi, išpažįstama religija ir pan. Beje, tyrimais taip pat nustatyta, kad nors ir nežymiai, bet vis tik dažniau religingi žmonės yra linkę pagelbėti kitiems, nei tie, kurie save laiko netikinčiais. O štai sąsąj tarp charakterio savybių ir nesavanaudiško gerumo neaptikta.

Ar galima gerumo išmokyti?

Jei viešojoje vietoje matome vaiką skriaudžiant kitą, dažniausiai mintyse kaltiname tėvus – na ir „auklėjimas“! Tačiau ir čia nėra taip viskas paprasta. Siekiant išsiaiškinti, ar vaikams būdingas altruizmas, buvo atlikta serija tyrimų. Rezultatai daug ką nustebino. Štai vaikai iki 3–4 metų yra labai egoistiški, t. y. susitelkę tik prie savo poreikių bei norų tenkinimo. Jei jie ir rūpinasi kitais, tai dažniausiai tik dėl socialinio teisingumo – kad per šventę torto gautų visi po lygiai ir pan. Kartu pastebima, kaip rūpinamasi „savaisiais“, t. y. tais, kurie priklauso artimų draugų grupei; pvz., jei ir dalijasi žaislu ar skanėstais, tai tik su „savaiais“. 7–8 metų vaikai jau sugeba pagalvoti ir apie kitus.

Šveicarijoje atliktame tyrime dalyvavo 229 vaikai nuo 3 iki 8 metų amžiaus. Tyrimą sudarė trys dalys. Pirmojoje vaikas turėjo nuspręsti, kas jam geriau: ar vienam gauti saldainį, ar kad jį gautų ir kitas vaikas (buvo tiriamas vaiko noras pradžiuginti kitą be jokio nuosto-

lio sau). Beje, tas kitas vaikas buvo anoniminis, todėl čia nebuvo kalbos apie pasidalijimą saldainiu su „savu“ ar „nesavu“. Antrojoje dalyje vaikas turėjo pasirinkti, kiek saldainių duos kitam – 1 ar 2, nors pats, nepriklausomai nuo sprendimo, gaudavo 1 saldainį. Trečiojoje dalyje vaikui reikėdavo nuspręsti, ką daryti su 2 jam duotais sal-

Laimingi žmonės gerumu dalijasi gerokai dažniau, nei nelaimingi.

dainiais – pasidalyti su kitu po 1 saldainį, abu saldainius pasilikti sau ar abu atiduoti kitam. Tyrimo rezultatai parodė, kad iki 4 metų dauguma vaikų elgėsi egoistiškai, nesirūpindami kitais, net jei kitų gėris niekuo nepablogino jų pačių padėties. Nuo 5 metų daugėjo tokių vaikų, kurie buvo linkę dalytis saldainiais, ypač jei jiems patiems nuo to nebuvo blogiau. 7–8 metų vaikų grupėje jau apie 70 proc. vaikų rūpinosi, kad saldainį gautų ir kitas, tačiau sykiu

būtų išlaikytas ir „teisingumo principas“, t. y. kiekvienas vaikas gautų po 1 saldainį.

Apibendrinus tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad pagal elgesį sukurtoje situacijoje vaikus galima suskirstyti į grupes: 1) „blogiukai“ (jie sudarė 14 proc.), visose trijose tyrimo dalyse besielgę taip, kad kitas vaikas gautų kuo mažiau saldainių; 2) „geruoliai“ (5 proc.), visada pasirinkdavę tokį sprendimą, pagal kurį kitas vaikas gaudavo maksimalų kiekį saldainių; 3) „saikingieji geruoliai“ (11 proc.), dalijęsi tik tol, kol tai nelietė jų asmeninių interesų, t. y. dalijosi saldainiais tik 1 ir 2 tyrimo dalyse; 4) „teisingumo mėgėjai“ (35 proc.), visada dalydavę saldainius po lygiai sau ir kitiems ir 5) „saikingieji teisingumo mėgėjai“ (35 proc.), besielgdavę teisingai tik tada, kai tai nebuvo nuostolinga jiems patiems, o štai trečiojo tyrimo dalyje, kai atsirasdavo galimybė pasilikti 2 saldainius sau, teisingumą užmiršdavo. Šis tyrimas puikiai atspindi ir suaugusiųjų pasidalijimą į grupes pagal savo elgesį su kitais.

5 proc. visiškų altruistų – tai daug ar mažai? Tikriausiai tiek, kiek reikia, nes priešingu atveju būtų sudarytos puikios sąlygos egoistams augti ir gyvuoti. Dabar šie yra tramdomi tų, kuriems rūpi teisingumas. Mokyti vaikus gerumo, gebėjimo įsijauti į kito būseną, aišku, reikia ir būtina. Tačiau nepamirškime, kad dar yra ir prigimties nulemtas elgesys, tad nenuleiskime rankų, jei su kai kuriais vaikais mums šioje srityje sunkiau sekasi. Tie 5 proc. tyraširdžių altruistų, laimei, išlieka žmonijos elitu, į kurį nuolat priversti lygiuotis kiti.

Dešimtinė ir... socialinis teisingumas

Socialinis teisingumas sunkiai įgyvendinamas be pasiryžimo dalytis ne tik savo dvasinėmis, bet ir materialinėmis gėrybėmis. Biblijoje daug kartų užsimenama apie pareigą aukoti dešimtinę (plg. *Kun 27, 30; Sk 18, 26; 1st 14, 24; 2 Kr 31, 5*), o vienas iš penkių Katalikų Bažnyčios priesakų ragina padėti išlaikyti savo Bažnyčią. Dosnaus pinigų aukojimo praktika itin gyvybinga protestantų bendruomenėse, tad mums, katalikams, visai ne pro šalį pasimokyti dosnumo iš kitų brolių krikščionių. Elizabeth O'Connor knygoje „Laiškai išsisklaidžiusiems piligrimams“ (*Letters to Scattered Pilgrims*) gvildena mūsų santykio su pinigais temą, mėgindama atsakyti į svarbius klausimus, bei dalijasi savo asmenine ir bendruomenine patirtimi.

Proporcingas aukojimas

Vieni aukoja smulkius pinigus, kiti dešimtąją dalį pajamų, o dar kiti įsipareigoja aukoti proporcingai. Nereikia būti finansininku, kad apskaičiuotum, kas yra ta dešimtoji dalis nuo visų pajamų, tačiau norėdami suprasti ir atrasti pasišventimą aukoti proporcingai, turime tapti žmonėmis, nebijančiais atsiklaupiti prieš Dievą.

Ką reiškia tas *proporcingas aukojimas*? Kam proporcingas? Visam šeimos sukaupiamam turtui? Pajamoms ir poreikiams, kurie gali skirtis nuo individualios šeimos situacijos? Každienio saugumo jausmui ir išgyvenamo nerimo laipsniui? Mūsų norui įsisąmoninti kitų kančią? Mūsų teisingumo jausmui ir suvokimui, kad Dievas yra viso turto šeimininkas? Proporcingas gerojo prievaizdo pareigą prisiėmimui ir rūpinimuisi tais, kurie

ateis po mūsų? Būtų galima tęsti ir tęsti. Atsakymas, žinoma, proporcingas visiems išvardytiems dalykams.

Proporcingas aukojimas padeda suprasti, kad krikščionybė nėra tik bažnyčios lankymas, ir įgalina mus prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, užuot dairiusis į artimą. Esame linkę atidėti juodai dienai. Šventoji Dvasia padeda geriau atpažinti, kas yra proporcingas aukojimas mano asmeninėje situacijoje. Mozė izraelitams kelionėje iš Egipto vergijos prisakė: „Nė vienas tenepalieka nė trupučio kitam rytui“ (*Iš 16, 19*). Susitapatinę su vargstančiais ir labiau pasikloję Dievu dėl savo ateities, mes galime aukoti dosniau.

Palaiminti, aukojantys dešimtinę

Pirmą kartą apie dešimtinės aukojimo prasmę išgirdau krikščioniškojo ugdymo kursuose, kuriuos lankiau

netrukus po atsivertimo. Ten sykį susitikome su kitų mokymų dalyviais trumpoms šlovinimo apeigoms. Mąžoje koplyčioje aidėjo giesmės žodžiai: „Tebūnie palaiminti pančiai, kurie riša mūsų širdis.“ Mano neįgudusios ausys tuos žodžius iššifravo taip: „Tebūnie palaiminta dešimtinė...“ (anglų k. žodžiai *tie* (pančiai) ir *tithe* (dešimtinė) skamba gana panašiai; *vert. past.*). Grįžusi namo su užsidegimu pasakojau apie šį mokymą savo netikintiems šeimos nariams ir jau baigdama dalytis išpūdžiais pako-mentavau: „Jie net gieda apie tai.“

Kitą sekmadienį visi kartu nuėjome pasižiūrėti į tuos keistus žmones, kad daugiau sužinotume apie jų planus. Kaip tik tuomet išgirdome daugelį žmonių iki šiol jaudinantį pamokslą pinigų tema. Pamokslininkas kaip niekada įtaigiai kalbėjo, kad pinigų aukojimas yra tapatus pergalei prieš tamsos jėgas, kurios mus engia: „Pinigai daugeliui iš mūsų yra tarsi kilpa. Negalėsime augti krikščioniškame

tikėjime, jeigu su materija nepradėsime sąveikauti kitame lygmenyje. Tai supratimo, ką reiškia būti ištikimam Jėzui Kristui, dalis.“ Jis tęsė sakydamas, kad vargšai kenčia dėl to, kad mes nesugebame duoti.

Po to mano namiškiai ėmė aukoti dešimtinę, o prireikus lėšų bendruo-

menės rekolekcijų namams, atsisakėme bet kokio atsargumo ir kartu su kitais skolinomės, kiek galėjome, kad tik prisidėtume prie bendro reikalo. Nebuvo taip, kad mūsų širdys staiga atsivertė, bet mes jutome, jog vyksta kažkas ypač svarbaus, ir norėjome būti to dalis. Mus patraukė toji vizija, ką bendruomenė galėtų nuveikti, jei tik iš tikrųjų rūpintųsi prispaustaisiais ir kenčiančiaisiais.

Pažįstami veidai

Kenčiančių brolių ir seserų pažinimas pakeitė mūsų požiūrį į pasaulį. Nedarbo statistika dabar sudaryta iš veidų, kuriuos pažįstame. Mes ne tik matome vargšų padėtį praregėjusiomis akimis, bet ir suvokiame, jog vien tikėjimas sudarė sąlygas Dievui daryti tikrus stebuklus.

Vis daugiau žmonių vis labiau širdyje nerimaudami klausia: ką šiais laikais reiškia būti ištikimam tiek asmeni-

nėje tikėjimo kelionėje, tiek lėtame žmonijos vadavimesi iš senųjų „būtinybės ir mirties“ įstatymų. Ir asmeniškame, ir bendrame kelyje dar kartą galynėjames su klausimu, ką gi turime daryti su savo pinigais? Kai kurie iš mūsų išgyvena vidinį skilimą, nes širdis taip dažnai byloja viena, o mūsų galva – visai ką kita.

Kai pradėdame rimtai priimti Šventąjį Raštą, Jėzaus išpėjimas – „Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai“ (*Mt 6, 24*) – tampa asmeniniu leitmotyvu. Kartais tikimės Dievo pritarimo mažytėms tikėjimo pastangoms; vietoj to atėjusi Šventoji Dvasia nuneša mus ten, kur jaučiamės dar nepasiruošę eiti.

Stabų garbinimas

Kai susiduriame su vargstančiaisiais bei jų poreikiais, į palyginimą apie našlę ir skatiką (plg. *Mk 12, 41–44*) jau žiūrime ne kaip į pasakojimą apie vaikiško tikėjimo pavyzdį, bet kaip į revoliucingų figūrų, kurios vaizduojamos vyraujančią kultūrą kritikuojančioje literatūroje, pavyzdį. Pirmasis Viešpaties įstatymas „Neturėsi kitų Dievų tik mane“ (*Iš 20, 3*) ir Šventojo Rašto nuorodos į stabų garbinimą padeda demaskuoti mums būdingą primityvią savastį. Kai kurie iš mūsų, atidžiau pažvelgę į nuosavus stabus, turėtų pripažinti, kad vienas jų yra pinigai.

Nors kartu su milijonais kitų tikinčiųjų nuolat kartojame, kad Jėzus Kristus mus atpirko, nuoširdžiai savęs paklauskime, ar realybėje nesielgiame taip, lyg pinigai būtų tai, kas mus gelbėja? Juk dažnai sakome, kad pinigai suteikia valdžią, pinigai gadina, pinigai viską sprendžia. Lyg protėviai aukso veršiui atidavėme dalį savo psichinės energijos pinigams, apdo-

Nuoširdžiai savęs paklauskime, ar realybėje nesielgiame taip, lyg pinigai būtų tai, kas mus gelbėja?

gana to, mes linkę slapčia garbinti pinigus, patikėdami jiems širdį, protą ir tariamą galią suteikti mums ramybę bei malonę...

Kuo aš iš tiesų tikiu?

Nors esame bendruomeniški ir atviri temoms, susijusioms su pinigais, neretai mums sunku kryptingai judėti į savo poreikių mažinimą. Kai tik pasiseka užtikrinti tam tikrą gyvenimo lygį, esame linkę įsitverti to, kas jau gerai pažįstama ir stabilu, nenorėdami atsisakyti savo saugumo. Mūsų valia, su retomis išimtimis, panaši į valią tų

žmonių, kurie niekada neįsipareigotų kurti bendruomenės arba niekada nesusimąstytų apie vargšų padėtį. Tai gali reikšti, kad grėsmės akivaizdoje, ypač kai suvokiame savo pačių mirties galimybę, esame linkę regresuoti į senuosius šeimos ribų apibrėžimus bei žemesnius savo tapatybės lygmenis. Bet koku atveju dauguma iš mūsų tikriausiai pripažintų, kad nesame tokie laisvi, kaip norėtusi tose situacijose, kai paliečiami materialūs gyvenimo dalykai. Taigi...

Ar iš tiesų tikiu, kad kiekvieno žmogaus gyvenimo versmė trykšta iš šaltinių, vertingesnių už neįkainojamą auksą, ir kad mano širdis, protas ir darbas yra tinkami bet kokiai užduočiai?

Ar tikiu, kad pinigai ir turtas atskiria tuos žmones, kurie nori gyventi bendruomeniškai?

O kas, jei pasaulis yra teisingas ir egzistuoja dalykai, kuriuos gali nusipirkti tik už pinigus? Jei esančias Dvasios dovanas gali atskleisti tik turėdamas pinigų? Jei riogso kliūtys, kurias gali įveikti tik pinigais?

Klausimų kyla ir toliau, o mes tęsiame savo kovą už atsakymus, kurie galų gale turi virsti asmeniniu atsakymu, nes kiekvienas esame skirtinguose dvasinės kelionės taškuose, lydimi nevienodo supratimo apie tai, ką gi iš tikrųjų Evangelija mums byloja apie pinigus.

Pagal „Devotional Classics: Selected Readings for Individuals and Groups“ parengė Mindaugas RADUŠIS

MANAU, KAD DAUGIAU TEISIŲ TURI SUAUGĘ ŽMONĖS

Vaikai apie teises ir pareigas

Lukas, 12 metų

– Lukai, pakalbėkime apie teises ir pareigas.

– Manau, kad kiekvienas vaikas turi ir savo pareigas, ir teises. Teisės būna tada, kai vaiką, pavyzdžiui, kas nors skriaudžia ir jis gali pasiskųsti mamai arba mokytojai. O pareigos būna tada, kai mama liepia ką nors ir vaikas privalo tai padaryti. Man visas mano pareigas visada pasako mama. Aš privalau eiti į mokyklą, paskui dar privalau eiti į muzikos mokyklą, dar privalau kasdien papietauti. Tai tokios mano pareigos. Kai užaugsiu, jų turėsiu daugiau. Juk suaugę žmonės turi daugiau pareigų. Aš manau, kad mano pareiga bus tapti geru kareiviu. Man labai patinka lietuviai kareiviai. Jie moka žygiuoti, labai gražiai dainuoja ir saugo mūsų Lietuvą.

– O ar tau patinka tavo pareigos?

– Patinka. Man patinka eiti į mokyklą, tik į muzikos mokyklą kartais nelabai norisi, bet mama sako, kad tai mano pareiga. Kai vaikščioji į muzikos mokyklą, tada kartais nespėji net kompiuteriu pažaisti nė vienos minutėlės per dieną. Bet nieko baisaus. Gal kai išmoksiu groti ir vėliau tapsiu kareiviu, tas grojimas pravers. Man atrodo, kad aš norėčiau būti kareivis ir groti kareiviškame orkestre.

– Lukai, o savo teises ar žinai?

– Na, kaip čia pasakius. Aš visada galiu pasiimti, pavyzdžiui, sūrėlį iš šaldytuvo arba ko nors atsigerti. Daugiau nežinau. Manau, kad daugiau teisių turi suaugę žmonės. Kai būsiu suaugęs, ir aš gal net vairuotojo teises turėsiu, ir mašiną nusipirksiu, ir galėsiu sau ramiai pats važinėti, kur tik panorėjęs.

Kostas, 8 metai

– Mama visada sako, kad mano pareiga būti geru vaiku ir vakare, kai einu miegoti, išsivalyti dantis.

– Ir kaip tau sekasi tas tavo pareigas vykdyti?

– Dažniausiai sekasi, bet kartais nelabai. Kartais aš pamirštu dantis išsivalyti ir nueinu miegoti jų neišsivalęs. Tada mama liepia atsikelti ir būtinai eiti į vonią išsivalyti dantų. Juk jeigu vaikai nesivalys dantų, šie gali labai greitai sugesti. Močiutė sako, jog kiekvieno vaiko pareiga po dienos darbų sukalbėti maldelę ir padėkoti Dievuliui už gražią dieną. Tai tą maldelę aš irgi beveik kas vakarą sukalbu. Tik kartą, kai labai vėlai grįžome iš svečių, aš užmigau mašinoje, tad tą vakarą nei dantis išsivaliau, nei maldelę sukalbėjau. Bet maldelę už mane sukalbėjo močiutė. Ji man taip sakė. Na, o dantys taip ir liko tą kartą nevalyti. Blogai, aišku, bet ką padarysi.

– O tokių pareigų, kurias tu pats mie lai prisiimi, ar turi?

– Turiu, bet nedaug. Man kartais patinka tvarkyti savo žaislus. Bet tik kartais. Kai mama randa netvarką, ji ant manęs labai pyksta, bet kai savo žaislus ir kambarį susitvarkau, tai tada pagiria ir net kartais leidžia į McDonald'ą nueiti su draugu. Tokios pareigos man net labai patinka.

Vytautė, 14 metų

– Vytaute, kaip manai, žmonės turi daugiau teisių ar pareigų?

– Net nežinau. Turbūt labai skirtingai. Žiūrint, kur tas žmogus dirba, ar tai suaugęs, ar vaikas. Pareigos dar priklauso nuo žmogaus specialybės. Pavyzdžiui, gydytojai turi pareigą rūpintis žmonių sveikata, policininkai – prižiūrėti, kad mieste būtų tvarka, kad niekas nieko nelaužytų, nemuštų žmonių, teisėjų pareiga padaryti taip, kad visi nesusipratimai būtų išspręsti teisingai, o kunigų pareiga aukoti Mišias ir į bažnyčią prikviešti kiek galima daugiau žmonių. Be to, jie

turi nuolat melstis, kad visiems viskas gerai sektųsi.

– O kokios tavo pareigos? Ar tu jų turi?

– Dar ir kiek. Mokykloje aš atsakinga už tokį būrelį, kur mes susirenkame ir darome visokiausius rankdarbius. Mano pareiga – priminti kitiems vaikams, kad jie nepamirštų ateiti į tą būrelį ir kad atsineštų visokiausių priemonių. Čia jau kaip kada. Kartais reikia atsinešti siūlų, kartais paprasčiausių tuščių degtukų dėžučių, dar kartais reikia turėti žirkles ar nėrimo vąšėlį. Jei aš neprimenu ir kas nors pamiršta atsinešti, tada mes dalijamės ir skoliname vieni kitiems siūlus, žirkles arba dar ką nors, bet geriau, kai vaikai nepamiršta. Aš esu to būrelio vadovė. Todėl ir privalau visais pasirūpinti.

– Ar tau tai patinka?

– Kartais patinka, o kartais ir visai ne. Nes kai kurie vaikai labai išsiblaškę ir nuolat ką nors pamiršta. Man atsibosta jiems kiekvieną kartą priminti, kad reikia ateiti į būrelį ir dar visokiausių priemonių atsinešti.

– Gerai pagalvok, o gal turi tokių pareigų, kurios tau patinka?

– Turiu. Savaitgaliais namuose aš atsakinga už tai, kad būtų išplauti visi indai. Man patinka plauti indus. Kartais juos plaunant nutinka visokių nelaimių, pavyzdžiui, sudaužau lėkštę. Kartą sudaužiau labai gražų puodelį. Mama jį buvo parvežusi iš Italijos. Bet manęs už tai nebarė. Juk puodelis sudužo netyčia, man vykdant pareigas.

Vaikus kalbino Aldona ATKOČIŪNAITĖ

Darbas: iššūkis šeimai*

„Viešpats Dievas užveisė sodą Edene, rytuose, ir ten įkurdino žmogų, kurį buvo padaręs. Iš žemės Viešpats Dievas išaugino įvairių medžių, gražių akims ir gerų maistui, su gyvybės medžiu sodo viduryje ir gero bei pikto pažinimo medžiu. Upė išsilieja Edene sodui drėkinti. Už sodo ji skiriasi į keturias upes. <...> Viešpats Dievas padarė žmogų ir apgyvendino jį Edeno sode, kad jį dirbtų ir juo rūpintųsi. (Pr 2, 8–10. 15) <...> O žmogui jis tarė: „Kadangi tu paklausėi savo žmonos balso ir valgei nuo medžio, apie kurį buvau tau įsakęs: 'Nuo jo nevalgysi!' – tebūna už tai pasmerkta žemė, – triūsui maitinsies iš jos visas savo gyvenimo dienas. Erškėčius ir usnis tau ji želdins, maitinsies laukų augalais. Savo veido prakaitu valgysi duoną, kol sugrįši žemėn, nes iš jos buvai paimtas. Juk tu dulkė esi ir į dulkę sugrįši!“ (Pr 3, 17–19).

Dievas užveisė sodą Edene

Edeno sodas yra iš Dievo rankų kylanti dovana, puiki vieta, kur gausu visą pasaulį drėkinančio vandens. Po žmogaus sukūrimo pirmoji jam Dievo patikima užduotis *idirbti ir prižiūrėti jo sodą*. Dievo įkvėptas žmonijai gyvybės kvapas suteikia jai kūrybingumą ir galią, genialumą ir stiprybę, idant ji galėtų bendradarbiauti kūrimo darbe.

Dievas nepavydi savo darbo, bet atiduoda jį žmogaus dispozicijon patikliai ir labai didžiavasiškai. Jis ne tik patiki žmonėms rūpintis visais kitais kūriniais, bet ir duoda dvasios dovaną, kad jie galėtų aktyviai dalyvauti jo kūrimo ir formuoti kūrinį pagal jo planą. Dvasia yra tas išteklis, kurį Dievas įdiegia į sukurtąjį žmogų, kad šis rūpintųsi visa kūrinija dėl Dievo ir drauge su juo. Žmonės buvo sukurti ne tam, kad, kaip tikėta kai kuriose Senųjų Rytų religijose, pakeistų dievų darbą ar būtų jų vergai, atliekantys pačius žemiausius patarnavimus. Žmonija pagal Dievo valią turėjo rūpintis sukurtąja gamta, *aktyviai bendradarbiaudama* Dievo kūrybos darbe.

Biblinėje tradicijoje rankų darbas labai vertintas, o rabinų mokyklose jis derintas su studijomis. Šiandien pastebimai plintant niekinamam požiūriui į kai kurias profesijas, ypač rankų darbo amatus, patartina iš naujo

atrasti rankų darbo orumą. Žmonijai Dievo patikėtas žemiškojo sodo įdirbimas ir priežiūra reikalauja ne tik proto ir širdies, bet ir rankų. Žemės ūkio darbas ir amatų bei pramonės gamyba ir toliau išlieka dviem darbo, kuriuo žmonės prisideda prie kiekvieno asmens ir visos visuomenės vystymosi, kertiniais orientyrais. Enciklikoje *Laborem exercens* sakoma:

„Darbas yra žmogaus gėris – jo žmogiškumo gėris, nes darbu žmogus ne tik pertvarko gamtą ir pritaiko ją savo poreikiams, bet ir realizuoja pats save kaip žmogų, tam tikra prasme labiau „tampa“ žmogumi“ (9).

Viešpats įkurdino žmogų Edeno sode

Dievas ne tik įveisė sodą, bet ir įkurdino jame žmogų, kad jis ten gyventų. Žemiškasis sodas atiduotas žmonėms, idant jie gyventų tarpusavio bendrystėje ir darbuodamiesi rūpintųsi vieni kitais. Darbas nėra dieviškoji bausmė, kaip buvo tikima senovės mituose, nei vergystės būklė, kaip manyta graikų ir romėnų kultūroje; veikiau tai yra pamatinė kiekvieno žmogaus veikla. Pasaulis tikisi žmonių darbo. Jie turi galimybę ir atsakomybę sukurtajame pasaulyje *igyvendinti Dievo Kūrėjo planą*. Taip žvelgiant, darbas yra būdas, kuriuo žmogus išgyvena savo santykį su Dievu ir ištikimybę jam.

Taigi darbas nėra gyvenimo tikslas. Teisingas darbo matas išlieka, jei jis suvokiamas kaip priemonė. Darbo tikslas yra žmonių bendrystė ir atsakomybės dalijimasis su Kūrėju. Jei darbas tampa pats sau tikslas, tuomet vietoj Dievo reikavimo bendradarbiauti atsiranda darbo stambeldystė. Žmonės kviečiami ne tiesiog dirbti, bet darbuotis rūpindamiesi dieviškąja kūrinija (plg. Pr 2, 15). *Žmogus dirba ne vienas, jis bendradarbiauja Dievo darbe*. Negana to, žmogaus bendradarbiavimas yra aktyvus ir atsakingas, idant vengdamas tingumo žmogus stropiai „dirbtų ir rūpintųsi“ žeme.

Edeno sode žmogui numatytas ūkininko darbas, kurį pirmiausia sudaro rūpinimasis žeme, kad pasėta sėkla išsiskleistų visu vaisingumu ir duotų gausių vaisių. Štai kai kurios žmogui skirtos užduotys, turinčios padėti paversti žmonių didžiule šeima: puoselėti kūriniją jos nežalojant; naudotis gamtoje įrašytais dėsniais; tarnauti kiekvienam žmogui, sukurtam pagal Dievo paveikslą ir panašumą; darbuotis siekiant išvaduoti žmones nuo visų vergystės formų, taip pat ir susijusių su darbu.

* Tęsiame 2012 m. kovo „Artumoje“ pradėtą spausdinti Popiežiškosios šeimos tarybos parengtų katechezų ciklą š. m. gegužės 30–birželio 3 d. Milane vykusiame VII Pasauliniame šeimų susitikime, kurio tema „Šeima: darbas ir šventė“.

Kad dirbtų ir rūpintųsi

Pirmajame sukūrimo pasakojime (*Pr 1*) žmogui pavadama valdyti gyvūnus ir žemę, o antrajame (*Pr 2*) – kalbama apie sėją ir kultivavimą. Pirmajame pasakojime turimas omenyje ne despotiškas dominavimas, bet suverenus vadovavimas, kuriuo išmintingai ir teisingai siekiama žmonių gėrio; antrajame pasakojime kalbama apie kantrybę ir viltį laukiant vaisių.

Laukimo metu žmogus kviečiamas parodyti ištikimybės dorybę, panašią į tą, kurios reikalauja Izraelyje iš šventyklos tarnautojų.

Reikia ne tik žmogaus stropumo, bet ir nuolankumo, būdingo ūkininkui, stebinčiam žemę ir siekiančiam suvokti, kaip geriausiai ją įdirbti; taip pat reikalingas santūrumas – kaip dailidės, kuris apdirbdamas medį atsižvelgia į jo tekstūrą.

Tinkamas žemės išteklių naudojimas apima kūrinijos apsaugą ir solidarumą su ateities kartomis. Indų patarlė sako: „Reikia manyti, kad žemę paveldėjome ne iš protėvių, bet pasiskolinome iš savo vaikų.“ Užduotis rūpintis žeme rai-

na gerbti gamtą ir pripažinti Kūrėjo norėtą tvarką. Taip žmogaus darbas išvengia pagundos eikvoti žemės turtus ir bjaurėti planetos grožį, – idant pagal Dievo svajonę paverstų ją sodu, kuriame bendrai gyventų dangiškojo Tėvo laiminama žmonijos šeima.

Savo veido prakaitu valgys duoną

Grėsmė paversti darbą stabu šeimai taip pat galioja. Taip atsitinka, kai darbui skiriamas absoliutus prioritetas šeimyninių santykių atžvilgiu, kai abu sutuoktiniai yra apakinti ekonominės naudos ir sieja savo laimę tik su medžiagine gerove. Kiekvienoje epochoje dirbantiesiems gresia pavojus pamiršti Dievą ir leisti visiškai užgožiamiems žemiškų užsiėmimų, tikint, kad jie patenkins visus troškimus. Siekiant teisingos darbo pusiausvyros ir vengiant šių nukrypimų, *reikia šeimoje ištirti sprendimus dėl namų ūkio ir profesinio darbo*. Šiuo požiūriu principas, pagal kurį namų darbai ir rūpinimasis namų ūkiu užkraunami tik mo-

terims, atrodo neteisingas: visa šeima turėtų įsitraukti į šią užduotį teisingai pasiskirstydama pareigomis. Kita vertus, žvelgiant į profesinę veiklą, sutuoktiniams patartina sutartinai vengti ilgo atsitraukimo nuo šeimos.

Religinio ir šeimyninio gyvenimo nepaisymas yra priešingas įsakymui mylėti Dievą bei artimą, kurį Jėzus nurodė kaip pirmutinį ir didžiausią įsakymą (plg. *Mk 12, 28–31*). Dievas nori, kad kiekviena žmonių šeima pripažintų jo tėvišką meilę su visomis dovanomis ir gyventų pagal šią perspektyvą. *Atpažinti dangiškojo Tėvo meilę* ir gyventi ja žemėje yra kiekvienai šeimai būdingas pašaukimas.

Vargas yra sudėtinė darbo dalis. Dabartiniu laiku, kai siekiama „iš karto visko“, auklėjimas dirbti su „veido prakaitu“ atrodo labai tinkamas. Vargų ir kentėjimų šeimai tenka taip pat dėl žemiškojo gyvenimo sąlygų, kurioms būdingas laikinumas ir netvarumas, ypač žvelgiant į darbą, atliktiną norint išgyventi. Tačiau nuovargis dėl darbo įgyja prasmingumo ir paguodos, kai vargstama ne dėl asmeninio praturtėjimo, bet siekiant dalytis gyvenimo ištekiais tiek šeimoje, tiek už jos ribų, ypač su vargingiausiais, paisant gėrybių visuotinės paskirties logikos.

Kartais tėvai persistengia siekdami apsaugoti savo vaikus nuo bet kokių varginančių pastangų. Jie neturi pamiršti, jog šeima yra *pirmoji darbo mokykla*, kur mokomasi atsakomybės už save ir kitus, gyvenančius bendroje aplinkoje. Šeimos gyvenimas su namų pareigomis moko vertinti varginančias pastangas ir stiprinti valią siekiant bendrojo labo ir tarpusavio gėrio.

Darbas: gėris žmogaus asmeniui ir jo orumui

„Ir vis dėlto darbas su visu šiuo vargingu triūsu – gal ir dėl šio triūso – yra didelis žmogaus gėris. Nors šis gėris, pasak šv. Tomo Akviniečio, paženklintas *bonum arduum* – „sunkaus gėrio“ žyme, vis dėlto tai – žmogaus gėris. Jis yra ne tik „naudingas“ ar „malonus“ gėris, bet „garbingas“ gėris, žmogaus orumą atitinkantis, jį išreiškiantis ir padauginantis gėris. Norint tiksliau apibrėžti etinę darbo reikšmę, reikia pirmiausia turėti prieš akis šią tiesą. <...> Be šios sampratos neįmanoma suvokti darbštumo dorybės reikšmės, negalima apskritai suprasti, kodėl darbštumas laikomas dorybe: juk dorybe (arba moraliniu įgudimu) vadiname tai, kuo žmogus kaip žmogus darosi geras. Tačiau šitai nepaneigia mūsų teisėto susirūpinimo, kad žmogus, darbu sutaurindamas medžiagą, pats per darbą nepatirtų nuostolio savo orumui. Juk darbas gali būti įvairiopa panaudotas prieš žmogų: galima nubausti priverstiniu koncentracijos stovyklos darbu, galima darbą paversti žmonių priespaudos priemone, galima įvairiais būdais ir išnaudoti darbą, t.y. darbo žmogų. Iš to aiškėja moralinė pareiga darbštumui, kaip dorybei, siėti su *socialine darbo tvarka*, kuri leistų žmogui dirbant labiau „tapti žmogumi“, bet ne degraduoti darbu, prarandant ne tik fizinę jėgą (kas tam tikru mastu neišvengiama), bet, svarbiausia, ir savo orumą bei asmenybę“ (*Laborem exercens*, 9).

Vertybių pasirinkimas, arba Kaip nepasiduoti suaugusiųjų spaudimui

Vido Venslovaitis nuotrauka

Daiva KARKOCKIENĖ

Neretai tenka susidurti su jaunuoliais, kurie dalijasi skaudžia, namuose išgyvenama patirtimi dėl pernelyg didelio savo ir tėvų vertybių skirtumo. Dažniausiai skundžiamasi tėvų noru įtikinti vaikus, kad profesiją reikia rinktis „protingai“, nes gyvenime svarbiausia yra pinigai, o ne džiaugsmą ir pasitenkinimą teikianti veikla. Gerai, kai net ir pasidavę tėvų spaudimui jaunuoliai vėliau sugeba atlaikyti jų nepasitenkinimą ir po metų ar dvejų keičia studijas į tas, kurios labiau prie širdies. Tad šįkart ir aptarsime galimus vertybinius tėvų ir vaikų skirtumus, jaunų žmonių galimybes rinktis gyvenimą pagal savo įsitikinimus.

Priklausomybė nuo tėvų užgaidų ir pinigų

Štai šeimoje auga septyniolikmetė dukra. Tėvai jau seniai yra suplanavę jos ateitį – jai reikės rinktis „prestižinę“ profesiją, draugauti tik su savo šeimos „lygi“ atitinkančiais draugais, sėkmingai ištekti už turtingo vyro ir t. t. Norėdami tai pasiekti, tėvai naudoja vieną metodą – už kiekvieną jiems patinkantį dukros poelgį, pavyzdžiui, gautą dešimtuką, dalyvavimą olimpiadoje, paklusnumą renkantis popamokinę veiklą ir net draugus, moka tam tikrą pinigų sumą. Mergina pradžioje labai priešinasi tokiam tėvų elgesiui, bet ilgainiui, negalėdama atsispirti jų spaudimui, tačiau drauge būdama ir patenkinta, kad turi savo pinigų, priima jai siūlomą sandėrį. Vis dėlto ji galvoja apie tai, kas jai būtų svarbiausia. Priklausomybė nuo tėvų nuomonės ir pinigų pamažėl darosi nepakenčiama, ypač matant visai kitokią kai kurių klasės draugų ir jų tėvų bendravimą, tarpusavio ryšį, kartu leidžiamą laisvalaikį, tikrą gimdytojų domėjimąsi savo atžalomis. Šie tėvai atsižvelgia į vaikų ieškojimus ir net skatina juos. Merginai skaudžiausia, kad tėvai jos visiškai nesupranta ir nepaiso nei jos norų, nei galimybių.

Taigi, kaip elgtis vaikams, priklausomiems nuo tėvų užgaidų ir pinigų? Vienas svarbiausių dalykų – nuspręsti, kas jums iš tiesų yra svarbiau, kaip įsivaizduojate savo ateitį ir kokios jos norėtumėte. Kartais svarbu pasikalbėti su tais žmonėmis, kuriais pasitikime ir kurių nuomonė mums yra svarbi.

Jei kyla tokių klausimų – jau gerai. Vadinasi, viduje jau kirba didžiulių abejonių dėl priklausomybės nuo savo tėvų ir jų išlaikymo, dėl to, kas šiuo metu jums svarbiausia, kokios savo pačių šeimos nenorėtumėte.

Lengvas ir patogus gyvenimas

Niekas kitas, tik mes patys galime lyg mozaiką išsidėlioti savo gyvenimą prieš akis ir pasižiūrėti, kaip klostosi jo įvykiai, kaip į savo tėvus žvelgėme vaikystėje, kaip keitėsi santykiai su jais, o ypač – mūsų vertybės. Juk pasirinkimai, požiūris į mus supančius aplinkinius ir įvykius labiausiai priklauso nuo mūsų vertybių, o jas labiausiai ir ugdė šeima, kurioje augome. Daugelis pažįstame šeimų, kuriose mamos (gali būti ir tėvai), būdamos labai valdingos, daro savo vaikams tokią didžiulę įtaką (dažniausiai nesąmoningai), kad šie tampa bejėgiai patys tvarkyti savo gyvenimą. Ypač jiems sunku prisiimti atsakomybę už jį – dėl nesėkmių jie nuolat kaltina kitus – ir įsipareigoti, atsiskirti nuo tėvų ir gyventi savarankiškai, tvarkyti savo gyvenimą taip, kad taptų nepriklausomi nuo gimdytojų nuostatų,

Pasirinkimai ir požiūris į mus supančius aplinkinius ir įvykius labiausiai priklauso nuo mūsų vertybių, o jas labiausiai ir ugdė šeima, kurioje augome.

įpročių ir materialinės paramos. Tačiau mamų ir tėčių nei pasirinkti, nei pakeisti negalime. Supratę, kad nenorime tokie būti, visa, ką galime padaryti, – tai pamažu bandyti ištrūkti iš šios, tiek materialinės, tiek ir dvasinės, priklausomybės. Tačiau, kaip liudija patirtis, tai labai sun-

ku, nes atsiranda įprotis permesti atsakomybę kitam ir rinktis lengvesnį kelią.

Kai šeimose tėvų vertybės labai skiriasi (pavyzdžiui, mamai labiau rūpi materialiniai dalykai, o tėtis – menininkas, idealistas, mamos žodžiais tariant – tiesiog nevykėlis), kai vaikai įpranta „gerai“, patogiai gyventi ir be

mažens yra pratinami užsidirbti ir turėti savo pinigų, į rankas duodant ne žuvį, o meškerę.

O vis dėlto... renkamės patys

Žinau, kad kai kuriems, įpratusiems gyventi ne pagal savo kišenę, šios mintys sukels pašaipą ar net pyktį, man bus prikabinata naivuolės, mažai susigaudančios šiame gyvenime etiketė. Iš tiesų visuomet galime rinktis taip, kaip mums patinka. Tik kiekvienas pasirinkimas turi savo padarinius, ir išgyventi juos tenka kiekvienam asmeniškai. Bėda, kad dažnai renkamės ne mes patys. Aplinkybės, pročiai neretai tarsi pasirenka mus, o mes, pernelyg nesigilindami, taip ir gyvename, lyg kitokio pasirinkimo ir neturėtume.

Jei mums atrodo, kad su šeima nelabai pasisekė, ieškokime tokių žmonių, kurių vertybės mums būtų svarbios ir kiek kitokios nei šeimos.

Taigi, iš esmės mūsų gyvenimo kelionė ir priklauso nuo vertybių, kurios mums yra svarbios ir kurias

mes patys pasirenkame. O renkamės pagal tai, ką esame gavę iš aplinkos, kurioje augome, ir svarbių mums žmonių, kuriuos sutikome savo gyvenime. Jei mums atrodo, kad su šeima mums nelabai pasisekė, ieškokime tokių žmonių, kurių vertybės mums būtų svarbios ir kiek kitokios nei šeimos. Kartais pasiseka sutikti žmonių, kurių bendravimas ar gyvenimo būdas užkrečia. Tada pradame gyventi kitaip, o gal net sugėbame paveikti savo artimuosius ar sukurti visai kitokią savo šeimą, negu ta, kurioje augome.

Be to, verta pridurti, kad pinigai yra uždirbamas, užgyvenamas ir taip pat greitai prarandamas dalykas. Tad svarbiau turbūt ne turėti jų iš karto ir daug, bet sugebėti taip gyventi, kad galėtume jų užsidirbti. Juk pinigų arba nuolat nėra, arba nuolat trūksta – svarbiau išmokti gyventi pagal savo galimybes.

jokių rūpesčių viską turėti, jiems paprasčiau taip gyventi ir toliau. Tad, kiek pasvyravę, ypač jaunystėje, kai būna svarbūs ne vien materialiniai dalykai, jie renkasi patogumus ir priekaištauja, jei artimieji toliau negali užtikrinti tokio pat lengvo, nerūpestingo gyvenimo. Atprasti nuo jo ar lengvų pinigų labai sunku ir kažin ar įmanoma.

Taigi, tapę priklausomi nuo suaugusiųjų, ko gero, jaučiame ir didelį meilės, tikro dėmesio bei domėjimosi mumis stygių. Dažnai tėvai, kurie rūpinasi vaikų materialine gerove (stengiasi pavalgydinti, aprengti, nupirkti trokštamų daiktų...), iš tiesų labai daug dirba ir pateisina savo nebendravimą su vaikais tuo, kad yra pernelyg užimti. Tačiau daugelis pažįstame šeimų, kuriose irgi daug dirbama ir daug ko stinga, bet vaikai ir suaugusieji yra linksmi, išradingi, džiaugiasi mažais ir, svarbiausia, nieko nekainuojančiais dalykais – dėmesingumu, artimais tarpusavio santykiais, galėjimu išsikalbėti, drauge praleistu laiku namie, gamtoje, kelionėse... Turbūt esame pastebėję ir tai, kad vaikai tokiose šeimose irgi dirba pagal savo galimybes – namuose ar soduose... Žodžiu, taip nuo

Suprasti, kas iš tiesų mums svarbiausia, galbūt padės atsakymai į kelis klausimus.

- Kaip elgsiuosi, jausiuosi ir pagaliau pragyvensiu, kai neteksiu materialinės tėvų paramos?
- Kaip norėčiau tvarkytis ir ką galėčiau padaryti, kad tapčiau bent jau mažiau nuo jų priklausomas (pavyzdžiui, susirasti papildomo darbo, padirbėti užsienyje, pasirinkti kitą specialybę ir pan.)?
- Ar tikrai man gyvenime bus lengva sukurti šeimą, jei nuo mažens girdėjau, kad visi vyrai – tokie nevykėliai kaip tėtis (ar tikrai nėra nieko, ko norėčiau iš tėčio išgirsti ar pasimokyti)?
- Ar šeimą kurčiau tik tuomet, jei žinočiau, kad vyras sugebės uždirbti triskart daugiau nei aš arba žmona bus tik iš turtingos šeimos?
- Kas man iš tiesų svarbiausia gyvenime ir kokį gyvenimą bei save patį norėčiau matyti po penkerių, dešimties, dvidešimties, trisdešimties metų?

Pykčio priepuoliai – ką daryti?!

Ugdymo menas įsiklausant į vaiką

Paul LEMOINE

Praėjusį kartą rašėme apie vaiko pyktį, kaprizus ir kaip tokiais atvejais tėvams išmintingusia reaguoti. Šįsyk tęskime apie ugdymo sunkumus – vaikų tarpusavio ginčus bei tai, kaip elgtis, kai rodydamas nepasitenkinimą vaikas nueina per toli.

Vaikų ginčai

Kai vaikai tarpusavyje ginčijasi, dažniausiai tėvai jaučia pareigą įsiterpti ir padaryti tvarką, tačiau neretai šitai baigiasi tik rėkavimu, vienas kito kaltinimu ir pan. Šiuo atveju svarbiausias vaiko tikslas (manau, dažniausiai pasąmoninis) – patraukti tėvų dėmesį, idant šie įsitrauktų į ginčą ir jį užtartų. Nesakau, kad niekada nereikia bent viena akimi ramiai stebėti, kas vyksta. Tačiau paprastai, jei nesikišame, nerodome jokios reakcijos, ginčai liaujasi savaime ir darosi vis retesni, juos pakeičia draugiškumas ir meilė.

Pateiksiu porą pavyzdžių iš savo šeimos gyvenimo.

Prieš daugelį metų (mūsų vyresnėliams Jonui ir Marijai tada buvo apie penkiolika ir keturiolika) vasarojome provincijoje pas močiutę. Turėjau būtinai grįžti į darbą rugsėjo 1-ąją, žmona taip pat turėjo būti kartu priimant mano klientus. Vaikams buvo likusios dar kelios atostogų dienos, vasarnamis rugsėjo pradžioje irgi buvo neužimtas, tad mes pasiūlėme jiems dar savaite pabūti, tačiau vieniems, prižiūrimiems vyresniųjų (netoliese buvo apsistoję draugai, galintys padėti esant būtinybei). Jie entuziastingai sutiko, o mes išvykome, palikdami šimtą ar du šimtus frankų pragyventi ir su savimi pasiimdami tik jaunėlį. Kai po savaitės sekmadienį atvažiavome jų parsivežti, draugai stebėdamiesi kalbėjo: „Mes rodėme jūsų vaikus saviesiems kaip pavyzdį: nebuvo girdėti nei riksmo, jokių peštynių.“ Jie negalėjo atsistebėti. Tačiau tai visiškai lengvai paaiškinama: kadangi tėtis ir mama už aštuoniasdešimties kilometrų ir nieko negali girdėti, nėra jokio reikalo triukšmauti.

Kitas atvejis, kai prieš kelerius metus sėdėjome su vyresniaisiais ir gėrėme popietinę kavą, o Morkus ir Pilypas išėjo drauge pažaisti. Jie su-

sipešė ir vienas jų atlėkė šaukdamasis į pagalbą mamą. Skubiai ją perspėjau: „Nieko nedaryk ir nieko nesakyk.“ Berniukas, įėjęs į svetainę ir nepastebėjęs jokios

reakcijos, liko kaip įbestas prie durų ir visai sumišęs po kelių sekundžių ramiausiai išėjo vėl žaisti su broliu.

Ramūs tėvai – ramūs vaikai

Tėvams kyla sunkumų, kai reikia prisiimti atsakomybę ir daugybę kartų pasielgti priešingai, nei spontaniškai norėtusi. Vaikai labai gudrūs, tad kai nieko blogo iš jų negirdime, esame linkę manyti: „Ech! Galiu ramiai užsiimti savo reikalais.“ O kai pasigirsta šūkšmai, peštynės, jaučiame pareigą eiti ir padaryti tvarką... Iš tiesų dažniausiai tik sukeliame dar daugiau sąmyšio arba bent jau kuriame palankią dirvą naujiems incidentams ateityje.

Veiksminga elgtis priešingai: nereaguoti, kai prasideda tarpusavio ginčai, o kai vaikai elgiasi ramiai, nepamiršti, kad jiems kartais mūsų reikia, parodyti savo meilę, pasidomėti, ką jie yra sugalvoję, nelaukiant, kol bus priversti atkreipti dėmesį į save radikalesniais būdais.

Žinoma, tai nereiškia, kad jei kuris nors vaikas nuolat drumsčia ramybę, nereikia susirūpinti ir gal net imtis griežtų priemonių. Tačiau ir tada turime elgtis labai išmintingai, apgalvoti vaiko reakcijas ir tuomet, jei būtina, mėginti jas keisti. Vis dėlto esu įsitikinęs, kad iš pradžių (ir, tikėtina, paskui) šis vaikas taip elgiasi tik norėdamas patraukti dėmesį.

Bet kuriuo atveju svarbiausia – patiems išlikti ramiems. Kai sakome, kad vaikas „labai nervingas“, dažniausiai tokie būna ir tėvai. Tai gali siekti tiek lemti paveldėjimas, tačiau kur kas dažniau tuo tiesiog persiimama. Visiškai akivaizdu, kad vienų nerimavimas, suirzimas veikia kitus, ir atvirkščiai; taip kartais patenkama į dramatišką užburtą ratą. Dažnai mėgindavau tai paaiškinti tėvams,

Paprastai, jei nesikišame, vaikų ginčai liaujasi savaime ir darosi vis retesni, juos pakeičia draugiškumas ir meilė.

Vytauto Salinio nuotrauka

o tiems, kurie patys tai suvokdavo, išdrįsdavau pasakyti: „Būkite patys ramūs, ir jūsų vaikai bus ramūs.“ Tačiau daug sunkiau ir kebliau padėti šitai suprasti vaikams.

Isterijos priepuoliai

Kalbant apie pykčio priepuolius, tenka keletą žodžių pasakyti ir apie afektinius respiratorinius priepuolius – dažnai pasireiškiantį, padarantį didelį įspūdį tėvams, tačiau savaime nepavojingą sindromą. Elgesys šių priepuolių atžvilgiu turėtų būti irgi visiškai paprastas, toks pat, kaip esant pykčio proveržiams.

Turiu omenyje vaikus, kurie iš pykčio, skausmo ar tiesiog būdami kažkuo nepatenkinti „apalpsta“. Vaikas norėtų garsiai surikti, tačiau iš burnos niekas neišsprūsta, jis pamėlsta, kartais pabąla, sustoja kvėpavimas... Dažnai kartu pabąla akys ir vaikas trumpam netenka sąmonės. Neretai gali pasitaikyti ir traukulių ar net šlapimo nelaiškymo, kaip ir turint epilepsiją (tačiau paskutinis požymis neįprastas ir diagnozuojant juo remtis nereikėtų).

Akivaizdu, kad tuomet tėvai išsigąsta, praranda šaltą protą, skuba ir pagal savo supratimą, kas yra saugu, ima-

si įvairiausių būdų: smūgių, pirštų kišimo į gerklę, dirbtinio kvėpavimo... Visa tai nenaudinga ir kenksminga.

Tai ne tik sukelia smulkias

traumas, bet ir apsunkina padėtį, prailgina priepuolius, sureiškina ir taip tik paskatina juos kartotis. Tad retai kildavę priepuoliai tampa kasdieniais. Mačiau vaikų, kuriuos jie ištinka dešimt kartų per dieną. Manau, nereikia nė pasakoti, kokia atmosfera įsivyrąja šeimoje.

Tačiau šiuo atveju yra labai paprastas būdas. Pakanka įsisąmoninti, jog šie priepuoliai nepavojingi. Tiesiog nervingą vaiką ištinka balsaskylės spazmai, o dėl nepakankamo deguonies patekimo į smegenis jis gali prarasti sąmonę ar net prasidėti traukuliai. Tačiau tai visuomet vyksta labai trumpai ir baigiasi, kai tik vaikas nurimsta. Bet jei aplinkiniai dėl to eina iš proto, vaikas suvokia, jog jam pavyko, ir, kaip visuomet, siekdamas bet koku būdu išsikvoti jų dėmesį, vis dažniau patiria tokius priepuolius. Žinoma, jis daro tai nesąmoningai, bet lydimas

garantuotos sėkmės. Ir kol jis jaus, kad tai pavyksta, priepuoliai nesiliaus.

Kaip reaguoti?

Kaip ir pykčio atveju, reagavimą galima apibūdinti vienu žodžiu: ramybė, visai nereaguoti į jokių veiksmus. Tuomet vaikas greitai nurimsta, atgauna kvėpavimą ir viskas grįžta į savo vėžes, o priepuoliai retėja ir netrukus visai išnyksta. Nes šiais priepuoliais (žinoma, ne pirmuoju, kuris būna atsitiktinis, bet pasikartojančiais) vaikas nori tik išsikvoti visą mūsų dėmesį.

Tai tiesa, nes kito žmogaus akivaizdoje tokių priepuolių neištinka arba ištinka labai retai, ir ypač retai matant gydytojui. Daugelį kartų, apžiūrint tokį vaiką ir jam pravirkus, mama sakydavo: „Pamatysite, jį tuoj ištiks priepuolis.“ Aš atsakydavau: „Pamatysite, kad ne.“ Dažniausiai būdavau teisus. Keletą kartų iš tiesų šis priepuolis vaiką ištiko ir mano akivaizdoje, ir tai labai į naudą, nes sunerimusi mama tada man sakydavo: „Reikia daryti tai ir tai...“; tada aš ją švelniai patraukdavau į šoną, pats išlikdamas ramus, ir viskas po kelių sekundžių nurimdavo, o mamą pritrenkdavo toks rezultatas. Tai labai pagelbėdavo jai suprasti, koks veiksmingas yra šis būdas.

Sakysite man, jog reikia būti užtikrintam dėl diagnozės. Žinoma! Tačiau diagnozuoti nesudėtinga. Pagrindinis bruožas – šiuos priepuolius visuomet sukelia koks nors nepasitenkinimas, pyktis. Jei abejojama, būtų gerai, kad diagnozę patvirtintų gydytojas. Bet koku atveju, net jei tai tikros epilepsijos priepuolis, skubėti visai nėra prasmės; vienintelis dalykas, ką reikėtų daryti, – stengtis išvengti susižeidimų ir įdėti tarp dantų skudurėlį, kad vaikas neiškąstų į liežuvį (to nereikia daryti esant isterijos priepuoliui).

Tęsinys. Pradžia 2011 m. sausio „Artumoje“.

Iš knygos „PERDUOTI MEILĘ. Ugdymo menas“ (Transmettre l'amour. L'art de bien éduquer, © Nouvelle cité, 2007).

Vertė Ilona VALUJEVIČIENĖ

Juodoji motina – šventoji Bachita

Šventoji Juozapina Bachita (Giuseppina Bakhita) – pirmoji juodaodė moteris šventoji, beatifikuota ir kanonizuota popiežiaus Jono Pauliaus II. Ši moteris ypatinga, nes patyrė tiek daug smurto, paniekos, pažeminimo, kad sunku ir įsivaizduoti. Vis dėlto ji liko stebėtinai tyros širdies, gerumo, atjautos ir meilės. Buvo beraštė, todėl Italiją ir visą Europą sudrebinusi, į 20 kalbų išversta jos prisiminimų knyga buvo parašyta Bachitai diktuojant.

Kai ji pateko į Italiją, ten juodaodžių dar nebuvo, todėl einančią gatvę ją sekdamas būrys vaikų, kurie stengdavosi prisiliesti ranka, kad „patikrintų, ar netepa juodai“, o suaugusieji su panieka nusigrėždavo. Tuo tarpu Bachita į visus juos žvelgė su meilės kupina šypsena ir taip elgsis visada.

Didesnę savo gyvenimo dalį šv. Juozapina Bachita praleido Kanosos Gailėstingumo seserų vienuolyne. Ten ji ir užmigo Viešpatyje.

Vaikystė ir šurprios vergijos pradžia

1869 m. nuošaliame Darfūro provincijos kaimelyje Sudane, gausioje, mylinčioje ir darnioje šeimoje gimė mergaitė. Ji buvo genties vado anūkė. Šeima gyveno pasiturimai, vertėsi žemdirbyste ir gyvulininkyste. Kaip mergaitę pavadino tėvai, nežinome, nes ji pamiršo savo, motinos, tėvo, brolių ir seserų vardus, tik prisiminė, kad augo laiminga.

Tačiau tuo metu Sudane siautėjo arabų plėšikai, kurie grobdavo vaikus ir jaunus suaugusius žmones į vergiją. Jau nebebuvo galima parduoti vergų į JAV, tad juos pardavinėdavo Afrikos ir Artimųjų Rytų turguose.

7 metų mergaitė buvo pagrobta. Du plėšikai nusitempė ją į mišką, vienas grasindamas peiliu, antrasis šautuvu. Ją žiauriai sumušė ir nakčiai užrakino pašiūrėje, numetę duonos riekę ir vandens. Mergaitę ištiko visiška amnezija. Taip prasidėjo daugiau kaip 10 metų trukusi vergija. Tyčiodamiesi arabų plėšikai pavadino ją Bachita, tai reiškia „Laimingoji“, ir pardavė vergų pirkliui. Jis šešių suaugusiųjų ir dviejų vaikų (antroji mergaitė buvo vienetė su Bachita) grupę sukaustė grandinėmis. Vyrams prie kojų pritvirtino kalades, o visiems aplink kaklus apvyniotas grandines prikaustė prie ilgo metalinio strypo. Abu vaikus dar ir supančiojo. Taip jie ėjo 8 dienas, kol prisijungė prie didelio taip pat surakintų vergų karavano. Mergaitės kelis kartus mėgino pabėgti, bet nesėkmingai. Jos buvo dar per mažos ir jas kaskart sugaudavo. Vergai buvo negailėstingai plakami, čiažomi, mušami, dažnai ir nužudomi. Mažoji Bachita prisižiūrėjo makabriškų vaizdų, pati buvo mušama, tad suprato, kad paskutinėmis jėgomis turi eiti, nepargriūti, kitaip ją pribais.

Galiausiai vergų pirklys padovanojo mergaites savo dviem nedidelėms dukroms kaip žaislus ar kambarinius šunelius. Jos buvo laikomos būtent tuo. Tačiau Bachita netyčia sukūlė brangią vazą, ir šeimnininko sūnus ją sumušė taip, kad ji, plūsdama kraujais, pragulėjo sandėliuke ant čiužinio visą mėnesį. Aišku, niekas jos negydė.

Vergijos kančios

Pasveikusi Bachitą pardavė turkų generolui. Dabar mergaitė jau manė, kad būti verge blogai, bet natūralu. Taip jau sutvarkytas pasaulis: vieni yra vergai, kiti šeimnininkai.

Generolo namuose virė tikras pragaras – nuolatiniai barniai ir rietenos. Kad išlietų savo pyktį, generolas plakdavo ir daužydavo vergus tol, kol jie kruvini pargriūdavo. Generolienė sumanė pažymėti savo vergams kūnus. Sudėtingi centimetro gylio piešiniai buvo daromi skustuvu, o į griovelius pildavo druską. Tą druską nuolat papildydavo ir įtrindavo. Kai kurios neišgyveno, bet Bachita liko gyva ir po 2 mėnesių pagijo.

Bachita jau užaugo ir gyveno nuolat patirdama smurtą, prievartą ir pažeminimus. Nors ir labai darbšti, itin gero, nuolankaus būdo, ji buvo plakama rimbais, mušama, seksualiai prievartaujama. Iš jos tyčiotasi kaip tik įmanoma. Juk Bachita buvo vergė – su ja galėjo daryti ką tik nori, tenkinti pačius žemiausius instinktus.

Praejus metams, generolas nusprendė grįžti į Turkiją. Dalį vergų čia pat pardavė, o dešimt, tarp jų ir Bachitą, laikinai pasiliko. Atvykęs į Chartumą, pardavė ir likusius vergus. Čia Bachitą nusipirko italų konsulas. Taip ji pirmą kartą pateko į normalius namus, kur su ja buvo žmoniškai ir maloniai elgiamasi.

Dennis Linn, Sheila Fabricant Linn, Matthew Linn, SJ KODĖL IEŠKOME GYVENIMO TIKSLO

Iš anglų kalbos vertė Darius Kaunelis

Prieš gimstant Dievas mums duoda slaptuosius nurodymus. Tai nereiškia, kad mūsų gyvenimas yra iš karto nulemtas ir neturime pasirinkimo laisvės. Žmogus turi savo unikalų vaidmenį pasaulyje. Atrasti gyvenimo prasmę ir tikslą nėra lengva, bet nėra ir neįmanoma. Reikia būti atviram savo norams, aplinkai, artimui, Dievo kvietimui.

„Jei jūsų unikalios tapatybės ir gyvenimo tikslo paieškos jums atrodo kankinančios ir aklos, ši knyga yra tikras lobis. Autoriai yra išmintingi dvasios vedliai. Labai rekomenduoju jums šią knygą.“

Len Sperry, Viskonsino Medicinos koledžo psichiatrijos profesorius

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Pylimo 27/14, Vilnius 01141, tel. +370 5 212 24 22, faks. +370 5 262 64 62, www.katalikuleidiniai.lt

Italijoje

Po dvejų metų konsulas turėjo grįžti į tėvynę, ir Bachita maldaute maldavo ją pasiimti drauge. Italo šeima sutiko. Konsului išvykus, į konsulatą įsiveržė plėšikai, pagrobė turtą ir išsivedė vergus. Taip Dievas apsaugojo Bachitą nuo tolesnių kančių. Atplaukusi į Genują, Bachita atsiklaupė ir pabučiavo žemę. Paklausta, kodėl taip padarė, atsakė: „Esu laiminga.“

Konsulo draugai ponai de Michieli išprašė jo padovano ti jiems Bachitą. Maža jų dukrelė taip pamilo savo juodaodę auklę, kad nuo jos nesiskyrė, net miegojo viename kambaryje ir vadino ją savo Juodąja mama. Ponai de Michieli nebuvo tikintys, bet mažoji dukrelė iš kažkur buvo išmokusi „Tėve mūsų“, „Sveika, Marija“ ir „Garbė Dievui Tėvui“. Ji išmokė šių maldų ir savo Juodąją mamą. Nė viena nesuprato šių maldų prasmės, bet Bachita jas kartodama jausdavo keistą didžiulį malonumą.

Po trejų metų ponai de Michieli nusprendė persikelti gyventi į Afriką, kur įsigijo viešbutį. Kol ten įsikurs, dukrelę su Bachita paliko Venecijoje, vienuolėms kanosietėms priklausančiame katechumenato institute. Ten 1890 m. jauna juodaodė buvo pakrikštyta, tą pačią dieną priėmė Pirmąją Komuniją, Sutvirtinimo sakramentą ir gavo Juozapinos Bachitos vardą.

Vienuolynas

Pašaukimas vienuoliniam gyvenimui buvo itin stiprus, tačiau Bachita nedrįso niekam apie tai net užsiminti. „Juk aš negrė, kaipgi gali mane priimti?“ – galvojo ji. O čia dar ponai de Michieli su triukšmu atvyko jos pasiimti į Afriką. Įsikišo kardinolas, vienuolyno vyresnioji, ir teismo sprendimu pilnametei Bachitai buvo leista pasilikti Italijoje. Ji ir liko visam gyvenimui.

Po trejų noviciato metų kardinolas Giuseppe Sarto (būsimasis popiežius Pijus X ir šventasis) pasakė: „Darykite šventuosius įžadus be jokios baimės. Jėzus jūsų nori, jis jus myli. Mylėkite jį ir jam tarnaukite.“ Taip Juozapina Bachita tapo seserimi kanosiete.

Ji atsidūrė Skijaus miestelyje, kur ją visi vadino Juodąja motina. Ilgainiui, metai po metų, gyventojai įsitikino, kad tarp jų gyvena šventoji. Dievą ji vadino Šeimininku ir į visus žvelgė su tokia begaline meile, kad tai negalėjo likti be atsako. Ji visada buvo gerai nusiteikusi, linksma, šypojo. Kviesdama daryti gerus darbus, sakydavo: „Padarykime Šeimininką patenkintą.“

Apie 50 metų Juodoji motina, meilės įsikūnijimas, gyveno labai kukliai, atlikdama paprasčiausias virėjos, skalbėjos, siuvėjos, vartininkės pareigas. Nuo jos sklido tokia šiluma ir gerumas, kad žmonės ateidavo tiesiog pasižiūrėti į ją, pasėdėti šalia tylomis. Bachita rūpinosi vargšais ir ligoniais, nepaliko be pagalbos nei vieno, pasibeldusio į vienuolyno vartus.

Negalia ir senatvė

Juodoji motina, unikalus atvejis to meto Europoje – juodaodė sesuo vienuolė, buvo tikra meilės, nuolankumo ir kantrumo liudytoja. Net tada, kai sunkiai susirgo ir galėjo judėti tik invalido vežimėlyje, nesiskundė, nedejavo. Atėjusiems jos aplankyti ir klausiantiems, kaip jaučiasi, šypsodamasi atsakydavo: „Taip, kaip to nori mano Šeimininkas.“ Kartais iš jos išgirdavo: „Truputį kenčiu, bet yra tiek nuodėmių ir taip daug afrikiečių reikia išgelbėti...“

Kai seserys eidavo katechizuoti vaikų, ji meldavosi, kad joms gerai sektųsi.

Sirgdama sunkia vėžio forma, vis vien nuoširdžiai meldėsi, neaimanavo, bet skleidė aplink save begalinę meilę. Sakė, kad atleidžia ir visai nepyksta ant savo skriaudėjų vergovės metais, už juos meldžiasi.

Kai atėjo agonija ir ėmė kliedėti, atgijo kraupios vergijos išgyvenimai, ji vis prašė: „Atleiskite truputį grandines, nes labai spaudžia.“

Artėdama prie 80-ies, 1947 metais mirė Skijaus vienuolyne. Jos pasakutiniai žodžiai buvo: „Kokia esu laiminga... Madona... Madona...“ Nukeliavo pas Viešpatį, savo Šeimininką, apsupta besimeldžiančių seserų kanosiečių. Jos kūnas po mirties nesustingo, žmonės prieidavo, paimdavo jos ranką ir padarydavo ją kryžiaus ženklą sau ant kaktos. Karste gulėjo tarsi šypsodamasi. Suplaukusios minios kartojo: „Šventą“, „Šventoji“.

1992 m. Romoje popiežius Jonas Paulius II ją beatifikavo, o 2000-aisiais kanonizavo.

Šv. Juozapina Bachita švenčiama vasario 8-ąją. Šventoji paskelbta visų prispaustųjų bei pavergtųjų ir Sudano globėja bei užtarėja.

Vanda IBLANSKA

Kūrybos drąsa

Abi mano pristatomąsias knygas – Aldonos Ruseckaitės „Šešėlis JMM“ (Maironio gyvenimo biografiniai etiudai, *Lietuvos rašytojų sąjunga*, 2012) ir Antano A. Jonyno „Kambarys“ (eilėraščiai, *Tyto alba*, 2011) sieja viena gija – kuriančiojo drąsa ir laisvė.

Dovilė ZELČIUTĖ

Aldonos Ruseckaitės „Šešėlio JMM“ pasirodymo nekantriai laukiau. Iki knygos išleidimo (o ji ką tik, rugpjūčio pradžioje, ir pasiekė skaitytojus) jau teko skaityti atskirus jos fragmentus. Žinau, kad kūrinio autorė – rašytoja, Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktorė, muziejininkė iki kaulų smegenų, padarė viską, ką tik galėjo, kad ši knyga taptų gyva, kad tekstuose nušviestų XX a. pradžios dvasia ir viena svarbiausių to laiko Lietuvos kultūros asmenybių – poetas Jonas Mačiulis-Maironis. Knygos anotacijoje nuosaikiu stilium supažindinama, kas laukia skaitytojo:

„<...> vaizduojamas paskutinis poeto gyvenimo dešimtmetis, veiksmo gijos nusitęsę ir į ankstesnį laiką. Autorė, pasiremddama dokumentais, atskleidžia Maironio kaip žmogaus, kaip menininko, kaip dvasininko būties dramą, kai jau pasiekęs šlovę, oficialiai vadinamas tautos dainiumi, pranašu, jis patiria vienetę, nuolatinę kūrybos kritiką.“

Skaitau šiuos biografinius etiudus su pasiskonejimu, vis pasitaupydama, šiek tiek nedrąsiai. Keistas ir įstabus jausmas – poeto artumas čia, regis, beveik apčiuopiamas. Trapu ir amžina – vienu kartu. Stabdau save, kad smalsumas ar siužeto intriga neimtų pirmauti skaitant, o jausčiau literatūros malonumą. Aiškiai suvokiu, į k o k i ą d r ą s i ą kūrybos kelionę leidosi Ruseckaitė, juoba dar labiau gerbtinas ir džiuginantis šis veikalas. Jo viršelyje puikuojasi autorės fotografuotas dabartinis Poeto sodas. „Šeimininkas su ilgu baltu drobiniu apsiaustu, šiaudine skrybėle, plikomis rankomis nešioja savo sode žemę, užpila ant obeilčių, kriaušių, slyvų, agrastų, serbentų

šaknų... <...> Grįžta, prisėda altanoje, stebi, kaip sesuo ir kaimynė Beatrice kapstosi lysvėse, sėja žemčiūgus, sodina jurginus, sustoja, kažką tariasi...“ (p. 62) Ne tik Maironio namuose kasdien būna knygos autorė, pirmiausia ji iš tiesų yra pajutusi ir jautriai priartėjusi prie JMM dvasios. Meniniuose biografiniuose etiuduose personažas Šešėlis, laisvai šokinėdamas per laiką ir šimtmečius, autorės žodžiais niekur nepažeidžia etikos (o tai, ko gero, yra viena pavojingiausių šio kūrinio pusių). Jis kalbina Poetą, Šis iš a n o laiko ir ūkanų atsako į klausimus Profesorei. Yra ir daugiau jaudinančių

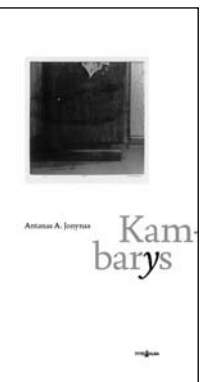
personažų linijų. O visa tai įvilktą į elegantišką, subtilų kalbos drabužį. Sukurama trapi realybė, kuria įtiki. Jei autorė neturėtų poetinės klausos, be abejo, rizikuotų, juk Maironis – tautos ikona. Kas gi suteikia laisvę interpretuoti gyvenimo faktus? Šiuo atveju nėra tokios sąvokos kaip „faktų interpretacija“, yra veržli kūrybos pagava, auksiniais nuojautos siūlais išsiuvinėjusi poetinę teksto drobę. Skaitau, ir, regis, man atveriamos durys į kitą šimtmetį, o tai, kas man tebuvo tolimesnė ir vadovėlinė atskirų Poeto biografinių faktų visuma, pagarbiai įstrigusi sąmonėje, palengva tampa gyvybe, tiesiog pažinimo malone.

Nuolat į rankas sugrįžta **Antano A. Jonyno eilėraščių knyga „Kambarys“**. Autoriaus aistra „Dievo baimė“ pajusti nevaržomą laisvę / kai žinai kad už viską bus teisingai atlyginta“ pakeri nuoširdumu. Jonyno eilėraščiai paneigia daugelio pačių kuriančiųjų teigiamą tiesą, būk poetu tegalima būti iki 50-ies metų. Antano A. Jonyno „Kambario“ pasaulis –

jautrus ir drąsus kūrybos žingsnis gilyn į save patį. Daug liūdesio. Jokio noro gražinti tai, kas nėra gražu ar neguodžia, o ir grožio sąvoka juk sąlygiška: „ir nakčia Bernardinų kapuos / varto šugždančius medžių lapus / atkaklus skaitytojas vėjas“. Kad ir kokia būtų atvirai skaudi ir gėlos persmelkta šio eilėraščių rinkinio intonacija, eiles rašantis, nelyg Maironis, prabyla apie „ežero bangas“. Gamtos refleksija, tačiau – kokia ji!

„Ežero bangos vėsokos
supa narus ir antis
čirpia smulkmė visokia
Dievo brydėse švendruose“ (p. 23).

Apie save ir pasaulį kalbama ramiai, mėginant užčiuopti bent ką konkretaus, nepraeinančio, amžino. Tačiau „dienos lėtos, o metai greiti / ir vis daugiau ateities praėity“. Kai klausiausi šio poeto eilių šiųmetčiame „Poezijos pavasario“ atidarymo vakare, jutau, kaip talentinga ir svaigi kuriančiojo poezija įsiūbuoja sielą ir ši ima skaitančiajam atitarti. Jonyno kūryboje nėra su žiburiu nerasi įmantraus žongliravimo sąvokomis ar vaizdais, tuo jis ir skiriasi nuo šių dienų poeziją „darančiųjų“ pagal jau atpažįstamus modelius ir taisykles. Antanas A. Jonynas eina savu – atvirosios lyrikos – keliu. Grynuolis. Drąsi yra jo kūrybos kelionė.

Tulžies pūslės akmenligė ir baimė

Gydytojo Petro patarimai

Apie šią dažną ligą ūturiuoju ir ūturiuoju, o ligoniai vis vien bijo. Todėl po kelerių metų dar kartą pakalbėsiu, kad toji baimė pasitrauktų, nes liga, nors nemaloni, nėra baisi ar nepagydoma.

Mūsų kūnas yra tobula, tiesa, sudėtinga sistemų visuma. Kad galėtume suvirškinti maistą, reikia tulžies. Ją gamina kepenys. Tai gudrus ir žvelgiantis į priekį organas. Kepenys, prigaminusios tulžies, „perpumpuoja“ šią į pūslę. Kai maistas iš skrandžio patenka į dvylikapirštę žarną, tulžies pūslė susitraukia ir išmeta reikiamą kiekį savo turinio. Dvylikapirštėje tulžis susimaišo su atslinkusiu iš skrandžio maistu ir jis toliau virškinamas. Iš-eitų, kad be tulžies ir jos pūslės virškinimas neįmanomas? Be pirmosios būtų prastai, o be antrosios gyventi galima, nors šiokių tokių, tiesa, menkų, nepatogumų yra.

Kodėl atsiranda toje pūslėje akmenų? Dažnai lemiama vaidmenį atlieka genetiniai veiksniai. Bet neretai kaltas ir nutukimas, mitybos įpročiai. Kai sutrinka pačios tulžies savybės ir ji pūslėje užsilaiko, iškrinta cholesterolio kristalai. Jie apauga kalciumu bei kitomis medžiagomis (baltymais taip pat) ir susidaro bjaurių, kartais net spygliuotų akmenukų. Laikui bėgant jie auga, darosi vis didesni. Kai kurie pacientai nešiojasi tuos akmenis nieko nejausdami ir nesuka sau galvos. Tokiais atvejais nieko daryti ir nereikia. Bet jei akmenys dirgina pūslės sienelės ar patenka infekcija, tada tulžies pūslės uždegimas (cholecistitas) jau garantuotas! Kai akmenys patenka į tulžies latakus ar pūslės kaklelį, žmogų ištinka labai stiprūs skausmai. Juos gali lydėti pykinimas, vėmimas. Pacientui nesikreipiant į gydytoją ir visa tai kenčiant (o tokių daug!), tulžies gali patekti į kraują ir ligonis pageltonuoja. Gelta!

Tiriant tulžies pūslę echoskopu kartais gydytojas mato drumzles arba smėlį. Iš jo nebūtinai susidarys akmenys, bet

tai avarinis skambutis, pranešantis, jog reikia keisti kai kuriuos įpročius, ypač mėgstantiems riebiai pavalgyti, pakilnoti taurelę, daug rūkantiems. Tiems akmenys tikrai susiformuos.

Na, bet akmenų jau yra ir priepuoliai kartojasi. Vadinasi, tų akmenų reikia skubiai atsikratyti. Tam yra trys būdai. Vienas nemalonus, antras brangus, trečio visi bijo. Pirmasis – tai akmenų ištraukimas zonduojant per burną ir skrandį. Vieniems jis nemalonus, kiti pakelia nesunkiai. Jis tinka tada, kai akmenys būna įstrigę latakuose. Antrasis būdas – ištirpinti akmenis vaistais, t. y. meškos tulžies rūgštimi. Šis būdas turi du trūkumus. Viena, labai brangus, antra, gydymas užtrunka 1,5–2 metus. Meškos, skirtingai nuo kitų gyvūnų, akmenlige neserga, nes tokia jau toji jų tulžis. Šis gydymo būdas perimtas iš kinų liaudies medicinos ir sėkmingai taikomas visame pasaulyje, Lietuvoje taip pat. Tiesa, kai akmenys dideli ar jų labai daug, jis netinka. Trečias būdas, kurio daug kas bijo, yra laparoskopinė operacija. Ji nesudėtinga, neilgai trunkanti ir mažai traumuojanti. Be to, pati veiksmingiausia. Kodėl žmonės bijo laparoskopijos – saldi paslaptis. Sveiku protu tai nesuvokiama. Dantį traukti nebijo, o čia bijo. Nors nei skauda, nei kas pjausto. Anesteziologas trumpam užmigdo, chirurgas padaro mažas skylutes, net pilvo nepjauna. O pacientai mano, kad tai kažin kas, bėga nuo tos laparoskopijos ir drebėdami iš baimės gadina kasą, kuri kenčia nuo akmenligės. O su kasa menki juokai, čia tau ne zuikio juokas. Tulžies pūslės akmenligė, nokinama metų metus, – tiesus kelias į dideles kasos bėdas.

Trauk jus bala, bijokite patys sau kenkdami, bet nors paisykite, ką valgo-te. Tai ko gi negalima? Štai ko:

- valgyti riebaus maisto,
- piktnaudžiauti saldumynais, cukrumi,
- kasdien šlemšti po kepsnį,
- užkandžiauti kiauliena, tegu ir liesa.

Teks nugramzdinti praeityje fermentinius, lydytus ir riebius sūrius, neimti nė į burną česnakų, ridikų, ridikėlių, ankštinių daržovių (žirnių, pupų, pupelių, šparagų ir pan.) bei rabarbarų.

Ne tik galima, bet ir reikia valgyti daug vaisių, daržovių, rupios duonos, kruopų. Skysčių privalu išgerti 2 litrus per parą.

Valgyti ne mažiau kaip 5 kartus per dieną, tačiau po nedaug. Puiki senovinė priemonė yra išgerti po vieną valgomąjį šaukštą šalto spaudimo alyvuogių aliejaus rytą ir vakare. Kaip sakoma, *ant tuščios*. Tai padės ir nuo vidurių užkietėjimo. Kai kas sako: „Aš ir taip viską kepu ant alyvuogių aliejaus.“ Tai tokia pati nesąmonė, kaip bijoti laparoskopijos. Kaitinamas aliejus praranda ne tik gydomąsias savybes, bet ir tampa cholesterolio šaltiniu. Geriau nei kiaulienos taukai, bet...

Sakau aš jums, žmonės, eikite greičiau pas chirurgą, kad išluptų tuos akmenis ir galėtumėte ramiai gyventi.

Šampano purslai ir drumzlės

Vanda IBIANSKA

Dabar ir visada žmonės save skirstė į ponus ir *ubagus*. Nuo neatmenamų laikų. Gal tik urvuose gyvendami dar neskirstė, nors...

Mielas skaitytojau, geroji mano skaitytoja, ar susimąstei kada, kuriai kategorijai priklausai? Čia galioja reliatyvumo teorija, todėl visko niekaip nesuprasi. Ilgai mąščiau, kas gi aš esu: ponias ar *ubagė*? Ir visai susimaišau. Į mane kreipiasi: „Ponia Vanda“, o aš pati jaučiuosi *superubagė*. Nes su gerais darbais silpnoka, artimo meilė stipriai kliba (antra vertus, pabandyk mylėti Putiną, Uspaskichą ar Paksą, jau nekalbu apie lietuviškuosius „anonimus“ prezidentūroje, VSD ar kitur, tyliai griaušančius valstybę), į Nacionalinės premijos laureatus nepatraukiu, o anei jachtos, anei vilos, anei sąskaitėlės! Vai dūda, ir vėl dūda... Tataigi. Išeina, kad ne ponias. Tada kas? *Ubagė*? Jei įprastine prasme imti, tai neduoneliauju, turiu stogą virš galvos, senstelėjusį automobilį, kelias poras žieminių batų ir tvarkingai apmoku sąskaitas. Lyg ir ne *ubagė*. Šekit, susigaudykite. Vis dėlto turbūt ponias, nes neaimanuoju. Ir didinga meile myliu Kubilių bei Šimonytę, kurie sugebėjo mus, avinus, ištempti iš tos krizės nepraskolinę Lietuvos kaip kokie graikai. O jums ką, nepatinka Kubilius ir Šimonytė? Jūsų reikalas. Aš gerbiu dvasios stiprybę, kietumą, atkaklumą, protą, profesionalumą (paskutinė savybė itin būdinga Šimonytei). Nenorit, negerbkit. Išrinksit tokius, kad ir aš dejuoti imsiu.

* * *

Taigi, ponai ir *ubagai*. Įprastine prasme. Tai yra pinigai ir neturintys pinigų. Kurie iš tų „ponų“ tikrai yra ar buvo ponai? Na, tie, kur nevogė (pirmą milijoną pavogė, čia jau nieko nepadarysi) ir dalijasi savo turtu su stokojančiais, o ne su tik prašančiais. Štai a. a. dr. Lubys (apie jo sąžiningumą nieko nežinau) finansavo puikius leidinius, rėmė bažnyčių statybą bei restauravimą, pirko vargonus ir teikė tikslinę paramą. Maža to, vaikščiojo kostiumuotas ir baltamarškinis, kai tuos milijonus „darė“. Gal buvo ponas? O mano žavėjimosi subjektas Kubilius turbūt ne ponas. Milijonų neturi, jo pati darban krato si troleibusu su savo *skripkele*, jis pats važinėja dviračiu, nors jachta būtų, o dabar baidarė... Ką jis gali duoti? Ne ponas. Vis tik davė Lietuvai daugiau nei Lubys ir visi mūsų turčiai. Tai gal ponas?

Sakiau, kad čia susigaudyti pasiutusiai sunku.

* * *

Vėlyvą valandą, prieš miegą, perbėgu per tuos skaitmeninės TV kanalus. Visai neseniai užkliuvau už laidos apie brangiausius pasaulio kurortus. Jie yra ne kokiuose

nors Seišeliuose ar Maldyvuose, net ne Naujojoje Kaledonijoje, bet Meksikoje. Na, ten apartamentas dviem savaitėms kainuoja 157 000 USD, yra oro uostas personaliniams lėktuvams ir t. t. Aš, aišku, niekaip nesuprantu, kam to reikia. Vargšai turčiai turbūt yra kvailumo *duburkyje* ir jų derėtų gailėti. Taip, gailėti. Turtingas netaps negabus, vangus, tinginis, žmogus be iniciatyvos. Bet protas, išmintis jau visai kas kita. Jei Dievas tai tau davė, tuoj pat susisaistysi sunkiom moralės grandinėm. Savaimė. O tiems atostogautojams, kuriuos rodė TV, proto ir išminties atseikėta tiek, kiek makakai rezus. Jeigu jie moka 1 000 USD už 20 gramų kažkokios ypatingos tekilos, tai jų smegenys lygut lygutėlės, be jokių užuominų į vingius. Juk kiek vaikų Afrikoje už vienas tokias atostogas galima pamaitinti, paskiepyti, pagydyti. O kur dar sergantieji sunkiomis ligomis mažyliai, kurių gydymas ne pagal jų tėvų kišenę? Atostogos už beveik 400 000 Lt ir taurelė alkoholio už 2 500 Lt. Klinikiniai idiotai. Atsiprašau.

* * *

Prieš kelis dešimtmečius du amerikiečiai gavo Nobelio premiją už narkomanijos, tarp jos – ir alkoholizmo, „mechanizmo“ suradimą. T. y. jie išsiaiškino, kas įvyksta smegenyse įninkant į narkotines medžiagas. Tada visi džiaugėsi, bet žurnale „Amerika“ buvo tiesiai ir aiškiai parašyta: vaistų sukūrimo kelias labai ilgas, gali tekti laukti daug dešimtmečių. Vis dar laukiame.

Kaune, Vilniaus ir Daukšos gatvių kampe kadaise, gal prieš kokius 6 metus, „bazavosi“ benamis žmogus ir benamis šuo. Antrasis buvo panašesnis į savo rūšį, nei pirmasis. Vyras būdavo pamėlynavęs, išpurtes, dvokė, miegodavo ant šaligatvio, atsirėmęs į knygyno sieną, o jei pabudavo, žiūrėdavo nieko nesuvokdamas stiklinėm akim. Šunį mylėjo, o šuo mylėjo jį. Abu ligoniai, abu niekam nereikalingi, atgrasūs, nemalonūs. Vieną rytą ant to kampo žmonės

uždegė žvakę, padėjo chrizantemos šakelę ir popieriaus lapą su užrašu: „Amžiną atilsį Algiui.“ Tas vyras buvo baigęs aukštąjį mokslą ir mokėjo daug užsienio kalbų. Būna tokių likimų. Ir vėl klausimas: ponas jis buvo ar *ubagas*? Elgetavo, bet buvo eruditas, poliglotas. Sergantis sunkia liga, kurią pavyksta pagydyti taip pat retai, kaip ir vėžį.

* * *

Kas mums nutiko? Keikiame „Sodra“, valdžią, kad duoda per mažai pinigų. Taip, tai tiesa, pensijos mažos. Be to, neteisingos. Kur logika, kai buvusi kadrų skyriaus sekretorė gauna didesnę pensiją už toje pačioje įstaigoje dirbusią tada garsią architektę? Ar teisinga, kad didelį stažą turinčios valytojos pensija dydžiu lenkia mokytojos, gydytojos, slaugytojos pensijas? O kur dar tokia keistenybė, kaip našlių pensijos? Tai ką, silpnėsi už našlius vieniši senukai blogesni, nes neturi vaikų? Su tom pensijom apskritai painiava. Viena žinau: tūkstančius metų geriausia ir patikimiausia „Sodra“ būdavo vaikai. Jie karšindavo, laidodavo tėvus pagal savo materialinius išteklius. Viskas vyko šeimoje. Ir nereikėdavo kvaršinti sau galvos: išmokės ši mėnesį pensiją laiku ar vėluos?

Vaikų pradėjimas visais laikais turėjo didelį pasisėkimą. Ypač uoliai šiuose dirvonuose darbavosi ir darbuojasi vyrai. Čia jų tingėjimu neap kaltinsi. Na, bet savo veiklos

produktą patys ir augindavo. Bent jau su retom išimtim. Dabar padeda valstybė, t. y. auginame mes visi. Aš nesaikau: kai išsižiojusios laukia trys ir daugiau burnyčių, visi turime apie jas galvoti. Bet kodėl aš turiu mokėti tą dalį savo mokesčių, kuri atitenka nesąžiningoms, konkubinate gyvenančioms (t. y. neva vienišoms) motinoms ar tiesiog paleistuvėms, kurios girtos parsinešė vaiką skreite nežinia nuo ko? Aišku, vaikas nekaltas, bet piktybišku liberalumu menkinti šeimos sampratą ir pačią šeimą kaip institutą – tai jau atsiprašau! Čia aš apie valdžią.

Eisiu piketuoti prie Seimo!

* * *

Apie tai vis rašau ir dar kartą parašysiu. Netikiu tuo didžiuoju nedarbu. Kodėl gi tie bedarbiai neina dirbti vadinamųjų neprestižinių ar sunkių darbų? Visi žino, kad daugelis jų pasiėmę pašalpą dirba nelegaliai arba *muša dinderį*, t. y. dykinėja. Pinigai išleidžiami pašalpoms, o nukenčia silpniausieji – vaikai ir seneliai, nes jiems tenka liesesnis kšnis. Sena tiesa, *polišinelio paslaptis*: visi žino, visi mato, bet nieko nedaro. Kai kur pagaliau sukruuto, deja, ne visur. Kodėl valdžios vyrukai – dabartinukai taip noriai žada ir kartais net dalija (kas 4 metus), irgi aišku kaip dieną. Ir kuriam galui jie turėtų elgtis kitaip? Juk mes esame mulkiai, skystapročiai, bliaunančių avinų kaimenė (aš tai tikrai, nes gimiau po Avino ženklų ir dar Didįjį ketvirtadienį), su kuria gali daryti, ką nori. Net pašalinti iš eterio ir spaudos valdžiai nepatogius žurnalistus. Taigi, žodžio laisvei – piššš... O toji kaimenė taip silpnai gaudosi laike, erdvėje ir realybėje, kad net Paksą, Uspaskichą garbina. Ir išrinks, išrinks. O tada ateis Apokalipsė. *Amen. Kaput. Šlius.*

Tai bus diena, kai imsiu aimanuoti ir aš.

* * *

Post scriptum. Jei galite, pasimelskite už Algį. Už šunelį nereikia, juo pasirūpins šventieji Pranciškus Asyžietis ir Rokas.

ŠYPSENOS BE RAUKŠLIŲ

* * *

Ežiukas iš Suvalkijos pricimpino prie žvejų ir klausia:
– Vyručiai, ar juodųjų ikrų valgysite?
– Valgysime! – džiaugdamiesi čepsi lūpomis žvejai.
– O šampano gersite?
– Būtinai.
– Tai gerai. Kada sėsite valgyti bei gerti, ir mane pakvieskite.

* * *

Vienas draugas giriasi kitam:
– Aš apgavau taksistą.
– Nejaugi? Kaip?
– Užmokėjau ir nevažiavau.

* * *

Paršiukas prie elektros lizdo ilgai galvoja ir sako:
– Tai mat, broleli, kaip tave giliai užmūrijo...

* * *

Nusipirko kiškis laikrodį, bet nepažįsta valandų. Vilkas įsitaisė karvę, bet nemoka melžti. Sužinojęs apie kiškio pirkinį, taikosi pasišaipyti:

– Žvairy, sakyk, kiek dabar valandų?

Kiškis ilgai žiūri į laikrodžio ciferblatą. Galų gale atšauna:

– Žinai, vilke, jau laikas melžti karvę!

ŠILUVOS ATLAIDAI

švenčiant Lietuvos Krikšto 625 m. jubiliejų
ir Palaimintojo Jurgio Matulaičio metus

nugalėk
blogi
gerumu

2012 m. rugsėjo 7–16 d.

Rugsėjo 7 d., penktadienis
VIENUOLIŲ IR KATALIKIŠKŲ
BENDRUOMENIŲ DIENA

Rugsėjo 8 d., šeštadienis
Švč. Mergelės Marijos Gimimas, Šilinės
JAUNIMO, MOKYKLŲ, KOLEGIJŲ, UNIVERSITETŲ
BENDRUOMENIŲ IR TIKYBOS
MOKYTOJŲ BEI KATECHETŲ DIENA

Rugsėjo 9 d., sekmadienis
ŠEIMŲ DIENA

Rugsėjo 10 d., pirmadienis
POLICIJOS, VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS
IR PRIEŠGAISRINĖS GELBĖJIMO
TARNYBOS DARBUOTOJŲ DIENA

Rugsėjo 11 d., antradienis
LIETUVOS KARIUOMENĖS DIENA

Rugsėjo 12 d., trečiadienis
KUNIGŲ DIENA

Rugsėjo 13 d., ketvirtadienis
LIGONIŲ, SLAUGYTOJŲ
IR MEDICINOS DARBUOTOJŲ DIENA

Rugsėjo 14 d., penktadienis
Šventojo Kryžiaus Išaukštinimas
KULTŪROS IR MENO DARBUOTOJŲ DIENA
Prel. Jono Mačiulio-MAIRONIO jubiliejaus minėjimas

Rugsėjo 15 d., šeštadienis
Švč. M. Marija Sopulingoji
POLITIKŲ, VALDININKŲ, ŽEMDIRBIŲ,
VERSLININKŲ IR ŽINIASKLAIDOS
DARBUOTOJŲ DIENA

Rugsėjo 16 d., sekmadienis
PALAIMINTO JURGIO MATULAIČIO METŲ
IŠKILMINGAS MINĖJIMAS

PAMALDŲ TVARKA ATLAIDŲ METU

ŠV. MIŠIOS

8 ir 9 val. Apsireiškimo koplyčioje

10 ir 18 val. Bazilikoje arba aikštėje

11.30–11.50 val. Liturginė katechezė aikštėje

**12 val. Švč. M. Marijos litanija ir pagrindinės
šv. Mišios aikštėje prieš Baziliką**

ATGAILOS IR SUTAIKINIMO SAKRAMENTAS

8–19 val. Bazilikoje ir Apsireiškimo koplyčioje

ŠVČ. SAKRAMENTO ADORACIJA

8–21 val. Ligonų sveikatos koplyčioje Bazilikoje

MARIJOS VALANDOS

9.30 val. Švč. M. Marijos Gimimo bazilikoje

ROŽINIO MALDA

17 val. procesijoje nuo Apsireiškimo koplyčios į Baziliką

KITI RENGINIAI

14 val. dokumentinis filmas kultūros namų salėje

Rugsėjo 8 d. 19.30 val. miuziklas „Karolis“
mokyklos stadione

Išsamesnė informacija www.siluva.lt

Artumą galima užsisakyti nuo kiekvieno numerio savo parapijoje, bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, interneto svetainėje www.post.lt (indeksas 5010) arba redakcijoje (Rotušės a. 23, Kaunas, tel. (8 37) 20 96 83).

www.artuma.lt